

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

MAASEUTU 2020

Vuotuinen täytäntöönpanokertomus

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Vuotuinen täytäntöönpanokertomus	
Ajanjakso	01/01/2024 - 31/12/2024
Versio	2024.0
Tila – Nykyinen solmu	Euroopan komission hyväksymä - European Commission
Kansallinen viite	
Seurantakomitean hyväksyntäpäivämäärä	27/05/2025

Ohjelmaversio voimassa	
CCI	2014FI06RDRP001
Ohjelmatyyppi	Maaseudun kehittämisohjelma
Maa	Suomi
Alue	Manner-Suomi
Ohjelmakausi	2014 - 2022
Versio	12.1
Päätöksen numero	C(2024)1105
Päätöksen päivämäärä	15/02/2024
Hallintoviranomainen	Maa- ja metsätalousministeriö

Sisällysluettelo

1. OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEN PRIORITEETTEJA KOSKEVAT AVAINTIEDOT	4
1.a) Taloustiedot	4
1.b) Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit sekä määrälliset tavoitearvot	4
1.b1) Yhteenvetotaulukko	4
1.c) Maaseudun kehittämisohjelman täytäntöönpanoa koskevat keskeiset tiedot a) ja b) kohtien perusteella kohdealoittain	19
1.d) Taulukkoon F perustuvassa tuloskehyksessä asetettujen välitavoitteiden saavuttamista koskevat keskeisimmät tiedot	55
1.e) Muu maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvä tekijä [valinnainen]	56
1.f) Tarvittaessa toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin	56
1.g) Vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa käytetty muuntokurssi (muut kuin euromaat)	59
2. ARVIOINTISUUNNITELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN	60
2.a) Kuvaus mahdollisista muutoksista, joita on tehty maaseudun kehittämisohjelman arviointisuunnitelmaan vuoden aikana, ja perustelut	60
2.b) Kuvaus vuoden aikana toteutetuista arviointitoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 3 jakso)	60
2.c) Kuvaus toimista, joita on toteutettu tietojen toimittamisen ja tiedonhallinnan osalta (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 4 jakso)	60
2.d) Luettelo toteutetuista arvioinneista, myös tieto siitä, millä verkkosivustolla ne on julkaistu	61
2.e) Luettelo toteutetuista arvioinneista keskittyen arviointihavaintoihin	62
2.f) Kuvaus viestintätoimista, jotka on toteutettu arviointihavaintojen julkaisemiseksi (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)	66
2.g) Kuvaus arviointitulosten vuoksi toteutetuista jatkotoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)	67
3. SEIKAT, JOTKA VAIKUTTAVAT OHJELMAN JA TOTEUTETTUIEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN	68
3.a) Kuvaus toimista, joita on toteutettu ohjelman laadukkaan ja tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi	68
3.b) Laadun ja tehokkuuden toteutusmekanismi	73
4. TEKNISEN AVUN JA OHJELMAN JULKISUUSVAATIMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO VARTEN SUORITETUT TOIMET	74
4.a) Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon suoritettavat toimet ja sitä koskeva tilannekatsaus	74
4.a1) Toteutettavat toimet ja nykytilanne kansallisen maaseutuverkoston perustamisen suhteen (hallintorakenne ja verkoston tukiyksikkö)	74
4.a2) Toteutettavat toimet ja nykytilanne toimintasuunnitelman toteuttamisen suhteen	74
4.b) Toteutettavat toimet sen varmistamiseksi, että ohjelma julkistetaan (komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 808/2014 13 artikla)	76

5. TOIMET, JOTKA ON TOTEUTETTU ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI.....	78
6. KUVAUS ALAOHJELMIEN TOTEUTTAMISESTA	79
7. TIETOJEN JA OHJELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA TAPAHTUNEEN EDISTYMISEN ARVIOINTI	80
8. ASETUKSEN (EU) N:O 1303/2013 5, 7 JA 8 ARTIKLAN MUKAISTEN PERIAATTEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI TÄYTÄNTÖÖNPANNUT TOIMET	81
9. EDISTYMINEN INTEGROIDUN LÄHESTYMISTAVAN VARMISTAMISESSA MAASEUTURAHASTON JA MUIDEN UNIONIN RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN	83
10. RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS (ASETUKSEN (EU) N:O 1303/2013 46 ARTIKLA).....	84
11. YHTEISTEN JA OHJELMAKOHTAISTEN INDIKAATTOREIDEN SEKÄ MÄÄRÄLLISTEN TAVOITEARVOJEN KOODITAUUKOT	85
Liite II	86
Asiakirjat.....	102

1. OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEN PRIORITEETTEJA KOSKEVAT AVAINTIEDOT

1.a) Taloustiedot

Katso liiteasiakirjat

1.b) Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit sekä määrälliset tavoitearvot

1.b1) Yhteenvetotaulukko

Kohdeala 1A						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T1: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14, 15 ja 35 artiklan mukaisten menojen prosenttiosuus suhteessa maaseudun kehittämisohjelman kokonaismenoihin (kohdeala 1A)	2014-2024			2,11	75,31	2,80
	2014-2023			1,99	71,03	
	2014-2022			1,78	63,53	
	2014-2021			1,52	54,25	
	2014-2020			1,66	59,25	
	2014-2019			1,25	44,61	
	2014-2018			0,83	29,62	
	2014-2017			0,13	4,64	
	2014-2016			0,06	2,14	
	2014-2015			0,01	0,36	

Kohdeala 1B						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T2: yhteistyötoimenpiteistä tuettujen yhteistyötoimien kokonaismäärä (asetuksen (EU) N:o 1305/2013 35 artikla) (ryhmit, verkostot/klusterit, pilottihankkeet...) (kohdeala 1B)	2014-2024			914,00	110,12	830,00
	2014-2023			905,00	109,04	
	2014-2022			844,00	101,69	
	2014-2021			729,00	87,83	
	2014-2020					
	2014-2019					
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Kohdeala 1C						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T3: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14 artiklan mukaisesti koulutettujen osallistujien kokonaismäärä (kohdeala 1C)	2014-2024			63 495,00	162,39	39 100,00
	2014-2023			59 422,00	151,97	
	2014-2022			53 486,00	136,79	
	2014-2021			46 636,00	119,27	
	2014-2020			34 095,00	87,20	
	2014-2019			27 916,00	71,40	
	2014-2018			14 064,00	35,97	
	2014-2017			107,00	0,27	
	2014-2016					
	2014-2015					

Kohdeala 2A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T4: niiden maatilojen prosenttiosuus, jotka saavat maaseudun kehittämisohjelmasta tukea rakenneuudistukseen tai nykyaikaistamiseen tehtäviin investointeihin (kohdeala 2A)		2014-2024	10,87	69,93	10,87	69,93	15,54
		2014-2023	10,66	68,58	10,66	68,58	
		2014-2022	10,19	65,55	10,19	65,55	
		2014-2021	9,40	60,47	9,40	60,47	
		2014-2020	8,19	52,69	8,19	52,69	
		2014-2019	7,31	47,03	7,31	47,03	
		2014-2018	5,71	36,73	5,71	36,73	
		2014-2017	2,68	17,24	3,04	19,56	
		2014-2016	0,99	6,37	0,99	6,37	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	17 207 624,82	107,20	15 628 643,00	97,36	16 052 381,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	17 471 862,34	89,92	19 434 624,00	100,02	19 430 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	844 731 012,10	77,59	613 802 872,00	56,38	1 088 730 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	879 410 499,26	78,22	648 866 139,00	57,72	1 124 212 381,00

Kohdeala 2B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T5: niiden maatilojen prosenttiosuus, joilla on maaseudun kehittämisohjelmasta tuettu liiketoiminnan kehittämissuunnitelma / tuettuja investointeja nuorille viljelijöille (kohdeala 2B)		2014-2024	3,58	77,71	3,71	80,53	4,61
		2014-2023	3,59	77,93	3,72	80,75	
		2014-2022	3,44	74,67	3,56	77,27	
		2014-2021	3,19	69,24	3,19	69,24	
		2014-2020	2,76	59,91	2,76	59,91	
		2014-2019	2,31	50,14	2,31	50,14	
		2014-2018	1,55	33,64	1,55	33,64	
		2014-2017	0,37	8,03	0,37	8,03	
		2014-2016	0,03	0,65	0,03	0,65	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	15 315 452,16	103,48	14 252 624,00	96,30	14 800 952,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 022 738,21	88,72	2 278 633,00	99,94	2 280 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	93 678 566,25	67,10	65 450 067,00	46,88	139 600 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	111 016 756,62	70,86	81 981 324,00	52,32	156 680 952,00

Kohdeala 3A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T6: niiden maatilojen prosenttiosuus, joita tuetaan laatu järjestelmien, paikallismarkkinoiden ja lyhyiden jakeluketjujen sekä tuottajaryhmien ja -organisaatioiden avulla (kohdeala 3A)		2014-2024	3,40	199,26	3,40	199,26	1,71
		2014-2023	2,99	175,23	2,99	175,23	
		2014-2022	2,82	165,27	2,82	165,27	
		2014-2021	3,28	192,23	3,28	192,23	
		2014-2020	1,90	111,35	1,90	111,35	
		2014-2019	1,29	75,60	1,29	75,60	
		2014-2018	0,80	46,89	0,80	46,89	
		2014-2017	0,02	1,17	0,02	1,17	
		2014-2016					
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	8 544 017,32	101,71	8 407 917,00	100,09	8 400 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	9 317 569,93	94,57	9 854 278,00	100,01	9 853 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	107 041 902,40	109,74	89 639 797,00	91,90	97 540 000,00
M14	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	438 654 997,33	80,34	546 313 679,38	100,06	546 001 429,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	50 358 138,79	106,84	26 881 241,00	57,03	47 136 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	613 916 625,77	86,60	681 096 912,38	96,07	708 930 429,00

Painopiste P4						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T12: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus maaperän hoidon parantamiseksi ja/tai maaperän eroosion torjumiseksi (kohdeala 4C)	2014-2024			71,15	131,92	53,93
	2014-2023			71,15	131,92	
	2014-2022			71,15	131,92	
	2014-2021			71,11	131,85	
	2014-2020			70,81	131,29	
	2014-2019			70,96	131,57	
	2014-2018			70,30	130,35	
	2014-2017			63,64	118,00	
	2014-2016			63,18	117,15	
	2014-2015			62,21	115,35	
T10: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus vesienhoidon parantamiseksi (kohdeala 4B)	2014-2024			83,21	104,17	79,88
	2014-2023			83,21	104,17	
	2014-2022			83,21	104,17	
	2014-2021			83,37	104,37	
	2014-2020			83,20	104,15	
	2014-2019			83,43	104,44	
	2014-2018			82,81	103,67	
	2014-2017			82,83	103,69	
	2014-2016			82,29	103,01	
	2014-2015			82,44	103,20	
T9: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty luonnon monimuotoisuutta tukeva hoitosopimus (kohdeala 4A)	2014-2024			14,99	85,16	17,60
	2014-2023			14,99	85,16	
	2014-2022			14,99	85,16	
	2014-2021			14,72	83,63	
	2014-2020			14,30	81,24	

		2014-2019			13,55	76,98	
		2014-2018			13,44	76,36	
		2014-2017			11,94	67,83	
		2014-2016			10,94	62,15	
		2014-2015			9,59	54,48	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	6 141 881,06	105,89	5 849 579,00	100,85	5 800 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	13 732 000,39	93,84	14 634 405,00	100,00	14 634 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	10 703 084,34	152,90	5 824 068,00	83,20	7 000 000,00
M10	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 229 695 678,25	99,28	2 260 185 281,55	100,63	2 245 939 965,00
M11	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	451 675 695,76	95,94	467 179 264,14	99,23	470 804 025,60
M13	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	4 814 870 451,02	98,06	4 866 001 110,17	99,10	4 910 325 873,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	12 977 190,35	109,03	10 538 250,00	88,54	11 902 857,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	7 539 795 981,17	98,35	7 630 211 957,86	99,53	7 666 406 720,60

Kohdeala 5B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)		2014-2024					2 000,00
		2014-2023					
		2014-2022			846,00	42,30	
		2014-2021			718,00	35,90	
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			221,00	11,05	
		2014-2015			18,00	0,90	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	34 836,50	8,71	320 431,00	80,11	400 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	563 420,97	89,43	613 505,00	97,38	630 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 981 823,59	102,91	2 513 093,00	86,73	2 897 619,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	3 580 081,06	91,15	3 447 029,00	87,76	3 927 619,00

Kohdeala 5C							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T16: kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (euroa) (kohdeala 5C)		2014-2024	87 620 392,00	63,84	87 620 392,00	63,84	137 245 000,00
		2014-2023	85 032 199,79	61,96	85 032 199,79	61,96	
		2014-2022	75 143 155,10	54,75	75 143 155,10	54,75	
		2014-2021	71 067 254,33	51,78	71 067 254,33	51,78	
		2014-2020	50 962 949,92	37,13	50 962 949,92	37,13	
		2014-2019	35 088 750,94	25,57	35 088 750,94	25,57	
		2014-2018	22 471 513,38	16,37	22 471 513,38	16,37	
		2014-2017	9 186 406,25	6,69	9 186 406,25	6,69	
		2014-2016			2 539 138,00	1,85	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	3 751 611,15	98,73	3 602 994,00	94,82	3 800 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	1 587 081,90	78,76	2 012 270,00	99,86	2 015 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	110 596 724,39	145,24	45 619 448,00	59,91	76 145 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	11 613 158,90	116,16	7 075 154,00	70,77	9 997 619,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	127 548 576,34	138,70	58 309 866,00	63,41	91 957 619,00

Kohdeala 5D							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T17: niiden eläinyksiköiden (ey) prosenttiosuus, joita koskevat investoinnit kasvihuonekaasujenpäästöjen ja/tai ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi karjanhoidossa (kohdeala 5D)		2014-2024			3,35	31,09	10,77
		2014-2023			2,70	25,06	
		2014-2022			2,70	25,06	
		2014-2021			2,68	24,88	
		2014-2020			2,25	20,88	
		2014-2019			1,42	13,18	
		2014-2018			1,34	12,44	
		2014-2017			0,76	7,05	
		2014-2016			0,42	3,90	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	1 017 694,88	92,52	1 017 376,00	92,49	1 100 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	99 978,87	71,41	126 975,00	90,70	140 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	18 632 594,36	70,58	10 329 059,00	39,13	26 400 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 187 931,34	128,70	1 077 675,00	63,39	1 700 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	21 938 199,45	74,77	12 551 085,00	42,78	29 340 000,00

Kohdeala 5E							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)		2014-2024					2 000,00
		2014-2023					
		2014-2022			2 533,00	126,65	
		2014-2021			1 970,00	98,50	
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			161,00	8,05	
		2014-2015			245,00	12,25	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	3 080 989,24	107,48	2 604 026,00	90,84	2 866 667,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	934 366,49	94,57	982 902,00	99,48	988 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	5 211 241,28	115,81	4 759 034,00	105,76	4 500 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	9 226 597,01	110,44	8 345 962,00	99,90	8 354 667,00

Kohdeala 6A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T20: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (kohdeala 6A)		2014-2024			7 712,00	171,38	4 500,00
		2014-2023			7 251,61	161,15	
		2014-2022			6 602,37	146,72	
		2014-2021			4 882,36	108,50	
		2014-2020			3 042,41	67,61	
		2014-2019			2 948,15	65,51	
		2014-2018			1 815,20	40,34	
		2014-2017			600,81	13,35	
		2014-2016			15,30	0,34	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	18 918 634,90	101,17	17 788 861,00	95,13	18 700 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	295 122 944,82	118,03	214 690 771,00	85,86	250 038 095,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	93 558 120,54	103,08	43 655 712,00	48,10	90 761 905,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	407 599 700,26	113,38	276 135 344,00	76,81	359 500 000,00

Kohdeala 6B						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T23: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (Leader) (kohdeala 6B)	2014-2024			3 832,00	153,28	2 500,00
	2014-2023			4 168,23	166,73	
	2014-2022			3 779,52	151,18	
	2014-2021			3 219,12	128,76	
	2014-2020			2 286,61	91,46	
	2014-2019			1 739,73	69,59	
	2014-2018			1 064,46	42,58	
	2014-2017			322,14	12,89	
	2014-2016			2,15	0,09	
	2014-2015					
T22: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötty parannetuista palveluista/infrastruktuureista (kohdeala 6B)	2014-2024			92,66	196,84	47,07
	2014-2023			92,66	196,84	
	2014-2022			92,66	196,84	
	2014-2021			92,53	196,57	
	2014-2020			91,46	194,29	
	2014-2019			106,42	226,07	
	2014-2018			121,55	258,22	
	2014-2017			110,18	234,06	
	2014-2016			29,32	62,29	
	2014-2015					
T21: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka kuuluu paikallisten kehittämisstrategioiden piiriin (kohdeala 6B)	2014-2024			70,41	149,58	47,07
	2014-2023			70,41	149,58	
	2014-2022			70,41	149,58	
	2014-2021			70,41	149,58	
	2014-2020			70,41	149,58	

		2014-2019			70,41	149,58	
		2014-2018			70,41	149,58	
		2014-2017			70,41	149,58	
		2014-2016			70,41	149,58	
		2014-2015			70,41	149,58	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	8 538 825,94	103,13	8 180 558,00	98,80	8 280 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	96 158 316,27	103,56	92 097 234,00	99,19	92 850 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	1 356 124,44	96,87	1 310 026,00	93,57	1 400 000,00
M19	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	347 228 368,06	92,10	346 869 101,00	92,01	377 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	453 281 634,71	94,53	448 456 919,00	93,52	479 530 000,00

Kohdeala 6C							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksyttuihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
T24: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy uusista tai parannetuista palveluista/infrastruktuureista (TVT) (kohdeala 6C)		2014-2024			35,67	71,03	50,22
		2014-2023			34,79	69,28	
		2014-2022			32,40	64,52	
		2014-2021			31,37	62,47	
		2014-2020			29,07	57,89	
		2014-2019			27,13	54,03	
		2014-2018			26,53	52,83	
		2014-2017			1,22	2,43	
		2014-2016					
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 638 929,07	107,71	2 421 849,00	98,85	2 450 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	66 415 050,24	122,05	37 122 162,00	68,22	54 415 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot	2014-2024	69 053 979,31	121,43	39 544 011,00	69,54	56 865 000,00

	yhteensä						

1.c) Maaseudun kehittämisohjelman täytäntöönpanoa koskevat keskeiset tiedot a) ja b) kohtien perusteella kohdealoittain

Yleistä

Tässä luvussa esitetyt maksu- ja sidontatiedot kuvaavat ohjelman toteuman tilanteen vuoden 2024 lopussa (15.2.2024 hyväksytty ohjelmaversio). Toteumassa on otettu huomioon päättyneet hankkeet ja hyväksytyistä hankkeista ne, joista oli vuoden 2024 loppuun mennessä maksettu vähintään yksi välimaksu. Vuosina 2023 ja 2024 ei ole enää tehty uusia tukipäätöksiä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020(2022).

Rahoituskauden ensimmäisinä vuosina maksujen toteuma esitettiin seurantataulukoiissa päättyneiden hankkeiden osalta. Hyväksytyt hankkeet, joista oli maksettu vähintään yksi välimaksu, eivät sisällyneet alkuvuosina esitettyihin lukuihin. Näin ollen vuosien 2014–2017 seurantataulukoiden tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2018–2023 seurantatietoihin. Tämä tulee huomioida luvun 1.b. taulukoissa, jotka SFC-järjestelmä luo tallennettujen numeroarvojen perusteella.

Raportissa esitettyjen seurantataulukoiden maksu- ja sidontatiedot perustuvat mm. raportoinnin ohjeistukseen ja komission SFC-järjestelmän toteuttamaan laskentaan. Komission ohjeiden mukaisesti järjestelmään tallennetut maksu- ja sidontatiedot eivät valitettavasti anna todellista kuvaa toimenpiteiden kumulatiivisista sidonnoista ja maksuista. SFC-järjestelmän taulukoissa monivuotisista sitoumuksista sidontoihin huomioidaan ainoastaan raportointivuoden maksusitoumukset ja järjestelmä laskee vuosittain toimitetut tiedot yhteen.

Kehittämishankkeiden edeltävien vuosien sidonnat ovat voineet muuttua esimerkiksi siitä syystä, että niihin on tehty muutospäätöksiä, jotka ovat muuttaneet alkuperäistä sidontaa. Neuvonnan sidonta- ja maksutiedot ovat yhtäläiset toimenpiteen luonteesta johtuen.

Pinta-ala- ja eläintukien osalta yhteenvetotaulukossa olevat arvot voivat poiketa tekstin kumulatiivisista arvoista etenkin tukityypeissä, joihin liittyy eläinmääriä (M13 ja M14). Rahoituskauden alussa vuosikertomuksen luvut kerättiin tietojärjestelmästä ennen kuin lopulliset tiedot olivat käytettävissä. Rahoituskauden vuosittaisia arvoja summaamalla ei saada todellista kumulatiivista tietoa.

Tässä luvussa esitetyt sidonta- ja maksutiedot kuvaavat tilanteen 1.1.2014–31.12.2024 väliseltä ajalta. Maksutiedot vastaavat vuoden 2024 loppuun mennessä komissiolle toimitettujen maksuhakemusten kumulatiivista määrää.

Kohdealat 1A-C: Innovaatioiden, yhteistyön ja tietämyspohjan kehittämisen edistäminen maaseudulla; Yhteyksien vahvistaminen maatalouden, ruoan tuotannon, metsätalouden sekä tutkimuksen ja innovaatioiden välillä myös ympäristöasioiden hallinnan ja ympäristönsuojelun tason parantamiseksi; Elinikäisen oppimisen ja ammatillisen koulutuksen edistäminen maa- ja metsätaloudessa

Osaamista ja innovaatioita edistetään koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja tiedonvälityksen sekä neuvonnan avulla pystytään lisäämään tuottajien tietoisuutta ympäristö- ja ilmastoasioista ja niiden merkityksestä. Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan myös vaikuttaa toimijoiden valintoihin siten, että kasvihuonekaasupäästöjä voidaan saada vähennettyä. Yhteistyö-toimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita ja luoda uusia toimintamalleja esim. palveluiden tuottamiseen tai vaikka kehittää uusia energiatehokkaampia menetelmiä ja tekniikoita maataloudessa sekä kehittää hajautetun energian tuotantoa, resurssitehokkuutta ja kehittää uusia toimintamalleja. Yhteistyö-toimenpiteen kautta voidaan myös saada aikaan uusia menetelmiä ja

teknologioita kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.

Kohdealan 1A tavoitteeksi on asetettu, että koulutukseen ja tiedonvälitykseen (M01), neuvontaan (M02) ja yhteistyöhön (M16) käytetään ohjelman julkisesta rahoituksesta (sis. myös kokonaan kansallisen osuuden) 2,80 % (302,916 milj. euroa). Maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus tästä on 5,7 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteistä M01, M02 ja M16 oli toteutunut maksuina yhteensä 291,5 milj. euroa (2,70 % julkisesta rahoituksesta) ja sidottu oli 299,9 milj. euroa (2,78 % julkisesta rahoituksesta). Raportin alussa olevassa koostetaulukossa esitetään, että toimenpiteistä M01, M02 ja M16 olisi toteutunut maksuina 2,11 % kokonaiskehyksestä. Ero johtuu siitä, että SFC:ssä laskentakaava ei huomioi toimenpiteen M16 alatoimenpiteiden M16.1. ja M16.10 (muut) maksuja. M16.10 on Suomessa kaikkein tehokkaimmin toteutunut toimenpiteen M16 alatoimenpide.

Koulutuksesta ja tiedonvälityksestä oli toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 80 milj. euroa (sidottu 82,2 milj. euroa), neuvonnasta 49,9 milj. euroa (sidottu 49,9 milj. euroa) ja yhteistyöstä 161,5 milj. euroa josta 3,99 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus (sidottu 167,7 milj. euroa, josta 5,7 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus). Koulutus- ja tiedonvälityshankkeilla on lisätty yrittäjien (ml. viljelijät) ja maaseutuyhteisöjen osaamista pienillä paikallisilla hankkeilla, alueellisilla, alueiden välisillä ja valtakunnallisilla hankkeilla – riippuen hankkeen tavoitteista. Paikallisemmissa koulutushankkeissa mukana on esim. tietyn alueen tuottajat ja yrittäjät ja koulutus voi keskittyä esimerkiksi tietyn tuotantos suunnan asioihin, kuten maatilayritysten kannattavuuden parantaminen lisäämällä johtamisosaamista ja hallitsemalla maatilakokonaisuutta ympäristövaikutuksineen. Alueellisissa ja paikallisissa hankkeissa koulutushankkeissa toteutetaan mm. teemapäiviä ja pienryhmätoimintaa, joissa vertaistuki ja -ymmärrys on isossa roolissa. Myös koulutuksen vetäjän osaamisen rooli on suuri. Teemoina voi olla alueen maidontuotannon tulevaisuus tai sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistäminen. Alueiden välisissä ja valtakunnallisissa hankkeissa taas tavoitteena on edistää esim. energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvää tietämystä ja osaamista.

Kohdealan 1B tavoitteeksi on asetettu, että tuettuja yhteistyötoimia on rahoituskauden lopussa toteutunut yhteensä 830 kpl (josta 20 kpl elpymisvälineestä). Yhteistyö-toimenpide on ollut suosittu ja sen mukaisia hankkeita hyväksyttiin yhteensä 1 214 kpl. Suosituimmat alatoimenpiteet ovat olleet muut yhteistyöhankkeet (M16.10, 300 kpl) ja pilottihankkeet sekä uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen (M16.2, 290 kpl). Tavoitemittarin T2 toteuma indikaattoritaulukoissa on 914 hanketta. Ero johtuu siitä, että SFC-järjestelmän laskentakaava ei huomioi toimenpiteestä 16.0 toteutuneita maksuja

Yhteistyö- ja yritysryhmähankkeet ovat vastanneet toimintaympäristön ja erityisesti suunnitteluun osallistuneiden yritysten tarpeisiin. Hankkeiden kumppanuudet muodostuvat organisaatioista ja yrittäjistä ja yhteisöistä, jossa keskeisiä organisaatioita ovat ammattikorkeakoulut, kehittämissyhtiöt ja yrittäjäyhdistykset. Yhteistyöhankkeiden lisäarvo on nimenomaan verkostoissa: yhteistyö laajassa verkostossa lisää koko toimialan osaamista, avartaa osapuolten näkemyksiä ja parantaa yritysten liiketoimintamahdollisuuksia. Hankkeissa on tehty myös tiivistä käytännön yhteistyötä tuottajien ja tutkimuksen välillä, mikä on koettu hyödylliseksi.

Kohdealan 1C tavoitteeksi on asetettu, että toimenpiteen M01 mukaisiin koulutuksiin osallistuu 39 100 henkilöä. Lisäksi tavoitteena on, että 5 600 henkilöä osallistuu Leader-ryhmiltä rahoituksen saaneiden hankkeiden koulutuksiin. Toimenpiteen M01 mukaisia hankkeita oli vuoden 2024 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 544 kpl, joista 108 oli käynnistetty Leader-rahoituksella. Koulutuksiin on osallistunut yhteensä lähes 63 500 henkilöä. Koulutushankkeet kestävät useimmiten 2–3 vuotta. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä

kohdealoittain).

Kohdeala 2A: Kaikkien maatilojen taloudellisen suorituskyvyn parantaminen sekä maatilojen rakenneuudistuksen ja nykyaikaistamisen helpottaminen, erityisesti markkinoille osallistumisen ja markkinoille suuntautumisen sekä maatalouden monipuolistamisen lisäämiseksi

Maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä parannetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04). Tuet maatilojen investointeihin mahdollistavat esimerkiksi tuotantorakennetta parantavien, tuotantokustannuksia vähentävien sekä uuden teknologian ja prosessien käyttöönottoa tukevien investointien rahoituksen. Investointien tukemisella luodaan pohjaa maatalouden pitkän aikavälin tuotantoedellytysten säilymiselle ja ruuantuotannon kannattavuuden paranemiselle. Investointien toteuttamisessa voidaan samalla kiinnittää erityistä huomioita myös tuotantotapojen ympäristövaikutuksiin, energiatehokkuuteen ja eläinten hyvinvointiin. Yksikkökustannusten lasku sekä ympäristöä vähemmän kuormittavat ja eläinten hyvinvointia entistä paremmin huomioivat investoinnit parantavat tuettavien tilojen kilpailukykyä kuluttajien kiinnostuksen kasvaessa. Koulutuksella ja tiedonvälityksellä sekä neuvonnalla helpotetaan maatilojen rakenneuudistusta ja nykyaikaistamista sekä parannetaan maatilojen taloudellista toimintakykyä.

Kohdealan 2A suunniteltu julkinen rahoitus yhteensä on 1 135,6 milj. euroa, josta EU-osarahoitteinen osuus oli 488,0 milj. euroa, 11,4 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta ja 636,2 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 434,2 milj. euroa (89 %) ja sidottu oli 451,3 milj. euroa (95 %). Maaseuturahaston elpymisvälineen lisävaroista maksuina oli toteutunut 8,1 milj. euroa ja sidottu oli 10,2 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli maksuina toteutunut 214,7 milj. euroa ja sidottu oli 274,1 milj. euroa.

Kohdealan 2A tavoitteeksi on asetettu, että maatilainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen lukumäärä on rahoituskauden lopussa 9 110 kpl (joista 110 kpl elpymisvälineestä) (15,54 % kaikista maataloista). Tavoite on laskettu vuoden 2012 tilojen lukumäärän perusteella (58 607 tilaa). Vuoden 2024 lopussa Suomessa oli maatiloja 40 871. Tilamäärä oli vuoden 2024 lopussa 17 736 pienempi kuin SFC:ssä käytetty tilalukumäärä vuodelta 2012.

Ohjelmakauden aikana kohdealan 2A mukaista investointitukea myönnettiin yli 11 829 hankkeeseen 6 376 tilalle (10,87 %). Näistä hankkeista 420 rahoitettiin maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksella. Toimenpiteeseen sisältyvien tuotannollisten rakennushankkeiden toteutusaika on enimmillään jopa neljä vuotta, joten käynnissä olevien ja myönteisen päätöksen saaneiden hankkeiden määrä huomioiden toimenpiteen tuotoksiin liittyvät tavoitteet tullaan ylittämään rahoituskauden aikana.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2A on 16,1 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 2A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 12 500 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 2A toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 15,6 milj. euroa ja sidottu oli 16,2 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 78 kpl, joista 34 oli koulutushankkeita ja 44 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 2A-mukaisissa koulutushankkeissa on koulutettu yli 17 000 henkilöä.

Koulutus- ja tiedonvälityshankkeissa on mm. edistetty maatalouden ilmastokestävyyttä, digitalisaatiota ja toimintamahdollisuuksia hyödyntäen uutta tietoa, toimintatapoja ja innovaatioita kansainvälisistä ruoka-alan hankkeista. Hankkeissa on lisätty maatalousyrittäjien hyötyä kansainvälisistä TKI-verkostoista tuomalla maatalousyrittäjien saataville uutta tietoa, innovaatioita ja mahdollisuuksia, joita kansainvälisissä ruoka-alan hankkeissa tuotetaan erityisesti liittyen digitalisaatioon ja ilmastokestävyyteen. Hankkeissa on myös

kehitetty nautakarjan kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista nautojen turvallisessa ja eläinystävällisessä käsittelyssä nykyaikaisella maitotilalla ja nykyaikaisessa karjakoossa. Esimerkiksi Työturvallisuus ja tehokkuus karjan käsittelyssä -hanke (TYKKÄÄ) -hankkeen koulutussisältöjen keskiössä ovat olleet nautojen lajityypillinen käyttäytyminen ja eläinystävällisten koulutusmenetelmien hallinta. Koulutuksissa on saatu vinkkejä siihen, miten eläinten luontaista käyttäytymistä voidaan hyödyntää eläinten hoitotoimenpiteissä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 2A on 7 700 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2A on 19,4 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 2A toteutunut maksuina 19,4 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu julkinen rahoitus kohdealalle 2A on yhteensä 1 100,1 milj. euroa, josta 452,5 milj. euroa on EU-osarahoitteista, 11,4 milj. euroa maaseuturahaston elvytysvälineen lisärahoitusta ja 636,2 milj. euroa kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli EU-osarahoitteisesta osuudesta toteutunut maksuina 399,1 milj. euroa ja elpymisvälineestä 8,1 milj. euroa. Sidottu oli 425,8 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 10,2 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli toteutunut avustuksena, korkotukena ja valtioneuvoston tukena 214,7 milj. euroa ja sidottu oli 274,1 milj. euroa. Rahoitusta oli vuoden 2024 loppuun mennessä myönnetty 11 829 hankkeelle ja 6 376 tilalle. Toimenpiteeseen sisältyvien tuotannollisten rakennushankkeiden toteutusaika on enimmillään jopa neljä vuotta. Maaseutuohjelman mukaiset maksatukset ovat edelleen kesken ja hankkeiden toteutus jatkuu kesään 2025 saakka.

Toimenpiteessä (M04.1) tuetaan maatalojen investointeja, joiden tavoitteena on parantaa maatilan kilpailukykyä ja kannattavuutta. Investoinneilla voidaan vaikuttaa tilan tuotannon tehokkuuteen sekä taloudellisiin ja tuotannollisiin olosuhteisiin ja sitä kautta myös alkutuotteiden laatuun ja tuotteiden saamiseen elintarvikemarkkinoille samalla parantaen maatalouden tuottavuutta ja kannattavuutta.

Investoimalla tuotantorakennuksiin ja niiden nykyaikaiseen teknologiaan voidaan edistää eläinten hyvinvointia ja parantaa työympäristöä, lisätä energiatehokkuutta, tehostaa uusiutuvaa energiaa hyödyntävien ratkaisujen käyttöönottoa sekä lisätä uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätettävien materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Investointitoimenpiteillä voidaan myös osaltaan vaikuttaa tuotannon ilmasto- ja ympäristökuormitukseen ja esimerkiksi ravinteiden kierrätystä tukevalla investoinneilla voidaan saada sekä taloudellisia, että ympäristöhyötyjä.

Pääosa rahoituksesta on kohdistunut kotieläintuotannon rakentamisinvestointeihin, etenkin lypsy- ja nautakarjatalouteen. Näissä tuotantosuunnissa ruokinnan perustana on nurmirehu, jonka tuotanto sopii hyvin Suomen ilmasto-olosuhteisiin ja pelloille. Kotieläintaloudessa rakennekehitys ja lopettavien tilojen määrä on edelleen kaikkein suurinta, jolloin jatkaville tiloille kohdistuu paineita uusien, korvaavien eläinpaikkojen rakentamiseen. Kotieläinrakennuksiin tehdään runsaasti investointeja myös eläinten hyvinvoinnin ja työympäristön parantamisen näkökulmasta. Kappalemääräisesti paljon investointeja tehdään maan kasvukuntoa parantaviin pellon salaojitusinvestointeihin, joiden merkitys Suomen ilmasto-olosuhteissa on ensiarvoisen tärkeä myös ravinteiden tehokkaalle hyödyntämiselle ja eroosion estämiselle.

Vaikka tilojen rakennetta on kehitetty ja uuteen teknologiaan panostettu, maatalouden kilpailukyky ja työn tuottavuus eivät rahoituskauden aikana koko sektorin tasolla ole parantuneet. Sen sijaan toimenpiteitä toteuttaneilla tiloilla investointien vaikutukset näkyvät positiivisesti. Maatalouden yleinen

kannattavuuskehitys on vaikuttanut myös investoineiden tilojen talouteen, mutta pitkällä tähtäimellä toimintaansa kehittäneet tilat ovat pääsääntöisesti paremmassa asemassa kuin investoimattomat tilat. Lisäksi huoltovarmuus ja kriiseihin varautuminen ovat molemmat korostuneet ohjelmakauden loppupuolella. Maailman tilanteen muutokset ovat vaikuttaneet myös Suomen maataloussektorinkehitykseen.

Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealoja 5C ja 5D.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 2A vaikuttavat toissijaisesti luonnonhaittakorvaukset (M13) ja eläinten hyvinvointi (M14) (maksettu yhteensä n. 5,4 mrd. euroa). Luonnonhaittakorvaukset parantavat maatilojen taloudellista suorituskkyä. Eläinten hyvinvointi -toimenpiteen toimilla voidaan vähentää eläinten sairauksia ja parantaa tuotteiden laatua sekä vastata kuluttajien odotuksiin, mikä vaikuttaa myös maatilan taloudelliseen tulokseen.

Kohdeala 2B: Riittävän ammattitaitoisten viljelijöiden maatalousalalle pääsyn ja erityisesti sukupolvenvaihdojen helpottaminen

Viljelijöiden ikärakenteen heikkenemistä voidaan ehkäistä tukemalla nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista. Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) sekä neuvonnan (M02) avulla lisätään viljelijöiden ammattitaitoa ja tehostetaan ammattitaitoisten viljelijöiden pääsyä maatalousalalle. Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen (M06) sisältää aloitustuen nuorille viljelijöille.

Kohdealan 2B suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 156,7 milj. euroa, josta 89,7 milj. euroa on EU-osarahoitteista ja 67 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. EU-osarahoitteisesta osuudesta oli vuoden 2024 loppuun mennessä maksettu 82,0 milj. euroa (91,4 %) ja sidottu oli 83,2 milj. euroa (92,8 %). Kokonaan kansallisesta osuudesta oli vuoden 2024 loppuun mennessä sidottu oli 32,3 milj. euroa.

Kohdealan 2B tavoitteeksi on asetettu, että nuorten viljelijöiden tukea saaneita tiloja on rahoituskauden lopussa 2 700 kpl (4,61 % kaikista maataloista). Tukea tilanpidon aloitukseen oli vuoden 2024 loppuun mennessä maksettu 2 103 tilalle (3,58 %).

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2B on 14,8 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 2B mukaisissa hankkeissa koulutetaan 8 000 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 2B toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 14,3 milj. euroa ja sidottu oli 14,7 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 64 kpl, joista 40 oli koulutushankkeita ja 24 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 2B-mukaisissa koulutushankkeissa on koulutettu lähes 17 000 henkilöä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 2B on 1 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2B on 2,3 milj. euroa. Vuoden 2023 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 2B toteutunut maksuina 2,3 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Tilanpidon aloitustukeen nuorille viljelijöille (M06.1) suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 139,6 milj. euroa, josta 72,6 milj. euroa on EU:n osaksi rahoittamaa ja 67 milj. euroa on korkotukena myönnettävää

kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä tukea nuorille viljelijöille oli maksettu EU-osarahoitteisesta osuudesta 65,5 milj. euroa ja sidottu oli 66,3 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta kehyksestä oli maksettu n. 1,3 milj. euroa ja sidottu 1,4 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä rahoitusta oli saanut 2 103 tilaa eli 78 % tavoitteesta toteutui. Lisäksi nuoren elinkeinonharjoittajan aloitustukea on myönnetty 76 tilalle.

Toimenpiteen tavoitteena on ollut saada alalle uusia maatalousyrittäjiä, joilla on mahdollisuus kannattavan toiminnan harjoittamiseen ja tilojen kehittämiseen. Tuen avulla on pyritty vähentämään tilanpidon aloittamisen taloudellista taakkaa ja riskiä sekä osaltaan parantamaan yritystoiminnan tulevia kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteena on ollut, että nuorten yrittäjien hallitsemien tilojen osuus suhteessa tilojen kokonaismäärään säilyisi nykytasolla.

Vuodesta 2023 alkaen ei maaseutuohjelmaan ole tehty enää uusia tukipäätöksiä. Rahoituskauden 2014-2022 haut päättyivät lokakuun 2022 lopussa ja kaikki tukipäätökset tehtiin vuoden 2022 loppuun mennessä. Tuet haettiin joko sähköisenä Hyrrä -tietojärjestelmässä tai paperihakemuksena. Sähköisenä hakemuksen jätti 88 % hakijoista.

Myönnettyjen aloitustukien vuotuinen määrä vaihteli jonkin verran rahoituskauden aikana, kauden loppua kohden määrä oli kuitenkin laskusuunnassa. Osa tilanpidon aloituksista toteutetaan aloitustukijärjestelmän ulkopuolella. Aloitustuen ulkopuolella toteutuvat sukupolvenvaihdokset tehdään usein pienemmillä, sivutoimisilla tiloilla. Kun toisaalta tarkastellaan rakennekehitystavoitteita ja sitä, että aloitustukea koskevan toimenpiteen tavoitteena on ollut kannustaa ja helpottaa sukupolvenvaihdoksia kehittyvillä, tulevaisuuteen tähtäävillä tiloilla, voidaan todeta, että määrällisestä tavoitteesta jäämisestä huolimatta toimenpide on tukenut ohjelman tavoitteita.

Maatalouden kannattavuuden haastava tilanne vaikuttaa myös nuorten viljelijöiden jatkamishalukkuuteen. Yksi haaste Suomessa liittyy siihen, että tilan ulkopuolelta tulevien nuorten on melko haastavaa löytää myynnissä olevia, kohtuuhintaisia maatiloja, joissa olisi potentiaalia kehittää toimintaa siten, että siitä muodostuisi kannattava elinkeino. Tuen avulla ja helpottamalla rahoituksen saatavuutta voidaan jonkin verran parantaa aloittamismahdollisuuksia. Myös maaseudun elinvoimaisuutta kehittämällä voidaan parantaa nuorten kiinnostusta maatalousyrittäjyyteen. Neuvonta ja erilaiset kehittämishankkeet osaltaan voivat edistää valmiuksia maatalousyrittäjyyteen.

Kohdeala 3A: Alkutuottajien kilpailukyvyyn parantaminen kytkemällä heidät paremmin maatalouselintarvikeketjuun maataloustuotteiden arvoa lisäävien laatujärjestelmien, paikallisten markkinoiden edistämistä sekä menekinedistämistä koskevien toimien, lyhyiden jakeluketjujen, tuottajaryhmien ja -organisaatioiden sekä toimialaorganisaatioiden avulla

Alkutuottajien kilpailukykyä parannetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04), eläinten hyvinvoinnilla (M14) ja yhteistyötoimenpiteellä (M16). Tukemalla maataloustuotteiden jalostusta ja kauppaa voidaan parantaa tuottajien valmiuksia vastata kuluttajien toiveisiin mm. luomu- ja lähiruuan saatavuudesta. Myös yritysten jalostusastetta voidaan nostaa. Koulutuksen, neuvonnan ja yhteistyön avulla on mahdollista luoda ja lisätä edellytyksiä laadukkaiden elintarvikkeiden tuotannolle ja jopa viennille. Eläinten hyvinvointi -toimenpiteellä parannetaan eläinten pito-olosuhteita ja niiden hoitoa sekä vaikutetaan tuotantoeläinten lajinnukaisen hoidon edistämiseen. Myös neuvonnan kautta voidaan vaikuttaa eläinten terveydenhuollon ja hyvinvoinnin edistämiseen. Eläinten hyvinvoinnin edistämällä ja hyvällä kohtelulla pystytään vastaamaan entistä paremmin kuluttajien odotuksiin.

Kohdealan 3A suunniteltu kokonaisrahoitus on 708,9 milj. euroa, josta 3,9 milj. euroa on elvytysrahoitusta.

Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 3A oli toteutunut maksuina yhteensä 699,1 milj. euroa (98,6 %), josta elvytysrahoituksen osuus oli 2,7 milj. euroa. Sidottu oli 705,5 milj. euroa (99,5 %), josta elvytysrahoituksen osuus oli 3,7 milj. euroa.

Kohdealan 3A tavoitteeksi on asetettu, että yhteistyöhön/paikalliseen menekinedistämiseen toimitusketjun toimijoiden välillä osallistuneiden maatilojen lukumäärä on rahoituskauden lopussa 1 000 kpl (1,71 % maataloista). Tavoite liittyy yhteistyö-toimenpiteen alatoimenpiteeseen M16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi). Lyhyiden toimitusketjujen yhteistyöhön on osallistunut 1 994 tilaa (3,40 %).

Tuottajaorganisaatioita koskevat hankkeet eivät ole kiinnostaneet alkuperäisen tavoitteen (5 000) mukaisesti tuottajia. Tähän vaikuttanee osaltaan se, että Suomessa on ennestään vahva osuustoiminta keskeisissä maataloustuotteissa. Tavoitetta laskettiin rahoituskauden loppupuolella 1 000 tilaan.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 8,4 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 3A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 1 000 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 3A toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 8,4 milj. euroa ja sidottu oli 8,4 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 22 kpl, joista 5 oli koulutushankkeita ja 18 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 3A mukaisiin koulutuksiin on osallistunut 2 751 henkilöä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 3A on 7 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 9,9 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 3A toteutunut maksuina 9,9 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maataloustuotteiden jalostuksen, kaupan pitämisen ja/tai kehittämisen (M04.2) tavoite kohdealalla 3A on 700 tukea saanutta yritystä (josta 100 kpl elpymisvälineestä). Toimenpiteen M04.2 suunniteltu julkinen kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 97,5 milj. euroa, josta 1,74 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä oli kohdealalta 3A maksuina toteutunut 91,0 milj. euroa, josta elpymisvälineen lisärahoituksen osuus oli 1,3 milj. euroa ja sidottu oli 95,1 milj. euroa, josta elpymisvälineen lisärahoituksen osuus oli 1,6 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 729 kpl, joista 53 oli saanut rahoitusta maaseuturahaston elpymisvälineestä. Tuettuja yrityksiä oli yhteensä 430. Toimenpiteen tuki on kohdistunut monipuolisesti elintarviketeollisuudessa eri alatoimialoille. Kolme suurinta tuen kohdetta ovat hedelmien ja kasvien jalostus, maitotuotteiden valmistus sekä lihanjalostus. Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Eläinten hyvinvointikorvausten (M14) tavoite on 6 100 tuensaajaa. Toimenpiteen M14 suunniteltu kokonaisrahoitus on 546 milj. euroa. Toimenpiteen toteutus maaseutuohjelmasta päättyi vuoden 2022 tukihaun jälkeen. Eläinten hyvinvointikorvauksia maksettiin rahoituskaudella 5 601 tilalle. Toimenpiteestä maksettiin korvauksia 544 milj. euroa. Eläinten hyvinvointikorvausten viimeiset maksut

maaseutuohjelmasta toteutuivat pääsääntöisesti 30.6.2023 mennessä.

Vuosiraportin alussa olevan yhteenvetotaulukon arvoon verrattuna ero johtuu siitä, että vuosittaiset tiedot on siinä laskettu yhteen. Vuosittaisia sidontoja ei voi laskea yhteen. Lisäksi eläinmääriä on etenkin rahoituskauden alussa poimittu tietojärjestelmästä ennen kuin tiedot ovat olleet lopulliset.

Kotieläintilojen määrä Suomessa on laskenut. Eläinten hyvinvointikorvauksiin sitoutuneiden tilojen määrä prosentuaalisesti kuitenkin kasvoi rahoituskauden aikana. Tukijärjestelmä on kiinnostanut tuottajia ja eläinten hyvinvointikorvaukset ovatkin vakiinnuttaneet asemansa maatalouspolitiikassa.

Eläinten hyvinvointikorvauksia myönnetään viljelijöille, jotka sitoutuvat toteuttamaan maaseutuohjelman mukaisia eläinten hyvinvointia edistäviä toimia. Eläinten hyvinvointisitoumukset voidaan tehdä eläinlajikohtaisesti naudoista, sioista, lampaista ja vuohista tai siipikarjasta. Eläinten hyvinvointikorvauksien yleisenä tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on myös tuotantoeläinten lajinmukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Neuvonnalla on tavoitteiden saavuttamisessa keskeinen merkitys. Eläinten hyvinvoinnin edistämällä ja hyvällä kohtelulla pystytään vastaamaan kuluttajien odotuksiin.

Eläinten hyvinvointikorvaukset tukevat myös muita maatalouspolitiikan tavoitteita. Esimerkiksi eläinten laidunnuksella on myönteisiä vaikutuksia paitsi laiduntavien eläinten hyvinvointiin myös maisemanhoitoon.

Vuonna 2022 eläinten hyvinvointiin lisättiin hyvinvointisuunnitelma, jotta siitä saatiin kokemuksia seuraavalle rahoituskaudelle.

Vuoden 2023 aikana maksettiin osia aiemmin tehdyistä eläinten hyvinvointisitoumuksista. Vuonna 2023 oli haussa Suomen CAP-suunnitelman eläinten hyvinvointitoimenpiteet.

Rahoituskauden 2014–2020 ensimmäinen vuosi oli siirtymäkautta, jolloin käytössä oli edellisen rahoituskauden toimenpiteet. Rahoituskauden lopussa oli siirtymäkautta vuosille 2021–2022.

Loppuvuodesta 2022 käynnistyi Porsaiden kirurgisesta kastreasiosta luopumista valmisteleva työryhmä.

Työryhmän suosituksena oli lisätä eläinten hyvinvointikorvaukseen kastreasiokivun jatkohoito sekä puudute. Lisäksi työryhmä suosittelee, että erilliset täyskarju- ja immunokastreasiotoimenpiteet otetaan eläinten hyvinvointikorvauksien osalta suunnitteluun. Toimenpiteiden käyttöönotto edellyttää, että teurastamot voivat vastaanottaa täyskarjuja tai immunokastroituja karjuja.

Eläinsuojelulain kokonaisuudistusta on valmisteltu Suomessa pitkään. Lakiuudistuksessa korvataan vuoden 1996 eläinsuojelulaki ja -asetus. Uusi eläinten hyvinvointilaki tuli voimaan 1.1.2024.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 3A vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen), 16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi), 16.6 (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla), 16.9 (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin) ja 16.10 (Muut).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 47,1 milj. euroa, josta 2,1 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteistä oli kohdealalta 3A toteutunut maksuina 45,6 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 1,3 euroa ja sidottu oli 47,8 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 2,1 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 219 kpl, joista 6 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia, 104 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia, 29 oli toimenpiteen M16.4 mukaisia, 5 hanketta kohdistui toimenpiteeseen M16.6 (Biomassan tuotanto- ja jakeluketjut). 75 hanketta oli toimenpiteen M16.10 mukaisia.

Kohdealan 3A mukaisissa EIP-hankkeissa (16.1) on mm. edistetty tuotantoeläinten hyvinvointia ja terveyttä Kuvaa nautaa –hankkeessa sekä kehitetty eläinten ruokinnan digitalisaatiota Digipaali –hankkeella. DigiTomkku –hankkeessa pyritään edistämään datan hallintaa ja –analyysia tomaatin, paprikan ja kurkun tuotannossa.

Siirtymäkaudella rahoitetuissa 38 hankkeessa kohdealalla 3A on mm. tehty biomassojen logistista aluetarkastelua Järvi-Suomen alueella sekä kehitetty lampaanlihan tuotantoketjua sekä muutenkin kehitetty lähiruoka- ja lähituotetoimintaa. Hankkeissa on etsitty ratkaisua kuiviketurpeen korvaamiseksi ja siementuotannon erikoistumiseen.

Alatoimenpiteessä 16.4 on rahoituspäätöksen saaneissa hankkeissa edistetty mm. lähiruuan ja luomuruuan verkostoja.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 3A vaikuttavat toissijaisesti luonnonmukainen tuotanto (M11) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 815 milj. euroa). Luonnonmukaisen tuotannon toimenpiteellä voidaan vaikuttaa siihen, että alkutuottajat saadaan kytkettyä paremmin ruokaketjun laatuja järjestelmiin. Paikallisia markkinoita pystytään edistämään ja yhteistyötä toimijoiden välillä lisäämään.

Kohdeala 3B: Maatilojen riskien ehkäisemisen ja hallinnan tukeminen

Kohdealalle 3B ei ole maaseutuohjelmassa otettu käyttöön ensisijaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Riskien ehkäisemiseen ja niiden hallintaan vaikutetaan välillisesti useiden ohjelmaan valittujen toimenpiteiden avulla.

Kohdealaan 3B vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01), neuvonta (M02), investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen tuotanto (M11), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä n. 4 mrd. euroa). Näillä toimenpiteillä vaikutetaan välillisesti maatilojen riskien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan. Viljelijöiden ammattitaidon karttuminen vähentää toiminnan riskejä. Pieninfrastruktuurin ja laajakaistainfrastruktuurin luominen, parantaminen ja laajentaminen vähentävät paikallisen ja alueellisen toiminnan riskejä. Maaseutualueiden elinkeinoelämän kestävyyttä parannetaan lisäämällä toimijoiden ympäristötietoisuutta ja energia- ja resurssitehokkuutta sekä panostamalla eläinten terveyteen ja hyvinvointiin. Leader-toimenpiteillä voidaan vaikuttaa toimintaan paikallisella tasolla.

Kohdealat 4A-C: Biologisen monimuotoisuuden, mukaan luettuina Natura 2000 -alueet ja alueet, joilla on

luonnonoloista johtuvia tai muita erityisrajoitteita, ja luonnonarvoltaan arvokkaan maataloustuotannon sekä Euroopan maisemien tilan ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen; Vesien käytön hallinnan edistäminen, mukaan lukien lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytön hallinta; Maaperän eroosion torjuminen ja maaperän hoidon parantaminen

Maiseman ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen (kohdeala 4A), vesiensuojelun edistäminen (kohdeala 4B) ja peltomaan kasvukunnon edistäminen ja eroosion estäminen (kohdeala 4C) toteutetaan ensisijaisesti luonnonhaittakorvauksilla (M13), ympäristökorvauksilla (M10), luonnonmukaisella tuotannolla (M11), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04), koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Luonnonhaittakorvauksilla on mahdollista turvata maataloustuotannon jatkuminen ja näin saadaan säilytettyä maaseutumaisema avoimena ja hoidettuna sekä voidaan vaikuttaa maatalousluonnon monimuotoisuuteen. Ympäristökorvauksilla voidaan ylläpitää ja kehittää luonnonniittyjä ja -laitumia sekä maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa sekä ympäristöystävällisten tuotantomenetelmien käyttöä edistämällä ja maan kasvukunnosta huolehtimalla vähentää maataloudesta pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään kohdistuvaa ympäristökuormitusta. Investointien avulla voidaan säilyttää ja lisätä luonnon monimuotoisuutta perustamalla ja kunnostamalla perinnebiotooppeja ja luonnonlaitumia. Kosteikkoinvestoinneilla voidaan täydentää pelloilla tehtäviä vesiensuojelutoimenpiteitä ja samalla edistää kosteikkoalueilla viihtyvien lajien elinolosuhteita. Luonnonmukaisella tuotannolla on mahdollista edistää kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuutta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen, neuvonnan ja yhteistyön avulla pystytään lisäämään tuottajien ja muiden toimijoiden tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta, maatalouden vesiensuojelusta ja maaperän kasvukunnon edistämisestä. Yhteistyö-toimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita.

Prioriteetin 4 tavoitteeksi oli asetettu, että ympäristökorvausten (M10) toteutusala on rahoituskauden lopussa 1,9 milj. ha. Tavoitteeksi kohdealalle 4A (T9) on asetettu, että 17,6 % maatalousmaasta kohdistuu luonnon monimuotoisuuden hoitoon (399 800 ha), kohdealalle 4B (T10), että 79,9 % maatalousmaasta kohdistuu vesienhoidon parantamiseen (1 814 100 ha) ja kohdealalle 4C (T12), että 53,9 % maatalousmaasta kohdistuu maaperän hoidon parantamiseen (1 225 000 ha). Ympäristökorvausten sitoumusala oli rahoituskauden lopussa yhteensä 2,04 milj. hehtaaria. Kohdealan 4A toteuma oli 340 378 ha (14,99 % maatalousmaasta), kohdealan 4B 1 890 056 ha (83,21 % maatalousmaasta) ja kohdealan 4C 1 615 992 (71,15 % maatalousmaasta). Tavoitealat ylittyivät jo ensimmäisenä toteutusvuonna vesienhoitoon ja maaperään kohdistuvista toimenpiteistä koostuvissa indikaattoreissa T10 ja T12.

Kohdealojen pinta-aloja ei tule laskea yhteen eikä lukuja voi verrata indikaattoritaulukoiden 11b5b ja 11f1 lukuihin, koska luokitteluperusteet poikkeavat toisistaan. Seurantataulukossa kohdealojen pinta-alat on laskettu yhteen. Manner-Suomen käytössä oleva maatalousmaa vuoden rahoituskauden lopussa oli 2,26 milj. ha.

Prioriteetin 4 suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 7 666 milj. euroa, josta 123,2 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta ja 2 394 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Tämä sisältää 16.8.2022 hyväksytyssä ohjelmamuutoksessa luonnonhaittakorvauksiin lisätyn kertaluonteisen huoltovarmuutta tukevan maksuerän, joka oli yhteensä 119 milj. euroa. Kokonaan kansallista rahoitusta oli rahoitustuskaudella käytettävissä prioriteetilla 4 ainoastaan luonnonhaittakorvauksiin.

Maksuina prioriteetilla 4 oli yhteensä toteutunut vuoden 2024 loppuun mennessä 7 617,9 milj. euroa (99,4 %) ja sidottu oli 7 621,3 milj. euroa (99,4 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 5 137,8 milj. euroa (99,8 %) ja sidottu oli 5 139,8 milj. euroa (99,8 %). Maaseuturahaston elpymisvälineen lisävaroista maksuina oli toteutunut 122,7 milj. euroa ja sidottu oli 123,0 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 2 358 4 milj. euroa.

Prioriteetin 4 pinta-alaperusteisten toimenpiteiden viimeiset maksut maaseutuohjelmasta toteutuivat pääsääntöisesti 30.6.2023 mennessä.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 5,8 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että prioriteetin 4 mukaisissa hankkeissa koulutetaan 2 000 hlö. Koulutuksesta ja tiedonvälityksestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 5,8 milj. euroa ja sidottu oli 6,0 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 25 kpl. Näistä 24 oli tiedonvälityshankkeita ja yksi koulutushanke.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite prioriteetille 4 on 43 000 neuvontaa saanutta tuensaajaa. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 14,6 milj. euroa. Prioriteetin 4 mukaisiin toimiin neuvontaa saaneiden tilojen määrä oli lähes 20 000. Toimenpiteestä toteutui prioriteetilta 4 maksuina 14,6 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Ei-tuotannollisten investointien (M04.4) tavoite on 819 tuettua kohdetta. Perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja aitaamiseen myönnettiin rahoitusta 152 investoinnille ja kosteikkojen rakentamiseen 188 investoinnille. Eli määrällistä tavoitetta ei saavutettu. Sen sijaan toimenpiteeseen osoitettu rahoitus sidottiin täysimääräisesti ja rahoituksesta oli niukkuutta kauden aikana. Rahoituksen ollessa niukkaa valintakriteerit ohjasivat rahoitusta vaikuttavimpien kosteikkojen rahoittamiseen. Etenkin vesiensuojelussa valuma-alueensa kokoon nähden laajat kosteikot ovat vesiensuojelun kannalta vaikuttavampia. Tämä aiheutti rahoituksen kohdentumisen tavoitetta pienempään kappalemäärään ennakoitua suurempia hankkeita. Toimenpiteen suunniteltu kokonaisrahoitus oli 7 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä oli toimenpiteestä toteutunut maksuina 5,8 milj. euroa ja sidottu oli 7,2 milj. euroa. Hankkeiden toteutus ja maksatukset jatkuvat vuoden 2025 loppupuoliskolle.

Vaikuttavuudeltaan hyväksi arvioituja investointihakemuksia saatiin ohjelmakauden ensimmäisinä vuosina niin runsaasti, että toimenpiteeseen varattu rahoitus ohjattiin käytettäväksi etupainotteisesti. Siirtymäkauden 2021–2022 varat mahdollistivat haun avaamisen vuosina 2021 ja 2022. Haku avattiin vain kosteikkojen perustamisen investointeihin. Tällä ennakoitiin sitä, että perinnebiotooppien alkuraivauksen ja aitaamisen investointi ei tulisi jatkumaan ei-tuotannollisena investointina vuonna 2023 alkavalla uudella rahoituskaudella toisin kuin kosteikkojen perustamisen investoinnit.

Toimenpiteen kokonaistoteuma ohjelmakauden aikana on ollut hyvä ja toimeenpano on koettu melko onnistuneeksi. Kiinnostus kosteikkojen perustamiseen oli ennakoitua suurempaa etenkin kauden alussa, mikä johti siihen, että kohteiden karsintaa valintakriteerien avulla jouduttiin tekemään hieman voimakkaammin kuin olisi ollut tarkoituksenmukaista. Siirtymäkauden varojen avulla voitiin kuitenkin tähän voimakkaaseen kysyntään vastata viiveellä. Rahoitetut kosteikkokohteet olivat jossain määrin ennakoitua suurempia, mitä vesiensuojelun kannalta voidaan pitää hyvänä asiana, sillä suuremmilla kosteikoilla on paremmat edellytykset toimia ravinteiden ja kiintoaineen pidättäjänä. Rahoitettujen kohteiden joukossa on kuitenkin myös pienempiä paikallista elinympäristöjen monimuotoisuutta lisääviä kosteikkoja. Kokonaisuutena kosteikkoinvestointien toteumaan voidaan pitää onnistuneena.

Perinnebiotooppien alkuraivaaminen ja aitaaminen – toimenpide toteutui kohtalaisesti ja sen toteutuksessa oli toiminnallisia haasteita. Toimeenpanon alkuvuosina jo todettiin, että tämän ei-tuotannollisen investoinnin ajallinen yhteensovittaminen investoinnin jälkeen tehtävään ympäristösopimukseen ei toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla. Monimuotoisuuden edistämiseksi olisi ollut tarpeen aloittaa laidunnushoito

välittömästi, kun alkuraivaus ja aitaaminen oli saatu valmiiksi. Tätä ei ollut mahdollista toteuttaa sujuvalla tavalla ei-tuotannollisten investointien ja ympäristösopimuksen hallinnoinnin yhteensovittamisessa, jolloin jatkoahoito laiduntamalla tai niittämällä saatiin alkamaan vasta investointia seuraavana kesänä, jolloin raivattujen puiden vesakko saattoi ehtiä uuteen kasvuun ennen laidunnuksen alkamista ympäristösopimuksella. Tästä syystä tätä investointitoimenpidettä ei jatkettu siirtymäkauden aikana ja uudelle rahoituskaudelle luotiin ympäristösopimukseen mahdollisuus toteuttaa hoitokohteen kunnostusta yksivuotisena sopimukseen sisällyttävänä toimenpiteenä.

Ympäristökorvauksiin (M10) suunniteltu kokonaisrahoitus on 2 247 milj. euroa, josta 10,5 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Rahoituskauden aikana toimenpiteestä toteutui maksuina 2 241,6 milj. euroa. Maaseuturahaston elpymisvälineen osuus maksuista oli 10,5 milj. euroa. Viimeiset maaseutuohjelman mukaiset maksut ympäristökorvauksista toteutuivat pääsääntöisesti 30.6.2023 mennessä.

Ympäristökorvauksen sidontaluvut poimittiin vuosiraportin mittariliitteeseen raportin koostamisen aikataulun vaatimusten mukaisesti. Luvut eivät olleet poimintahetkellä täysin lopullisia. Lisäksi on huomioitava, että muutokset sitoumuksissa ja sopimuksissa aiheuttivat muutosta myös aikaisemmille vuosille.

Ympäristösitoumukseen sitoutui vuonna 2015 viisivuotisin sitoumuksin noin 86 % aktiiviviljelijöistä, jotka hakivat suorien tukien perustukea. Vuonna 2022 sitoumuksia oli voimassa 38 632 kappaletta, joista kyseisenä vuonna maksettiin korvauksia kaikkiaan 38 321 sitoumukselle. Sitoumusmäärä vähentyi ohjelmakauden aikana vuodesta 2015 vuoteen 2022 lähes 7000 sitoumuksella. Vähentyminen oli pääasiassa seurausta tilojen luopumisesta tuotannosta sekä siitä, ettei täysin uusia sitoumuksia voinut tehdä. Sitoutuneiden suhteellinen osuus perustukea hakeneista aktiiviviljelijöistä ei kauden aikana suuresti muuttunut. Vuonna 2022 ympäristösitoumus oli 84 %:lla perustukea hakeneista aktiiviviljelijöistä. Tukivuonna 2023 ei ollut enää voimassa maaseutuohjelman sitoumuksia, sillä tukivuonna 2022 kaikki ympäristösitoumukset olivat yksivuotisia jatkositoumuksia.

Vuonna 2015 sitoumusala oli noin 2,08 miljoonaa hehtaaria. Yli 90 % suorien tukien perustukea hakeneiden aktiiviviljelijöiden kasvulohkojen pinta-alasta oli ympäristösitoumusten piirissä. Vuonna 2022 sitoumusala oli noin 2,04 miljoonaa hehtaaria. Tuotannosta luopuvien tilojen sitoumusala siirtyi useimmiten toisille ympäristösitoumukseen sitoutuneille viljelijöille, mikä näkyi tilakohtaisen toimenpiteen pinta-alan pysymisenä vakaalla tasolla. Lohkojen siirtyminen toiselle sitoutuneelle voi aiheuttaa muutoksia lohkoilla toteutettavissa lohko-kohtaisissa toimenpiteissä.

Ympäristösitoumusten tavoiteala täyttyi jo ensimmäisenä sitoumusvuonna 2015, eikä uusia sitoumuksia sen jälkeen tehty. Sitoumusalan hallinnan muutoksissa, kuten sukupolvenvaihdoksissa, luopujan olemassa olevaa sitoumusta voitiin jatkaa tai jakaa.

Ympäristösitoumusten pinta-ala tilakohtaisessa ravinteiden tasapainoisen käytön toimenpiteessä pysyi melko samana ohjelmakauden alusta lähtien peltoviljelykasvilla (noin 1,8 milj. ha v. 2022). Ohjelmakauden ensimmäiseen vuoteen nähden puutarhakasvien ala tilakohtaisessa toimenpiteessä kasvoi 6 000 hehtaarilla vuoteen 2018 asti. Sen jälkeen ala alkoi vähentyä. Vuonna 2022 puutarhakasvien ala (noin 33 743 ha v. 2022) pieneni edellisestä vuodesta noin 2 500 hehtaarilla. Tilakohtaisen toimenpiteen puutarhakasvien viljelyalaan vaikutti mm. markkinatilanne ja sääolosuhteet.

Peltojen talviaikaisen kasvipeitteisyyden toimenpiteessä havaittiin ohjelmakauden aikana siirtymistä kohti korkeampia kasvipeitteisyysprosenttiluokkia. Peitteisyydessä oli jonkin verran vuosien välistä vaihtelua, johon vaikuttaa mm. syksyn sääolosuhteet ja syyskylvön onnistuminen. Pinta-alan kasvua tapahtui myös puutarhakasvien orgaanisen katteen käytön ja vaihtoehtoisen kasvinsuojelun toimenpiteissä. Lietelannan

sijoittamisen toimenpiteen ja ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättämisen toimenpiteen pinta-alan kasvuun vuosina 2021 ja 2022 vaikutti ohjelmamuutos, jossa tilakohtaista enimmäisalaa nostettiin 80 prosenttiin sitoumusalasta vuodesta 2021 alkaen (aiemmin 60 %). Muutos liittyi elpymisvälineen varojen käyttöönottoon. Lietelannan sijoittamisen toimenpide keskittyi entistä harvemmille tiloille, mikä saattoi olla seurausta yleisestä kotieläintilojen määrän vähenemisestä ja tilakoon kasvusta. Kerääjäkasvien pinta-ala kääntyi kasvuun vuonna 2020 ja jatkoi nousua vuosina 2021 ja 2022. Lohkokohtaisten toimenpiteiden osalta on hyvä huomata, että tilat valitsivat jo ensimmäisenä vuonna ne lohkokohtaiset toimenpiteet, joita tilalla toteutettiin kauden aikana. Muutosmahdollisuudet olivat sitoumuskauden aikana hyvin vähäiset, eikä uusia lohkokohtaisia toimenpiteitä pääsääntöisesti voinut valita. Lohkokohtaisten toimenpiteiden pinta-alan kasvu kertoo siitä, että toimenpiteeseen alkujaan sitoutuneet tilat ovat lisänneet toimenpidealaansa esimerkiksi tilakoon kasvaessa.

Suojavyöhykenurmien pinta-ala vähentyi kauden aikana, kun uusia aloja ei voinut ilmoittaa ja aiemmin ilmoitettuja jäi pois mm. valvonnan havaintojen myötä. Viisivuotisten sitoumusten päättymisen ja sitoumusten vapaaehtoinen jatkaminen vuodelle 2020 ja edelleen vuosille 2021 ja 2022 näkyi selvänä alenemana suojavyöhykepinta-alassa. Pinta-alan merkittävää vähenemistä tapahtui jatkovuosien alkaessa myös monivuotisissa ympäristönhoitonurmista, viherlannoitusnurmista ja luonnonhoitopeltonurmista. Näiden pinta-alan kehitys vaihteli viime vuosina. Väheneminen oli erityisen suurta ohjelmakauden aikana monivuotisten ympäristönurmien toimenpiteessä, joka oli turvemaille ja happamille sulfaattimaille kohdennettu nurmitoimenpide.

Toimenpiteeseen tehdyt rajaukset vaikuttivat toteumaan kauden aikana. Rajaukset olivat välttämättömiä ympäristökorvauksiin osoitetun määrärahan riittävyyden turvaamiseksi. Vuoden 2016 lohkokohtaisten toimien pinta-aloissa näkyi, että ohjelmamuutoksella vuodelle 2016 määritellyt tilakohtaiset enimmäispinta-alarajaukset vähensivät eräiden toimenpiteiden kokonaispinta-aloja. Vuoteen 2017 ei kohdistunut uusia hallinnollisia rajoituksia toimenpiteiden toteuttamiselle. Vuonna 2018 saneerauskasvien ala putosi noin puoleen johtuen tiukennetuista soveltamisvaatimuksista. Myöhempinä vuosina ei tehty uusia rajoituksia ohjelmamuutoksilla. Vuosien 2020–2022 toteumassa näkyy, että osa tuensaajista ei jatkanut sitoumustaan ja lisäksi tuensaajien oli mahdollista luopua yhdestä tai useammasta lohkokohtaisesta toimenpiteestä sitoumusta jatkaessaan. Lietelannan sijoittamisessa nähty pinta-alan kasvu vuosina 2021 ja 2022 liittyi ohjelmamuutoksella tehtyyn tilakohtaisen enimmäisprosentin nostoon. Uusia sitoumuksia ei vuoden 2015 jälkeen voinut tehdä.

Vuonna 2022 erilaisia pinta-alaperusteisia ympäristösopimuksia oli yhteensä 35 113 hehtaaria. Suurin osa sopimuksista päättyi tukivuoteen 2022. Uusia sopimuksia ei tehty maaseutuohjelman ympäristösopimuksista enää vuonna 2023. Tukivuoden 2022 pinta-alaperusteisiin ympäristösopimuksiin myönnettiin yhteensä noin 17,4 miljoonaa euroa, josta 3 042 004 euroa maksettiin vuoden 2023 puolella.

Ohjelmakauden lopussa ympäristösopimus maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidosta oli kaikkiaan 2 183 tilalla ja pinta-alaa näissä 32 522 hehtaaria (tavoiteala 42 000 ha). Osalla tiloista on ollut enemmän kuin yksi sopimus, joten sopimusmäärä on tilamäärää suurempi. Pinta-ala väheni noin 444 hehtaarilla edellisestä vuodesta. Sopimusalasta noin 35 % oli arvokkaaksi perinnebiotoopiksi luokiteltua ja 65 % oli muita perinnebiotooppeja, luonnonlaitumia, metsäsaarekkeitä ja reunavyöhykkeitä. Aiemmin erikseen tilastoitu palkkiolaji muut perinnebiotoopit yhdistettiin vuodesta 2020 alkaen luonnonlaitumien ym. kohteiden kanssa, koska niillä oli sama korvaustaso. Ohjelmakauden loppuun saavutettavaksi suunnitellusta tavoitealasta toteutui noin 78,3 %.

Kosteikkosopimuksia oli vuonna 2022 voimassa 391 tilalla ja ne koskivat yhteensä 1 474 hehtaaria (tavoiteala 1 100 ha). Vuonna 2023 ei uusia maaseutuohjelman mukaisia sopimuksia enää tehty.

Kurki-, hanhi, ja joutsenpeltojen sopimus ei ole ollut haettavana vuosina vuoden 2015 jälkeen, sillä jo vuoden 2015 haku ylitti asetetun tavoitealan. Vuonna 2015 haettujen sopimusten sopimuskautsi eli toimenpiteen toteutus tiloilla alkoi kuitenkin tässä sopimustyyppissä vasta vuonna 2016. Vuosina 2020–2022 sopimuksia jatkettiin tuensaajan niin halutessa aina yhdellä vuodella kerrallaan. Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto sopimuksia oli voimassa vuonna 2022 yhteensä 42 tilalla kokonaisalaltaan 752 hehtaaria (tavoiteala 800 ha). Hehtaarimäärä laski hieman alle tavoitealan, sillä kaikki tilat eivät olleet halukkaita jatkamaan sopimustaan vuodella. Sopimusta ei avattu haettavaksi vuonna 2022, koska ympäristökorvauksia koskeneessa arvioinnissa todettiin toimenpiteen vaativan suurempia toiminnallisia muutoksia vaikuttavuuden parantamiseksi.

Siirtymäkaudella 2021–2022 ei voinut tehdä kokonaan uusia alkuperäisrotujen kasvattamisen sopimuksia, mutta päättyviä sopimuksia pystyi jatkamaan yhdellä vuodella kerrallaan. Vuonna 2023 ei uusia maaseutuohjelman mukaisia sopimuksia enää tehty. Vuonna 2022 sopimuksia oli 416 tilalla, yhteensä 467 sopimusta. Usealla tilalla oli siten enemmän kuin yksi sopimus. Sopimusten ja niissä olevien eläinten määrä kasvoi vuoteen 2019 asti, mutta kääntyi laskuun vuodelle 2020 tultaessa, kun suuri joukko viisivuotisia sopimuksia päättyi ja osa tuensaajista ei ollut kiinnostunut jatkamaan sopimusta yhdellä vuodella. Sopimusmäärä ja sopimusten eläinmäärä alenivat edelleen myöhempien jatkovuosien aikana. Vaikka uusia sopimuksia ei voinut tehdä siirtymäkaudella, oli vanhoja sopimuksia mahdollista siirtää toiselle tai jakaa. Alkuperäisrotujen kasvattamisen ympäristösopimuksista myönnettiin vuonna 2022 yhteensä noin 2,32 miljoonaa euroa. Tukivuoden 2022 maksuja maksettiin vielä vuonna 2023 noin 387 000 euroa. Tiloilla oli maaseutuohjelman rahoituskauden aikana eniten sopimuksia suomenlampaista, itäsuomen-, länsisuomen- ja pohjoissuomenkarjan naudoista. Alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia oli 30.4.2023 voimassa 15 kpl. Uusia viisivuotisia alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia tehtiin yksi kappale vuonna 2022. 8 alkuperäiskasvilajikkeesta tehdyn sopimuksen sopimuskausi oli kesken, kun maaseutuohjelmasta siirryttiin CAP-suunnitelman toimenpanoon. Vanhoille sopimuksille annettiin mahdollisuus mukauttaa sopimukset keväällä 2023 uuden kauden mukaisiksi. Maaseutuohjelman mukaisista alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksista ei ollut enää maksettavaa vuonna 2023.

Alkuperäiskasvien varmuuskokoelman ja alkuperäiseläinten perimän säilytys -toimenpiteissä on molemmissa voimassa yksi kansallista geenivaraohjelmaa toteuttava sopimus. Ensimmäinen sopimuskausi ja sen toimenpidesuunnitelmat kattoivat vuodet 2015–2020. Molemmissa toimenpiteissä on tehty uusi viisivuotinen sopimus. Uusien sopimusten toimenpidesuunnitelmia toteutetaan ajalla 1.5.2021 – 30.4.2026. Sopimukset mukautettiin uuteen CAP-suunnitelmaan sisältyviksi vastaaviksi toimenpiteiksi kevään 2023 tukihaun yhteydessä. Alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat -sopimuksen ja alkuperäisrotujen perimän säilytys -sopimuksen uusien sopimusten ensimmäisestä sopimusvuodesta maksetaan keväällä 2023. Sopimuksista voidaan maksaa enintään 50 000 euroa sopimusvuotta kohti alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat -toimenpiteessä ja 90 000 euroa sopimusvuotta kohti alkuperäisrotujen perimän säilytys -toimenpiteessä. Vuonna 2023 maksettiin alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat -sopimuksesta ja alkuperäisrotujen perimän säilytys – sopimuksesta yhteensä 132 091,59 euroa.

Luonnonmukaisen tuotannon (M11) toteutusalan tavoitteeksi on asetettu 355 000 hehtaaria. Toimenpiteen suunniteltu kokonaisrahoitus oli 470,8 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen osuus oli 111,8 milj. euroa. Rahoituskauden aikana toimenpiteestä toteutui maksuina 466,1 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 111,7 milj. euroa. Viimeiset maaseutuohjelman mukaiset luonnonmukaisen tuotannon maksut toteutuivat pääsääntöisesti 30.6.2023 mennessä.

Luonnonmukaisen tuotannon sidontojen luvut on poimittu rahoituskaudella vuosiraportin mittariliitteeseen raportin koostamisen aikataulun vaatimusten mukaisesti. Luvut eivät ole olleet poimintahetkellä täysin lopullisia. Lisäksi on huomioitava, että muutokset sitoumuksissa ja sopimuksissa aiheuttivat muutosta myös

aiemmille vuosille.

Vuonna 2022 luonnonmukaisen tuotannon sitoumusala oli 313 892 hehtaaria. Noin 38 prosenttia luonnonmukaisen tuotannon sitoumusalasta oli luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen piirissä. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumusalan kehitys rahoituskauden aikana on esitetty erillisessä taulukossa luvun 1c lopussa. Sitoumusten kokonaismäärä kasvoi vuoteen 2018, jonka jälkeen määrässä tapahtui vähenemistä vuoteen 2021 asti. Vuonna 2022 sitoumusmäärä jälleen kasvoi. Sitoumusten kokonaispinta-ala vuosittain kasvoi vuotta 2019 lukuun ottamatta koko rahoituskauden ajan. Kotieläintuotannon sitoumusten määrä kasvoi vuoteen 2021 asti ja pysyi muuttumattomana vuonna 2022. Uusia luomusitoumuksia oli mahdollista tehdä vuosina 2015–2018 sekä vuosina 2020–2022. Luomusitoumusten kokonaispinta-ala oli rahoituskauden lopussa 105 025 hehtaaria suurempi kuin kauden ensimmäisenä vuonna. Luomusitoumusten sitoumusalan osuus kaikkien perustukea hakeneiden tilojen maatalousmaan alasta oli vuonna 2022 noin 13,6 prosenttia. Sitoumusten kokonaisala jäi 41 108 hehtaarin päähän ohjelmakauden pinta-alatavoitteesta, mikä tarkoittaa, että tavoitteesta täyttyi noin 88,4 %.

Sitoutuneiden tilojen keskipinta-ala kasvoi rahoituskauden aikana. Luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskevia sitoumuksia tehneet tilat olivat keskipinta-alaltaan noin 111 hehtaaria. Kaikkien luomusitoumusten keskipinta-ala oli noin 68 hehtaaria. Luonnonmukaisesti tuotettujen tilojen keskipinta-ala on suurempi kuin kaikkien tuotantosuuntien tilojen keskipinta-ala, joka oli vuonna 2022 50 hehtaaria.

Vuonna 2015 alkaneet viisivuotiset sitoumukset päättyivät vuoden 2019 jälkeen. Sitoumuksia jatkettiin tukihaun yhteydessä tuensaajan niin halutessa vuodella kerrallaan vuosina 2020–2022. Ne luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen tehneet kotieläintilat, jotka eivät olleet siirtäneen kotieläimiä luomuun, saivat jatkaa sitoumusta vain, jos myös eläimet siirrettiin luomuun tai tila alkoi tuottaa luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen edellyttämiä myyntikasveja. Myyntikasvilla tarkoitetaan tässä satoa tuottavia kasveja, jotka ovat muuta kuin nurmikasveja. Myyntikasvien korjuuta tai myyntiä ei toimenpiteessä edellytetty. Maaseutuohjelman sitoumukset eivät olleet haettavissa enää vuonna 2023.

Siirtymäkauden 2021–2022 päättyessä oli noin 1 300 sitoumuksessa vielä luomusitoumuksen kausi kesken. Näille tuensaajille annettiin mahdollisuus mukauttaa vanhan kauden sitoumus uuden kauden vastaavan sitoumuksen mukaiseksi. Tällöin sitoumus jatkuu uuden kauden ehdoilla, mutta päättyy alkuperäisen sitoumuskautensa mittaisena. Tuensaajalle annettiin myös mahdollisuus luopua vanhasta sitoumuksesta, jolloin hänellä oli mahdollisuus hakea uuden kauden vastaavaa viisivuotista luomusitoumusta. Yhteensä noin 320 tuensaajaa halusi mukauttaa sitoumuksensa uuden kauden mukaiseksi.

Luonnonmukaisen tuotannon korvausta maksettiin vuonna 2022 noin 304 056 hehtaarille, 4 484 tuensaajalle. Tähän sisältyy noin 1 105 hehtaaria avomaavihannesten viljelyalaa, josta maksettiin avomaavihannesten viljelyä koskeva korkeampi korvaus 198 tuensaajalle. Avomaavihanneksista maksettu viljelyala oli tätä tuotantoa harjoittavilla tiloilla keskimäärin 5,6 hehtaaria. Luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen tehneitä tuensaajia oli 1 064.

Tukivuoden 2022 maksujen toinen erä maksettiin vuonna 2023. Se maksettiin 19.5.2023 alkaen, kun tiedot edellisen vuoden kotieläinmääristä on saatu. Toisessa erässä maksettiin kotieläinten perusteella määräytyvä korvaus sekä loppuosa kasvintuotannon korvauksesta, yhteensä noin 22 miljoonaa euroa.

Luonnonhaittakorvauksien (M13) suunniteltu kokonaisrahoitus oli yhteensä 4 910,3 milj. euroa, josta 2 516,4 milj. euroa on EU-osarahoitteista osuutta ja 2 394 milj. euroa on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa osuutta. Rahoituskauden aikana maksuina toteutui yhteensä 4 874 milj. euroa, josta EU-osarahoitteinen osuus oli 2 515,2 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus oli 2 358,4 milj. euroa.

Toteutusalan tavoite oli 2,1 milj. ha. Maaseutuohjelman mukaisten luonnonhaittakorvausten osarahoitteisen osuuden viimeiset maksut toteutuivat joulukuussa 2022 ja viimeiset kokonaan kansallisesti rahoitettavat kotieläinkorotukset maksettiin kesäkuussa 2023.

On huomioitava, että yhteenvetotaulukon sidonta- ja maksutiedot poikkeavat todellisista arvoista. Rahoituskauden alun luvut ovat epätarkkoja. Virhe aiheutuu esimerkiksi eläinmääräilmoituksista.

Luonnonhaittakorvauksien toteutusala oli rahoituskaudella 2014–2022 2,16 milj. ha.

Luonnonhaittakorvausta saaneiden tilojen lukumäärä vähentyi koko rahoituskauden ajan. Korvauksia maksettiin kauden alussa 51 451 tilalle ja kauden lopussa enää 43 600 tilalle. Korvauksia saaneiden tilojen määrä väheni kauden aikana 15 %. Pinta-ala, jolle korvauksia maksettiin pysyi melko samana koko kauden ajan. Luonnonhaittakorvauksia maksettiin C-alueella (M13.1) 1 138 640 hehtaarille ja AB-alueella (M13.2) 1 016 116 hehtaarille.

Luonnonhaittakorvauksissa otettiin vuodesta 2015 asti käyttöön tuen asteittainen alenema (degressio), kun tilakoko ylitti tietyn raja-arvon. Tilakoko luonnonhaittakorvauksessa kasvoi kauden aikana ja degressiorajat koskivat yhä useampaa tilaa vuoteen 2022 mennessä. Vuonna 2015 ensimmäisen degressioportaan (tilakoko 150–300 ha) C-alueella ylitti hieman yli 700 tilaa ja vuoden 2022 lopussa sen ylitti lähes 1 100 tilaa. Vastaavasti AB-alueella vuonna 2015 tiloja tässä luokassa oli n. 990 ja vuoden 2022 lopussa jo vajaa 1 400 tilaa. Seuraavan degressioportaan (tilakoko yli 300 ha) täytti C-alueella kauden alussa 60 tilaa ja vuoden 2022 lopussa näitä tiloja oli noin 130. AB-alueella tämän kokoluokan tiloja oli kauden alussa vajaa 120 ja vuoden 2022 lopussa reilu 200. Vuonna 2015 tuen asteittainen alenema koski 3,6 % luonnonhaittakorvauksia saaneista tiloista ja vuonna 2022 vastaava osuus oli 6,4 %.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä prioriteetille 4 vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) ja 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 11,9 milj. euroa, josta 860 000 euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina 11,1 milj. euroa ja sidottu oli 11,6 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus oli 0,86 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 41 kpl, joista 3 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia, 24 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia ja 14 oli toimenpiteen M16.5 mukaisia.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Prioriteettiin 4 vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), luonnonmukainen tuotanto (M11), eläinten hyvinvointi (M14), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 2,23 mrd. euroa). Investoinnit jaloittelutarhoihin ja lannan säilytykseen, käsittelyyn ja käyttöön sekä salaojitukseen ja säätösalojitukseen vähentävät maataloudesta aiheutuvaa vesistökuormitusta ja parantavan maan kasvukuntoa. Luonnonmukainen tuotanto vähentää vesistökuormitusta synteettisten kemiallisten lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttökiellon vuoksi ja parantaa maan kasvukuntoa orgaanisten lannoitusaineiden käytön vaikutuksesta. Eläinten hyvinvointia lisäävällä laidunnuksella saadaan aikaan myönteisiä vaikutuksia maisemaan ja luonnon monimuotoisuuteen.

Yhteistyötoimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita. Yhteisöllisesti, paikallisesti toteuttavat ympäristön tilaa parantavat toimet vaikuttavat positiivisesti luonnon monimuotoisuuteen, vesien tilaan ja maaperän kasvukuntoon.

Kohdeala 5A: Maatalouden vedenkäytön tehostaminen

Kohdealalle 5A ei ole maaseutuohjelmassa otettu käyttöön ensisijaisesti vaikuttavia toimenpiteitä.

Kohdealaan 5A vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja yhteistyö (M16) (maksettu yhteensä 241 milj. euroa).

Kohdeala 5B: Maatalouden ja elintarvikejalostuksen energiatehokkuuden lisääminen

Energiatehokkuuden lisäämiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla koulutusta ja neuvontaa, joissa pyritään energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Yhteistyön kautta voidaan kehittää uusia energiatehokkaampia menetelmiä ja tekniikoita maataloudessa.

Kohdealan 5B suunniteltu kokonaisrahoitus on 3,9 milj. euroa, josta 300 000 euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 5B oli toteutunut maksuja yhteensä 3,7 milj. euroa (95 %) ja sidottu oli 3,9 milj. euroa (100 %), josta 292 000 euroa oli elpymisvälineestä.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 0,4 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5B mukaisissa hankkeissa koulutetaan 400 hlö. Toimenpiteestä oli kohdealalta 5B toteutunut maksuina 320 431 euroa ja sidottu oli maksuja vastaava määrä. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 1 kpl.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5B on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvontaan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 0,6 milj. euroa. Neuvontaa hyödynsi kohdealan 5B mukaisiin toimiin 846 tilaa ja toimenpiteestä toteutui maksuina 613 505 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5B vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)) ja 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 2,9 milj. euroa, josta 300 000 euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 2,8 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 0,3 milj. euroa. Sidottu oli 3,0 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 0,3 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 8 kpl, joista 2 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia ja 6 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia.

Siirtymäkaudella rahoitetuissa hankkeissa, jotka osuvat kohdealalle 5B, on tavoiteltu satotason nostoa, tavoitteena on ollut viljelykasvien hehtaarisatojen parantaminen mm. tuotantopanosten tehokkaammalla hyödyntämisellä. Tämä on hyvin merkityksellistä ilmaston ja tukitasojen myötä muuttuvassa viljely-ympäristössä. Tavoitteena on ollut yhteistyön ja osaamisen lisääminen, kokeilukulttuurin vahvistaminen,

riskien hallinta sekä uusien teknologioiden tuottaman tiedon hyödyntäminen. Hankkeilla on myös ollut tavoitteena lypsykarja- ja lihanautatilojen ilmastokestävä kehittäminen yrittäjien johtajuustaitoja vahvistamalla.

Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5B vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 1 083 milj. euroa). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla investointeja, joissa pyritään energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 5C: Uusiutuvien energialähteiden sekä biotalouteen tarkoitettujen sivutuotteiden, jätteiden, jäännösten ja muiden kuin elintarvikkeiksi tarkoitettujen raaka-aineiden tarjonnan ja käytön helpottaminen

Uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä materiaalitehokkuutta edistetään ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04) ja yhteistyöllä (M16). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla maatilojen investointeja, joissa pyritään uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätettävien materiaalien tarkoituksenmukaiseen käyttöön, raaka-aineiden tehokkaaseen hyödyntämiseen sekä läpi tuotantoprosessin ulottuvaan resurssien kestäväan ja samalla taloudellisesti kannattavaan käyttöön. Yhteistyön kautta voidaan kehittää hajautetun energian tuotantoa, resurssitehokkuutta ja kehittää uusia toimintamalleja. Näillä toimenpiteillä on mahdollista edistää uusiutuvan energian ja energian tuotantoon suunnattujen raaka-aineiden tuotantoa ja käyttöä sekä jätteiden ja tuotannon sivuvirtojen käyttöön perustuvia uusia elinkeinomahdollisuuksia maaseudulla.

Kohdealan 5C suunniteltu kokonaisrahoitus on 91,6 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitus on 30,7 milj. euroa ja kokonaan kansallista rahoitusta on 8,9 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 5C oli toteutunut maksuina yhteensä 81,6 milj. euroa, josta EU-osarahoitteista oli 50,3 milj. euroa, 23,3 milj. euroa oli elpymisvälineestä ja 8,0 milj. euroa oli kokonaan kansallista osuutta. Sidottu oli 90,2 milj. euroa, josta EU-osarahoitteista oli 52,9 milj. euroa, elpymisvälineen osuus oli 28,7 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus oli 8,6 milj. euroa.

Kohdealan 5C tavoitteeksi on asetettu, että maatilainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen lukumäärä on rahoituskauden lopussa 1 200 kpl, josta 300 kpl on elpymisvälineen osuus. Toimenpiteessä M04.1 oli vuoden 2024 loppuun mennessä rahoitettu yhteensä 2 164 hanketta, joista 768 hanketta rahoitettiin elpymisvälineestä.

Kohdealan 5C mittarilla esitetään uusituvan energian tuotannon osuus kokonaisinvestoinneista (T16). Mittarin tavoite sisältää myös yksityisen rahoituksen (137,2 milj. euroa). Vuoden 2024 loppuun mennessä toteutuneen yksityisen rahoituksen määräksi arvioidaan 157 milj. euroa (tukiprosentti 40). Yksityinen rahoitus ei sisälly mittarin T16 arvoon (87,6 milj. euroa) SFC:n taulukossa B1.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on 3,8 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5C mukaisissa hankkeissa koulutetaan 600 hlö. Toimenpiteestä oli kohdealalta 5C toteutunut vuoden 2024 loppuun mennessä maksuina 3,6 milj. euroa ja sidottu oli 3,7 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 16 kpl. Näistä 3 on koulutushankkeita ja 13 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 5C mukaisiin koulutuksiin osallistui noin 1 100 henkilöä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden

toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5C on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaaajia. Julkista rahoitusta kohdealalle 5C on toimenpiteeseen M02 kohdistettu 2,0 milj. euroa. Toimenpiteestä toteutui maksuina 2,0 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on yhteensä 76,1 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 29,0 milj. euroa ja kokonaan kansallisen rahoituksen osuus on 8,9 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina kohdealalta 5C 67,6 milj. euroa ja sidottu oli 75,6 milj. euroa. EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 37,6 milj. euroa ja sidottu oli 40,0 milj. euroa. Elpymisvälineestä oli vuoden 2024 lopussa maksettu 22,0 milj. euroa ja sidottu 27,0 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli maksettu 8,0 milj. euroa ja sidottu 8,6 milj. euroa.

Kohdealan 5C rahoitus suunnattiin maatilojen uusiutuvaa energiaa hyödyntäviin energiainvestointeihin. Rahoituksen avulla tiloja kannustettiin siirtymään fossiilisten polttoaineiden käytöstä uusiutuvaan energiaan. Etenkin loppukautta kohden tilat ovat selkeästi suosineet siirtymistä aurinkoenergiaan. Kauden alussa puupohjaisen energian merkitys oli suurin, koska Suomessa on hyödynnettävissä runsaasti energiapuuksi käytettävää raivaus- ja hakkuutähdettä. Vuonna 2022 energian hinta nousi nopeasti ja voimakkaasti ylöspäin Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaan. Tämä vaikutti suoraan myös maatilojen energiakustannuksiin ja pakotti ne nopeasti pohtimaan uusia ratkaisuja. Etenkin nopeasti toteutettavien aurinkoenergiahankkeiden suosio moninkertaistui tiloilla hetkessä, mikä näkyi hakemusten määrän voimakkaana kasvuna.

Toimenpiteelle kohdealalle 5C osoitetut tavoitteet ylitettiin reilusti. Rahoitusta on ohjelmakauden aikana siirretty kohdealojen 2A, 5C ja 5D välillä sen mukaan kuin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, koska esimerkiksi monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5C, ja toisaalta monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 5C kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5D (esimerkiksi biokaasuinvestoinnit).

Biokaasuinvestoinnit käynnistyivät varsin hitaasti ohjelmakauden alkupuolella. Tämä johtui sekä teknologian kehittämisen haasteista, hankkeiden kalleudesta suhteessa tilojen liikevaihtoon sekä hankkeiden kannattavuuteen liittyvistä haasteista. Teknologian kehittyessä ja osaamisen sekä tiedon lisääntyessä kiinnostus tilatason biokaasuntuotantoon kasvoi merkittävästi. Tätä edesauttoivat alaan liittyvät hankkeet, julkinen keskustelu, neuvonta ja koulutus sekä alan toimijat, jotka auttoivat tiloja etsimään ratkaisuja sekä pohtimaan hankkeen kannattavuutta ja edistivät mm. tilojen välisiä yhteishankkeita. Vuoden 2022 energian hinnan nousu näkyi lisääntyneenä kiinnostuksena myös biokaasuntuotantoa kohtaan. Suomessa on viime aikoina panostettu myös mädätysjäätteen jatkokäyttömahdollisuuksien selvittämiseen ja teknologian edistämiseen, joka osaltaan voi parantaa biokaasuhankkeiden kannattavuutta.

Yhtenä tulevaisuuden haasteena on kuitenkin EU-tason tuleva päätös polttomoottoritekniikan mahdollisesta kieltämisestä autoissa. Tämä saattaa vähentää kiinnostusta biokaasuntuotantoon etenkin, jos se vaikuttaa myös raskaaseen liikenteeseen. Tämä saattaa vähentää myös valmistajien kiinnostusta tekniikan kehittämiseen esimerkiksi työkoneissa, kuten traktoreissa.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5C vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä

koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on 10,0 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 1,8 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 8,4 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 1,3 milj. euroa. Sidottu oli 9,0 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 1,7 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 51 kpl, joista 8 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia, 20 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia ja 23 oli toimenpiteen M16.5 mukaisia. Siirtymäkaudella kohdealalle on rahoitettu 4 hanketta, joissa tavoitteena on ollut mm. kehittää pienemmän mittakaavan biokaasukonsepti ja liiketoimintamalli maatilayrityksille hyödyntämällä alueen energia-alan yritysten osaamista.

Tässä kohdealassa EIP-hankkeiden (M16.1) teemoina olivat Biokaasulaitoksesta ravinteita, energiaa ja elinkeinotoimintaa maaseudulle ja Tuorehakekonsepti maatilamittakaavassa.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5 C vaikuttavat toissijaisesti tila- ja yritystoiminnan kehittäminen (M06), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 941 milj. euroa). Toimenpiteillä voidaan edistää yrittäjyyttä, kehittämistoimia, innovaatioita sekä yritysten investointeja. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa paikallisella tasolla.

Kohdeala 5D: Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentäminen

Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan vaikuttaa toimijoiden valintoihin siten, että kasvihuonekaasupäästöjä voidaan saada vähennettyä. Rakennus- ja laiteinvestointien avulla voidaan vähentää maataloudesta aiheutuvia kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Yhteistyön kautta voidaan saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Kohdealan 5D suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 29,3 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 3,3 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus on 10,9 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 5D oli toteutunut maksuina yhteensä 14,9 milj. euroa ja sidottu oli 16,7 milj. euroa, joista EU-osarahoitteisten osuus oli 10,7 ja milj. euroa ja 11,5 milj. euroa, elpymisvälineen osuudet olivat 2,4 milj. euroa ja 2,9 milj. euroa sekä kokonaan kansalliset osuudet olivat 1,8 milj. euroa ja 2,3 milj. euroa.

Kohdealan 5D tavoitteeksi on asetettu, että kasvihuonekaasujen ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen tähtääviin maatilainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen eläinyksiköiden osuus kaikista eläinyksiköistä on rahoituskauden lopussa 10,77 % (T17). Investointien määrän tavoitteeksi on asetettu 505 kpl, josta elpymisvälineen osuus on 50 kpl. Tukea myönnettiin yhteensä 619 hankkeelle, josta 100 rahoitettiin elpymisvälineestä. Kohdealan 5D mukaisia investointeja saaneiden tilojen eläinyksiköiden osuus oli 3,35 % ohjelman tavoitteena olevasta eläinyksiköiden määrästä.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1,1 milj. euroa ja

tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5D mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö. Toimenpiteestä oli kohdealalta 5D toteutunut maksuina 1,0 milj. euroa ja sidottu oli 1,0 milj. euroa. Tuettuja tiedotus- ja esittelytoimia oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 3 kpl.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5D on 400 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvonnan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 0,14 milj. euroa. Toimenpiteestä toteutui maksuina 126 976 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on yhteensä 26,4 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta on 2,6 milj. euroa ja 10,9 on kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina kohdealalta 5D 12,2 milj. euroa ja sidottu oli 13,6 milj. euroa. EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 8,5 milj. euroa ja sidottu oli 9,1 milj. euroa ja vastaavasti elpymisvälineestä 1,9 milj. euroa ja 2,2 milj. euroa sekä kokonaan kansallisesta osuudesta 1,8 milj. euroa ja 2,3 milj. euroa.

Rahoitus suunnattiin investointeihin, joiden avulla vähennetään kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Riittävän lantalakapasiteetin varmistaminen, lantaloiden kattaminen, lannan käsittely esimerkiksi separoimalla tai lietteen sijoittaminen peltoon ovat olleet suosituimpia investointikohteita. Hankkeiden määrään liittyvä tavoite rahoituskaudella saavutettiin, mutta toteutuneet hankkeet olivat kustannuksiltaan arvioitua pienempiä. Eläinmäärään liittyvä tavoite osoittautui ylimitoitetuksi eikä sitä saavutettu. Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5D, joten rahoituskauden aikana on tehty rahoituksen siirtoja kohdealojen välillä.

Investointien toteutumista pyrittiin tukemaan ohjelman muiden toimenpiteiden avulla. Viljelijöiden tietoisuutta esimerkiksi erilaisista lannan käsittelyyn liittyvistä tarpeista ja ratkaisusta pyrittiin lisäämään koulutuksen, tiedonvälityksen sekä neuvonnan avulla. Toimenpiteen tukitaso oli hyvällä tasolla ja rahoitusta oli hyvin saatavilla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5D vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteisiin suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1,7 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 650 000 euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 1,6 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen osuus oli 0,5 milj. euroa. Sidottu oli 1,9 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen osuus oli 0,6 milj. euroa.

Vuoden 2024 lopussa oli tuettu 4 toimenpiteen M16.2 mukaista hanketta ja 3 M16.5 mukaista hanketta. Lisäksi elpymisvaroilla on toteutettu 2 EIP-hanketta (16.1). Siirtymäkaudella rahoitetuissa 3 hankkeessa on haettu ratkaisuja talliyritysten toiminnan hiilivirtoihin ja haettu kehittämis ehdotuksia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi sekä selvitetty ja haettu ratkaisuja turvemaiden viljanviljelyssä syntyvään ilmasto- ja vesistökuormitukseen sekä niiden hillintään. Lisäksi on tutkittu

nurmipalkokasviviljelyn optimointia Pohjois-Pohjanmaan nautakarjatiljoilla.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5D vaikuttavat toissijaisesti ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen tuotanto (M11) ja yhteistyö (M16) (maksettu yhteensä 2 867 milj. euroa). Ympäristökorvaukseen sisältyvillä toimilla on merkittävä toissijainen vaikutus kohdealueeseen. Vaikka esim. kasvipeitteisyyden keskeisimmät vaikutukset kohdistuvat valumavesien hallintaan, voidaan sillä ehkäistä myös ilmastonmuutosta vähentämällä hiilidioksidipäästöjä ja esim. lietelannan sijoittamisen toimenpiteellä vähennetään maatalouden ammoniakkipäästöjä. Luonnonmukaisella tuotannolla voidaan ehkäistä ilmastonmuutosta ja vaikuttaa siihen sopeutumiseen.

Kohdeala 5E: Hiilen sitomisen ja talteenoton edistäminen maa- ja metsätaloudessa

Maaperän hiilen säilyttämiseen ja sitomiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan lisätä toimijoiden tietoisuutta. Yhteistyön kautta voidaan saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita.

Kohdealan 5E suunniteltu kokonaisrahoitus on 8,4 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 5E oli toteutunut maksuina yhteensä 8,3 milj. euroa ja sidottu oli 9,2 milj. euroa.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 2,9 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5E mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 2,6 milj. euroa. Sidottu oli 3,1 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 14 kpl, joista koulutushankkeita oli 5 kpl ja 9 oli tiedonvälityshankkeita.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5E on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvonnan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 1 milj. euroa. Neuvontaa hyödynsi kohdealan 5E mukaisiin toimiin 2 533 tilaa ja toimenpiteestä toteutui maksuina 982 903 euroa. Neuvonnan toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5E vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 4,5 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 4,8 milj. euroa. Sidottu oli 5,1 milj. euroa.

Vuoden 2024 lopussa oli tukea myönnetty 25 hankkeelle, joista 15 on toimenpiteen M16.2 mukaisia ja 10 toimenpiteen M16.5 mukaisia hankkeita. Siirtymäkaudella rahoituksen on saanut 6 hanketta toimenpiteestä 16.2 ja 5 hanketta 16.5 toimenpiteestä kohdealalla 5E. Hankkeissa on haettu vastauksia valtion asettamille

ympäristötavoitteille ja mm. etsitty optimaalista käyttösuositusta karjanlannalle, uusiolannoitteille ja muille orgaanisille lannoitteille. Lisäksi on haettu ratkaisua myös lannan kuljetusongelmiin, testaamalla kompostoidun lannan käyttöä.

Kohdealaan 5E liittyvät yhteistyöhankkeet toimenpiteessä 16.5 (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin) käsittelivät mm. hiilen sidonnan tehostamista maidontuotannossa, samoin kuin ravinteiden tehokasta käyttöä ja kierrättämistä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5E vaikuttavat toissijaisesti ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen maatalous (M11), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 3 216 milj. euroa). Ympäristökorvaukseen sisältyvillä toimilla sekä luonnonmukaisella tuotannolla voidaan maan orgaanisen aineksen määrän lisäämisellä edistää hiilinieluvaihtelun säilymistä. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 6A: Pienyritysten monipuolistamisen, perustamisen ja kehittämisen sekä työpaikkojen luomisen helpottaminen

Monipuolistamista, pienten yritysten perustamista ja kehittämistä sekä työpaikkojen syntymistä edistetään ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), tila- ja yritystoiminnan kehittämisellä (M06) ja yhteistyöllä (M16). Tukemalla maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamista ja maatalouden ulkopuoliseen toimintaan kohdistuvia investointeja voidaan maaseutualueille saada aikaan lisää työtä ja toimeentuloa. Koulutuksen avulla voidaan parantaa yritysten johtamista ja kehittämistä sekä markkinointia. Tietopohjan vahvistumisella voidaan luoda edellytyksiä uusien liiketoiminta-alueiden ja innovatiivisen yritystoiminnan kehittymiselle. Yhteistyön kautta voidaan lisätä yrittäjien mahdollisuuksia toimia maaseudulla.

Kohdealan 6A suunniteltu kokonaisrahoitus on 359,5 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 18,9 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 6A oli toteutunut maksuina yhteensä 329,2 milj. euroa, josta 10,9 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus ja sidottu oli 345,3 milj. euroa, josta 15,3 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus.

Kohdealan 6A tavoitteeksi on asetettu 4 500 toimenpiteiden M06.2 ja M06.4 mukaisten hankkeiden vaikutuksesta syntyvää työpaikkaa. Maaseutuohjelman tavoitteeksi on asetettu, että rahoituskaudella luodaan yhteensä 7 000 uutta työpaikkaa, joista 2 500 syntyy Leader-ryhmien kautta tuettujen hankkeiden vaikutuksesta. Leader-ryhmien tavoite ei sisälly kohdealan 6A tavoitteeseen. Vuoden 2024 lopussa ELY-keskusten hyväksymien hankkeiden (päättäneet hankkeet ja käynnissä olevien hankkeiden tavoitteet yhteensä) vaikutuksesta on luotu 7 712 uutta työpaikkaa (joista miehiä 65 % ja naisia 35 %). Lisäksi Leader-ryhmien kautta haettujen hankkeiden vaikutuksesta on luotu 3 832 uutta työpaikkaa (joista miehiä 52 % ja naisia 48 %).

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 18,7 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 6A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 8 500 hlö. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6A toteutunut maksuina vuoden 2024 loppuun mennessä 17,8 milj. euroa ja sidottu oli 18,0 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 94 kpl, joista 35 oli

koulutushankkeita ja 59 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 6A mukaisiin koulutuksiin osallistui lähes 10 400 henkilöä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2023 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Tila- ja yritystoiminnan kehittämisen (M06) tavoitteeksi on asetettu 5 000 tukea saavaa yritystä, joista 400 on suunniteltu toteutuvan maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksella.

Toimenpiteessä on 2 alatoimenpidettä: yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla (M06.2) ja tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi (M06.4). Toimenpiteen M06 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 250,0 milj. euroa, josta 18,9 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta.

Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 225,5 milj. euroa, josta 10,9 milj. euroa oli elpymisvälineestä. Sidottu oli 239,3 milj. euroa, josta 15,3 milj. euroa oli elpymisvälineestä. Alatoimenpiteestä M06.2 oli toteutunut maksuina 15,2 milj. euroa, josta 0,02 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus ja sidottu oli 15,5 milj. euroa, josta 0,02 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus. Alatoimenpiteestä M06.4 oli toteutunut maksuina 210,3 milj. euroa, josta 10,9 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus ja sidottu oli 223,8 milj. euroa, josta 15,3 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus.

Tuettuja yrityksiä oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 3 476 kpl. 301 hanketta oli saanut rahoitusta maaseuturahaston elpymisvälineestä.

Toimenpiteen tuki on kohdistunut monipuolisesti maatalouden ulkopuolisille toimialoille maaseutualueilla. Toimialoittain tarkasteltuna tukea on kohdistunut eniten jalostukseen, Kolme suurinta tuen kohdetta on metallituotteiden valmistus, puun jalostus ja koneiden valmistus. Palvelualoista tukea on kohdistunut erityisesti matkailuun sen eri alatoimialoille sekä monipuolisesti myös muihin palveluihin. Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 6A vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) ja 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 90,8 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 6A toteutunut maksuina 85,9 milj. euroa ja sidottu oli 88,0 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 557 kpl, joista 105 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia, 180 toimenpiteen M16.3 mukaisia, kaksi toimenpiteen M16.4 mukaisia, 5 toimenpiteen M16.5 mukaisia, 32 toimenpiteen M16.6 mukaisia, 8 toimenpiteen M16.9 mukaisia ja 225 oli toimenpiteen M16.10 mukaisia. Siirtymäkaudella on toteutettu monia yritysryhmähankkeita kohdealalla 6A. Rahoitetuissa hankkeissa on mm. selvitetty matkailuyritysten liiketoiminnan ja digitaalisen myynnin tarpeita ja kyvykkyyksiä sekä haettu uutta virtaa yritystoimintaan palvelumuotoilusta ja hyvinvointia hevosista. Hankkeissa on myös haettu ratkaisuja ja uutta yhteistyötä niin kotimaiseen kuin kansainväliseenkin työvoiman saantiin. Siirtymäkaudella käynnistyi koko kauden toinen toimenpiteen 16.4 mukaisista hankkeista. Siinä tavoitteena on tukea ruokaketjuun ja luontoon liittyvää liiketoimintaa tukemalla yrittäjää uuden liiketoiminnan

synnyssä, kasvussa ja kehityksessä. Tavoitteessa yhdistyy eettisyys, kestävyys ja yhteistyö, jota tehdään yli toimialarajojen. Hankkeessa rakennetaan ratkaisuja elintarvike- ja luonnonvaratealalan ongelmakohtiin, toteutetaan pilottikojeiluja, tuotetesteauksia ja kehitetään ja vahvistetaan teknistä ja digitaalista osaamista. Lisätään osallistujien osaamista, tietämystä ja perusteita erilaisten tuotteiden valmistus-, tuotteistus, ja laatuprosesseihin liittyen.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6A vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 1 062 milj. euroa). Investoinneilla maataloustuotteiden kauppaan ja jalostukseen voidaan nostaa maataloustuotteiden jalostusarvoa. Maaseudun palveluja kehittämällä voidaan lisätä yrittäjien mahdollisuuksia toimia maaseudulla. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 6B: Maaseutualueiden paikallisen kehittämisen edistäminen

Maaseutualueiden paikallista kehittämistä edistävät ensisijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) yhteistyö (M16) ja Leader (M19). Maaseudun palveluita parantamalla ja kyliä kehittämällä sekä tiedottamalla voidaan vaikuttaa siihen, että maaseudulla pystyy asumaan ja yrittämään. Maaseudun elinvoimaisuuden kasvu houkuttelee myös uusia asukkaita ja yrittäjiä. Leader-toiminnalla voidaan vahvistaa ja kehittää paikallisia yhteisöjä, yrityksiä ja alueen elinvoimaa. Toiminnalla voidaan turvata paikallisten yhteisöjen, maaseudun asukkaiden ja yrittäjien palveluita, niiden uudistamista, uusien teknologioiden käyttöönottoa, kulttuuria ja asumisen turvallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Yhteistyön kautta voidaan luoda uusia toimintamalleja esim. palveluiden tuottamiseen.

Kohdealan 6B suunniteltu kokonaisrahoitus on 479,5 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 6B oli toteutunut maksuina yhteensä 450,6 milj. euroa ja sidottu oli 469,2 milj. euroa.

Kohdealan 6B tavoitteeksi on asetettu 2 500 Leader-hankkeiden vaikutuksesta syntyvää työpaikka. Maaseutuohjelman tavoitteeseen huomioitavien Leader-ryhmien kautta hyväksytyjen hankkeiden vaikutuksesta vuoden 2024 loppuun mennessä oli luotu 3 832 uutta työpaikkaa. Kohdealan 6B tavoitteina on myös, että 47,1 % maaseutuväestöstä kuuluu paikallisen kehittämisstrategian piiriin (T21) ja hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuurista (T22). Toteumaa seurataan Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelusta saatavien tietojen avulla. Tiedot päivittyvät viiveellä. 92,66 % maaseutualueilla asuvista henkilöistä arvioidaan hyötyvän parantuneista palveluista ja 70,41 % maaseutualueiden väestöstä kuuluu paikallisten kehittämisstrategioiden piiriin.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 8,3 milj. euroa. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6B toteutunut maksuina 8,2 milj. euroa ja sidottu oli 8,2 milj. euroa. Tuettuja tiedotus- ja esittelytoimia oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 40 kpl. Tuettuja koulutushankkeita oli yhteensä 56, joista 4 toteutettiin siirtymäkaudella.

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen (M07) alatoimenpiteistä kohdealalle 6B vaikuttavat 7.1 (Tuki maaseutualueiden kuntien ja kylien ja niiden peruspalvelujen kehittämissuunnitelmien sekä Natura 2000 -alueita ja muita luonnonarvoltaan merkittäviä alueita koskevien suojelu- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen), 7.2 (Tuki investointeihin kaikenlaisten pieninfrastruktuurien luomiseksi, parantamiseksi

tai laajentamiseksi, uusiutuvia energialähteitä ja energiansäästöä koskevat investoinnit mukaan luettuina), 7.4 (Tuki investointeihin maaseutuväestölle suunnattujen paikallisten peruspalveluiden, vapaa-aika ja kulttuuri mukaan luettuina, ja niihin liittyvän infrastruktuurin perustamiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi), 7.5 (Tuki investointeihin vapaa-ajan infrastruktuurin julkista käyttöä, matkailuneuvontaa ja pienimuotoista matkailuinfrastruktuuria varten) ja 7.6 (Tuki kylien, maaseutumaiseman ja luonnonarvoltaan merkittävien alueiden kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämiseen, ennallistamiseen ja kohentamiseen liittyviin tutkimuksiin ja investointeihin, niihin liittyvät sosioekonomiset näkökohdat mukaan luettuina, sekä ympäristöalan tiedotustoimiin).

Maaseudun palveluiden ja kylien kehittämisen suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 92,9 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 6B toteutunut maksuina 92,0 milj. euroa ja sidottu oli 93,6 milj. euroa. Toimenpiteen M07 tavoitteeksi on asetettu 675 tuettua hanketta. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yli 450 kpl. Koronan jälkeinen aika on lisännyt kiinnostusta maaseudun palveluiden kehittämiseen ja lähiliikuntapaikkoihin sekä etätyöhön ja monipaikkaisuuteen liittyviin teemoihin.

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen toimenpiteestä on vuoden 2024 loppuun mennessä rahoitettu yli 6 000 hanketta. Näistä valtaosa (92 %) on saanut rahoituksen Leader-ryhmästä. Mukana on monipalvelukeskusten suunnittelua ja toteutusta, vesistön hoitoon ja turvallisuuteen liittyviä selvityksiä ja kokeiluhankkeita. Älykkäät kylät –teema on herättänyt kiinnostusta siirtymäkaudella. Hankkeissa on parannettu yhteisten tilojen käyttöastetta ja rakennettu mm. liikuntareittejä. Myös yhteisessä käytössä olevien rakennusten energiatehokkuutta ja siirtymistä uusiutuviin energialähteisiin on parannettu lukuisien hankkeiden voimin. On toteutettu runsaasti palvelukokeiluja ja infrastruktuuri-investointihankkeita ja rakennettu mm. kuntoportaita ja tekonurmikenttiä. Hankkeissa on mukana vesistökunnostuksia. Näistä valtaosa on saanut rahoituksen Leader-ryhmästä. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2024 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 6B vaikuttavat ensisijaisesti 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen), 16.3 (Tuki (muuhun) yhteistyöhön pienten toimijoiden välillä yhteisten työprosessien järjestämiseksi sekä tilojen ja resurssien jakamiseksi sekä matkailun kehittämiseksi/markkinoimiseksi), 16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi), 16.5 (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin), 16.6 (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla), 16.9 (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin) ja 16.10 (Muut).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 1,4 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 1,3 milj. euroa ja sidottu oli 1,3 milj. euroa. Vuoden 2024 loppuun mennessä yhteistyötoimenpiteessä (M16) oli hyväksytty 13 kohdealan 6B mukaista hanketta, joista 12 oli toimenpiteen 16.2. mukaisia, yksi toimenpiteen 16.5 mukainen Resurssiviisas Lapinjärvi -hanke on tiedonkeruu- ja aktivointihanke Lapinjärven ja lähialueen yrityksissä. Hankkeessa autetaan eri osapuolia hyödyntämään biokiertoalouden liiketoiminta-arvoa oman toimintansa näkökulmasta.

Siirtymäkaudella on rahoitettu 60 hanketta kohdealalla 6B. Näistä valtaosa on rahoitettu Leader-ryhmien

kautta. Hankkeilla on kehitetty monipuolisesti matkailun yhteistyötä. Esimerkiksi GEOfood –brändiä hyödyntäen.

Leader-toimintaan (M19) suunniteltu kokonaisrahoitus on 377 milj. euroa, josta EU:n rahoitusosuus 42 %, valtion 38 % ja kuntien 20 %. Vuoden 2024 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 349,0 milj. euroa ja sidottu oli 366,1 milj. euroa.

Leader-toimintaan suunnitellusta kokonaisrahoituksesta kohdistettiin ryhmille rahoituskauden alussa suuntaa antavissa rahoituskehyksissä 273 milj. euroa. 27 milj. euroa (9 %) jätettiin jaettavaksi kehystarkistuksissa vuosina 2018 ja 2020. Kehystarkistusten tavoitteena on lisätä Leader-toiminnan vaikuttavuutta. Ministeriö jakoi ensimmäisen kehystarkistuksen mukaiset myöntövaltuudet vuonna 2019 ja toisen kehystarkistuksen mukaiset myöntövaltuudet vuonna 2020. Kehystarkistuksilla edistettiin paikallisen kehittämisen strategisuutta ja kannustettiin Leader-ryhmiä tuloksekkaaseen ja vaikuttavaan kehittämistyöhön. Leader-ryhmät hakivat erikseen rahoitusta siirtymäkaudelle 2021–2022 ja maa- ja metsätalousministeriö kohdisti siirtymäkauden alussa suuntaa antavissa rahoituskehyksissä Leader-ryhmille 83 miljoonaa euroa.

Yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisstrategianmukaisten toimien täytäntöönpanoon (M19.2), eli Leader-ryhmien rahoittamiin yritys- ja kehittämishankkeisiin, oli sidottu vuoden 2024 loppuun mennessä julkista rahoitusta 266,6 milj. euroa (9 813 kpl). Vuoden 2024 loppuun mennessä sidotuista hankkeista 6 017 oli kehittämishankkeita ja 3 796 yritystukia.

Maaseutuohjelmassa on asetettu Leader-toiminnalle tavoitteeksi, että sitä kautta toteutetaan 150 kpl toimenpiteen Maataloustuotteiden jalostus, kaupan pitäminen ja/tai kehittäminen (M04.2) mukaista yritystukihanketta, 2 000 toimenpiteen Tila ja yritystoiminnan kehittäminen (M06) mukaista yritystukihanketta ja 4 500 toimenpiteiden Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) ja Yhteistyö (M16) mukaista kehittämishanketta. Vuoden 2024 loppuun mennessä oli rahoitettu 209 toimenpiteen M04.2 mukaista yritystukihanketta, 3 606 toimenpiteen M06 mukaista yritystukihanketta ja 5 700 toimenpiteiden M07 ja M16 mukaista kehittämishanketta.

Paikallisen toimintaryhmän yhteistyön valmistelu ja täytäntöönpano (M19.3), eli Leader-ryhmien rahoittamiin alueiden välisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin sekä niiden esiselvityshankkeisiin, oli sidottu vuoden 2024 loppuun mennessä julkista rahoitusta 24,4 milj. euroa.

Tuki toimintakustannuksiin ja toiminnan edistämiseen (M19.4, toimintarahahankkeet ja M19.1 valmistelutuki) oli sidottu vuoden 2024 loppuun mennessä julkista rahoitusta 72,0 milj. euroa.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6B vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja yhteistyö (maksettu yhteensä 80 milj. euroa). Ammatillisen koulutuksen avulla voidaan lisätä maaseudun yrittäjien ja asukkaiden tietoisuutta ja osaamista mm. paikallisvaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Kohdeala 6C: Tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuuden, käytön ja laadun parantaminen maaseudulla

Maaseutualueiden tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuutta, käyttöä ja laatua voidaan ensisijaisesti edistää maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisellä (M07). Laajakaistainfrastruktuuriin kohdistettavilla investoinneilla voidaan luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden palveluiden ja elinkeinojen kehittämiselle ja parantaa näin maaseudun elinvoimaisuutta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) avulla voidaan

tehostaa tietoisuutta uusista palvelumuodoista.

Kohdealan 6C suunniteltu kokonaisrahoitus on 56,9 milj. euroa, josta 15,9 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 6C oli toteutunut maksuina yhteensä 50,9 milj. euroa josta 11,4 milj. euroa oli maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Sidottu oli 54,9 milj. euroa, josta 15,1 milj. euroa oli maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta.

Kohdealan 6C tavoitteena on, että 50,22 % maaseutuväestöstä hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuurista (T24). Toteumaa seurataan Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelusta saatavien tietojen avulla. Tiedot päivittyvät viiveellä. 35,67 % maaseutualueilla asuvasta väestöstä on hyötynyt parantuneista palveluista.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6C on 2,5 milj. euroa. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6C vuoden 2024 loppuun mennessä toteutunut maksuina 2,4 milj. euroa ja sidottu oli 2,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 13 kpl (tiedonvälityshankkeita).

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen (M07) alatoimenpiteistä kohdealalle 6C vaikuttavaa 7.3 (Tuki laajakaistainfrastruktuuria varten mukaan lukien sen luominen, parantaminen ja laajentaminen, passiivinen laajakaistainfrastruktuuri sekä laajakaistan ja julkisten sähköisen hallinnon ratkaisujen saatavuus). Toimenpiteen M07.3 tavoitteeksi on asetettu 140 tuettua laajakaistahanketta, josta 40 on suunniteltu toteutettaviksi maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksella.

Alatoimenpiteen M07.3 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6C on 54,4 milj. euroa, josta 15,9 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä kohdealalta 6C oli toteutunut maksuina yhteensä 48,4 milj. euroa, josta 11,4 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Sidottu oli 53,6 milj. euroa, josta 15,3 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2024 loppuun mennessä oli rahoitusta saanut 123 laajakaistahanketta, ja 58 oli saanut rahoitusta maaseuturahaston elpymisvälineestä.

Maaseudun kehittämisohjelman laajakaistarahoitus eli ns. kyläverkkohankkeet ovat olleet suosittuja ja niiden merkitys nousee koko ajan tärkeämmäksi digitalisaation edistyessä. Tämä merkitys on korostunut erityisesti koronapandemian ja jättimäisesti lisääntyneen etätyön tekemisen myötä. Maaseutualueilla nopeaa laajakaistayhteyttä ei rakenneta markkinaehtoisesti ja on vaarana, että maaseudun asukkaat jäävät tulevaisuudessa ilman palveluja yhteyksien puuttuessa.

Eniten kyläverkkohankkeita on toteutettu Pirkanmaalla, Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Myös Etelä-Savo on kirinyt ahkerimpien laajakaistarakentäjien joukkoon. Kyläverkkohankkeiden rahoitus on koettu hyvin toimivaksi ja kustannustehokkaaksi ja hankkeet ovatkin suoraan käyttöön tulevia täsmäratkaisuja.

Laajakaistayhteyksien rahoitustarve on edelleen suuri, koska markkinaehtoiset toimijat eivät halua rakentaa yhteyksiä maaseutualueilla. RRF-rahoitusta osoitettiin laajakaistainvestoinneille noin 30 miljoonaa euroa. Yhteensovituksia on tehty ja suunniteltu kaudelle 2023–2027 Suomen laajakaistatoimistossa, johon kuuluvat maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, Traficom ja Ruokavirasto. 7.3 on ainoa alatoimenpide M07:ssä, jossa hankkeet rahoitetaan pääosin ELY-keskuksista.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6C vaikuttaa toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisellä (M07) (172 milj. euroa). Ammatillisella koulutuksella voidaan lisätä asukkaiden ja yrittäjien

tietoisuutta tieto- ja viestintäteknologian käytöstä. Investoinnit maaseudun pieninfrastruktuuriin voivat tehostaa tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuutta, käyttöä ja laatua.

Eläinten hyvinvointikorvausten toimenpiteiden tilakohtaiset valinnat vuosina 2015 ja 2022.

TOIMENPIDE	2015	2022
1.1. Nautojen ruokinta ja hoito/hyvinvointisuunnitelma	4 466	3 872
1.2a. Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta-alavaatimuksella	1 945	2 118
1.2b. Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen ilman pinta-alavaatimusta	994	779
1.2c. Emolehmätilojen vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	570	739
1.3a. Vähintään 6 kk ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen	2 562	2 870
1.3b. Vähintään 12 kk ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen	131	150
1.4a. Nautojen laidunnus laidunkaudella/jaloittelu laidunkauden ulkopuolella	376	305
1.4b. Nautojen pitkäaikaisempi laidunnus laidunkaudella	1 862	1 327
1.5a. Lypsy-/emolehmien sairas-, hoito-, poikimakarsinat	1 474	2 055
1.5b. Nautojen sairas-, hoito- ja poikimakarsinat	1 404	2 088
2.1. Sikojen ruokinta ja hoito/hyvinvointisuunnitelma	692	561
2.2. Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden ulkoilu	25	10
2.3. Emakoiden ja ensikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	166	137
2.4a. Emakoiden/ensikoiden parannetut porsimisolosuhteet	61	70
2.5. Vieroitettujen porsaiden/lihasikojen karsinoiden kuivittaminen	262	344
2.6a. Karjuporsaiden kivunlievitys kastraatioon liittyen	329	258
2.7. Sikojen virikkeet	371	229
2.8. Sikojen sairas- ja hoitokarsinat	640	575
3.1. Lampaiden ja vuohien ruokinta/hyvinvointisuunnitelma	223	175
3.2. Lampaiden ja vuohien pito-olosuhteiden parantaminen	254	267
3.3. Lampaiden ja vuohien hoito	290	239
3.4a. Lampaiden ja vuohien laidunnus laidunkaudella/jaloittelu laidunkauden ulkopuolella	88	61
3.4b. Lampaiden ja vuohien pitkäaikaisempi laidunnus laidunkaudella	113	92
4.1. Siipikarjan ruokinta ja hoito/hyvinvointisuunnitelma	326	315
4.2. Broilereiden ja kalkkunoiden pito-olosuhteiden parantaminen	193	203
4.3. Munintakanalan ilmanlaadun parantaminen	87	71
4.4. Siipikarjan virikkeet	242	278
4.5. Tasot, rampit ja orret	214	229

Eläinten hyvinvointikorvausten toimenpiteiden tilakohtaiset valinnat vuosina 2015 ja 2022

	Tukivuosi 2015			Tukivuosi 2016			Tukivuosi 2017		
Ympäristösitoumuksen toimet	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	45 376	2 082 395	234 568 781	43 954	2 080 893	215 502 880	43 321	2 073 196	221 669 826
Tilakohtainen toimi yht.		1 809 968	101 852 090		1 810 981	102 668 691		1 824 596	104 013 196
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	44 189	1 778 547	95 613 235	43 107	1 775 415	95 582 241	42 428	1 783 497	95 990 348
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	4 062	31 421	6 238 855	4 239	35 566	7 086 450	4 521	41 099	8 022 847
Lohkoikohtaiset toimet									
Lietelannan sijoittaminen peltoon	5 330	217 108	8 676 845	5 144	186 004	7 437 716	5 031	188 468	7 548 324
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	1 028	15 270	610 325	941	13 370	534 669	828	11 863	491 402
Valumavesien hallinta yht.	2 397	48 437	4 996 896	2 338	49 105	5 126 736	2 462	52 948	6 617 871
Säätösalaajitus	1 970	39 502	2 763 461	1 911	39 715	2 779 583	1 979	41 857	3 280 025
Säätökastelu	408	8 689	2 171 997	410	9 171	2 292 353	463	10 753	3 242 878
Kuivatusvesien kierrätys	19	246	61 438	17	219	54 800	20	338	94 967
Ympäristönhoitonurmet yht.	33 944	138 260	35 869 862	32 872	134 758	35 230 877	30 995	126 657	34 390 615
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	4 069	24 253	12 084 996	4 047	24 182	12 070 535	4 013	24 015	12 044 574
Suojavyöhykenurmet, muu alue	6 100	32 902	14 761 761	5 984	31 987	14 371 864	5 942	31 665	14 293 207
Monivuotiset ympäristönurmet	473	2 630	129 691	448	2 837	141 686	392	2 703	137 439
Luonnonhoitopeltonurmi, kohdentamisalue	11 278	56 093	6 670 207	10 945	54 477	6 523 245	10 157	48 629	5 925 710
Luonnonhoitopeltonurmi, muu alue	12 024	22 382	2 223 207	11 448	21 274	2 123 548	10 491	19 645	1 989 685
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	1 003	3 987	1 926 137	966	4 078	1 981 443	981	4 289	2 091 406
Yksivuotiset puutarhakasvit	106	292	87 245	96	267	79 863	104	284	84 810
Monivuotiset puutarhakasvit	897	3 695	1 838 892	870	3 812	1 901 580	877	4 006	2 006 596
Peltoluonnon monimuotoisuus yht.	24 514	301 615	34 300 378	21 107	168 222	21 323 618	20 197	163 357	22 343 338
Viherlannoitusnurmet	4 135	23 932	1 290 684	3 709	21 906	1 181 229	3 135	19 380	1 066 407
Kerääjäkasvit	10 866	251 178	25 089 441	8 039	118 588	11 849 680	7 173	109 797	11 311 111
Saneerauskasvit	577	4 474	1 340 402	706	6 208	1 860 262	964	10 239	2 888 568
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 542	8 595	2 567 294	3 375	8 132	2 429 285	3 444	8 780	2 608 660
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 394	13 436	4 012 556	5 278	13 388	4 003 162	5 481	15 161	4 468 592
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	263	1 863	693 571	254	2 071	770 073	253	2 364	874 963
Menetelmäryhmä 1	123	303	151 420	112	307	152 899	122	400	195 173
Menetelmäryhmä 2	140	1 560	542 151	142	1 764	617 175	131	1 964	679 789
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys yht.	37 301	1 442 480	45 642 677	36 032	1 430 936	40 429 056	35 242	1 441 175	43 298 710
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 212	122 498	489 524	4 814	172 031	687 269	4 107	158 981	644 301
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	4 172	186 041	3 343 383	4 945	218 095	3 922 266	4 195	191 064	3 528 872
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	5 734	282 108	10 141 221	7 135	340 829	12 256 583	6 712	322 269	11 917 135
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	13 421	525 606	28 335 485	8 793	379 055	20 444 246	10 142	446 809	23 901 813
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	568	19 037	76 064	1 111	35 823	143 044	875	27 799	117 515
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 367	57 967	521 122	2 053	77 804	699 320	1 761	70 350	650 502
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	8 827	249 223	2 735 879	7 181	207 301	2 276 327	7 450	223 903	2 538 572

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

	Tukivuosi 2018			Tukivuosi 2019			Tukivuosi 2020		
Ympäristösitoumuksen toimet	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	42 248	2 050 712	218 840 766	41 566	2 050 934	217 635 661	40 224	2 036 988,01	217 867 093
Tilakohtainen toimi yht.		1 822 463	104 502 430		1 837 631	104 956 885		1 840 408	104 609 965
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	41 715	1 778 065	95 718 115	41 114	1 796 426	96 774 413	39 832	1 802 641	97 156 968
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	4 453	44 399	8 784 315	4 296	41 205	8 182 472	4 057	37 767	7 452 997
Lohko-kohtaiset toimet									
Lietelännän sijoittaminen peltoon	5 016	196 704	7 865 242	4 862	199 027	7 957 591	4 892	209 384	8 371 648
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	827	13 582	542 928	717	11 896	475 757	674	12 362	494 297
Valumavesien hallinta yht.	2 443	52 867	5 661 779	2 418	52 451	5 641 799	2 379	52 036	5 631 239
Säätösalaajitus	1 966	41 676	2 915 102	1 944	41 307	2 886 987	1 916	40 957	2 863 918
Säätökastelu	457	10 848	2 665 782	455	10 805	2 670 212	444	10 738	2 682 037
Kuivatusvesien kierrätys	20	343	80 895	19	340	84 600	19	341	85 285
Ympäristönhoitonurmet yht.	29 839	122 015	33 341 621	28 618	116 540	32 454 373	25 706	103 966	28 533 020
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	3 993	23 698	11 839 920	3 953	23 447	11 712 077	3 579	20 921	10 450 388
Suojavyöhykenurmet, muu alue	5 880	31 179	14 011 623	5 799	30 663	13 781 966	4 946	25 923	11 656 362
Monivuotiset ympäristönurmet	372	2 554	127 661	364	2 522	125 965	251	1 591	79 517
Luonnonhoitopeltoturmi, kohdentamisalue	9 717	46 052	5 512 460	9 248	42 705	5 116 891	8 699	40 030	4 798 112
Luonnonhoitopeltoturmi, muu alue	9 877	18 532	1 849 957	9 254	17 203	1 717 475	8 231	15 502	1 548 641
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	958	4 383	2 110 518	953	4 628	2 248 613	931	4 784	2 336 955
Yksivuotiset puutarhakasvit	86	248	73 674	81	250	73 860	78	239	69 899
Monivuotiset puutarhakasvit	872	4 135	2 036 844	872	4 379	2 174 753	853	4 545	2 267 056
Peltoluonnon monimuotoisuus yht.	18 742	151 648	20 449 530	17 310	142 450	18 572 869	17 476	152 217	19 836 071
Viherruokaturmit	2 584	15 747	848 494	2 091	12 294	662 141	1 783	9 692	522 723
Keräjäkasvit	6 604	105 684	10 560 093	6 519	105 562	10 549 457	6 910	117 123	11 703 362
Saneerauskasvit	813	5 185	1 549 287	581	3 098	926 127	466	2 894	867 739
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 396	9 758	2 921 146	3 195	8 165	2 445 705	3 233	8 603	2 575 433
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 345	15 274	4 570 510	4 924	13 332	3 989 439	5 084	13 905	4 166 814
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	251	2 498	916 258	239	2 562	944 854	220	2 962	1 086 861
Menetelmäryhmä 1	119	426	207 163	117	397	198 127	101	399	197 786
Menetelmäryhmä 2	132	2 072	709 095	122	2 165	746 727	119	2 563	889 075
Peltojen talviaikainen kasvi- ja eläimistö yht.	34 551	1 418 027	43 450 460	33 951	1 424 061	44 382 921	32 649	1 437 415	46 967 035
20 % kohdentamisalueen sitoumusala	3 998	147 367	588 643	3 868	149 890	599 173	3 242	121 081	483 611
40 % kohdentamisalueen sitoumusala	4 137	178 096	3 202 805	3 872	173 195	3 115 171	3 523	159 048	2 860 180
60 % kohdentamisalueen sitoumusala	6 582	328 042	11 794 621	6 254	310 709	11 173 900	5 875	300 343	10 804 091
80 % kohdentamisalueen sitoumusala	9 947	460 614	24 850 000	10 293	490 980	26 491 450	10 816	551 126	29 736 168
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusala	888	27 112	108 115	770	23 299	93 048	736	23 449	93 576
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusala	1 727	67 118	602 673	1 517	60 547	543 907	1 391	56 592	508 537
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusala	7 272	209 678	2 303 603	7 377	215 439	2 366 274	7 066	225 776	2 480 871

	Tukivuosi 2021			Tukivuosi 2022		
Ympäristösitoumuksen toimet	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	39 205	2 062 846	220 436 302	38 404	2 042 744	235 614 861
Tilakohtainen toimi yht.		1 847 052	104 786 624		1 847 047	104 306 435
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	38 816	1 810 830	97 590 036	37 963	1 813 375	97 615 944
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	3 916	36 222	7 196 588	3 760	33 672	6 690 491
Lohkokohtaiset toimet						
Lietelannan sijoittaminen peltoon	4 803	249 934	9 991 848	4 718	256 910	10 272 724
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	633	13 201	527 819	620	13 835	553 368
Valumavesien hallinta yht.	2 346	51 628	5 575 819	2 326	51 350	5 540 743
Säätösalaajitus	1 894	40 672	2 846 305	1 876	40 475	2 832 212
Säätökastelu	433	10 622	2 646 112	431	10 544	2 625 966
Kuivatusvesien kierrätys	19	334	83 403	19	330	82 565
Ympäristöhoitonurmet yht.	24 239	98 215	26 715 611	23 170	95 788	25 595 466
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	3 398	19 816	9 901 338	3 296	19 352	9 586 081
Suojavyöhykenurmet, muu alue	4 557	23 668	10 641 392	4 284	22 183	9 955 423
Monivuotiset ympäristönurmet	229	1 331	66 526	218	1 274	63 615
Luonnonhoitopeltonurmi, kohdentamisalue	8 405	38 804	4 648 448	8 137	38 717	4 569 641
Luonnonhoitopeltonurmi, muu alue	7 650	14 595	1 457 907	7 235	14 262	1 420 706
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	912	4 951	2 411 855	880	4 970	2 404 200
Yksivuotiset puutarhakasvit	70	251	74 195	64	267	80 061
Monivuotiset puutarhakasvit	842	4 700	2 337 659	816	4 702	2 324 139
Peltoluonnon monimuotoisuus yht.	17 690	157 548	20 735 554	17 391	157 953	20 070 159
Vieraslannoitusnurmet	1 706	9 272	500 378	1 841	11 110	588 118
Keraajäkasvit	7 019	121 098	12 101 133	6 995	122 612	12 242 268
Saneerauskasvit	495	3 216	963 444	419	2 373	710 308
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 425	9 515	2 849 334	3 331	8 810	2 629 184
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 045	14 447	4 321 265	4 805	13 047	3 900 282
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	220	3 029	1 116 155	220	3 048	1 132 251
Menetelmäryhmä 1	101	413	205 279	95	439	219 528
Menetelmäryhmä 2	119	2 616	910 876	125	2 609	912 723
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys yht.	31 813	1 438 671	48 575 018	31 023	1 611 023	48 326 971
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	2 907	106 642	426 372	2 871	112 713	438 488
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 243	138 563	2 491 880	3 133	148 598	2 590 464
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	5 740	301 413	10 843 487	5 508	316 339	10 772 969
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	11 019	588 093	31 728 086	10 886	627 749	31 426 198
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	657	20 281	80 766	627	23 030	81 251
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 264	55 166	495 066	1 231	61 468	503 887
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	6 983	228 513	2 509 361	6 767	321 125	2 513 714

	2015			2016			2017		
Ympäristösopimus	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä		26 972	13 692 306		30 905	15 689 906		33 180	16 544 777
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	1 906	26 217	13 353 642	2 179	29 199	14 792 527	2 186	31 423	15 582 531
Luonnonlaidun ym.		3 669	1 649 803		4 596	2 065 413		5 426	2 446 010
Perinnebiotooppi		12 116	5 445 110		13 534	6 089 323		14 521	6 328 024
Arvokas perinnebiotooppi		10 432	6 258 729		11 069	6 637 791		11 477	6 808 497
Kosteikon hoito	208	754	338 664	246	842	378 716	274	903	416 343
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***				51	864	518 664	51	854	545 902

	2018			2019			2020		
Ympäristösopimus	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä		34 664	17 438 537		35 214	17 696 964		34 483	17 353 951
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	2 328	32 793	16 468 621	2 309	33 120	16 632 285	2 256	32 344	16 266 979
Luonnonlaidun ym.		6 165	2 768 858		6 177	2 773 411		20 721	9 302 949
Perinnebiotooppi		15 031	6 752 644		15 258	6 854 829		****	****
Arvokas perinnebiotooppi		11 597	6 947 119		11 684	7 004 045		11 623	6 964 030
Kosteikon hoito	328	1 019	458 482	361	1 249	561 466	365	1 291	580 452
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***	51	852	511 434	51	845	503 213	51	848	506 520

	2021			2022		
Ympäristösopimus	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä		35 067	17 795 487		34 689	17 412 544
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	2 254	32 907	16 703 576	2 183	32 463	16 298 218
Luonnonlaidun ym.		21 254	9 687 200		20 969	9 413 714
Perinnebiotooppi		****	****			
Arvokas perinnebiotooppi		11 653	7 016 376		11 494	6 884 504
Kosteikon hoito	376	1 373	619 088	391	1 473	662 838
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***	44	786	472 824	42	752	451 488

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

*** Kurki- hanhi- ja joutsenpelto-sopimusta haettiin vuonna 2015, mutta sopimukset alkoivat vasta vuonna 2016.

**** Pakkiohjalle Perinnebiotooppi ja Luonnonlaidun ym. on yhdistetty vuodesta 2020 lähtien.

Tilalukumäärän osottaminen pakkiohjakohtaisesti ei ole mielekästä, sillä samalla tilalla voi olla eri pakkiohjain lohkoja.

Tukivuosi	2015			2016			2017		
Sopimuskohde	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey
Suomenlammas	189	14 272	2 854	216	16 128	3 226	213	16 069	3 214
Ahvenanmaanlammas	13	427	85	15	472	94	15	475	95
Kainuunharmaalammas	37	1 456	291	44	1 621	324	43	1 599	320
Itäsuomenkarja	150	1 539	1 539	170	1 699	1 699	167	1 730	1 730
Pohjoissuomenkarja	105	644	644	116	675	675	115	673	673
Länsisuomenkarja	138	1 042	1 042	147	1 084	1 084	146	1 081	1 081
Suomenhevonen	88	374	374	100	406	406	100	406	406
Suomenvuohi	11	1 570	314	12	1 807	361	12	1 807	361
Maatiaiskana	20	725		25	869		25	869	
Yhteensä	751	22 049		845	24 761		836	24 709	
tiloja/vuosi	576			648			644		

Tukivuosi	2018			2019			2020		
Sopimuskohde	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey
Suomenlammas	211	15 890	3 178	214	16 131	3 226	182	14 286	2 857
Ahvenanmaanlammas	15	475	95	14	472	94	13	452	90
Kainuunharmaalammas	44	1 621	324	43	1 581	316	37	1 274	255
Itäsuomenkarja	170	1 733	1 733	169	1 732	1 732	138	1 543	1 543
Pohjoissuomenkarja	114	672	672	117	676	676	85	551	551
Länsisuomenkarja	144	1 045	1 045	146	1 081	1 081	100	844	844
Suomenhevonen	100	406	406	97	396	396	74	312	312
Suomenvuohi	12	1 807	361	11	1 707	341	9	1 697	339
Maatiaiskana	24	845		24	849		22	803	
Yhteensä	834	24 494		835	24 625		572	21 762	
Yhteensä tiloja/vuosi	639			645			509		

Tukivuosi	2021			2022		
Sopimuskohde	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey
Suomenlammas	169	13 865	2 773	158	13 158	2 632
Ahvenanmaanlammas	11	407	81	12	447	89
Kainuunharmaalammas	38	1 343	269	31	1 060	212
Itäsuomenkarja	134	1 546	1 546	122	1 426	1 426
Pohjoissuomenkarja	78	501	501	65	450	450
Länsisuomenkarja	91	773	773	78	643	643
Suomenhevonen	59	263	263	53	247	247
Suomenvuohi	9	1 697	339	8	1 572	314
Maatiaiskana	18	651		13	509	
Yhteensä	523	21 046		467	19 512	
Yhteensä tiloja/vuosi	466			416		

Alkuperäiseläimet

Luonnonmukaisen tuotannon sitoumusala ja sitoumusten määrä vuosina 2015–2022.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Luomusitoumusten kokonaisala ja määrä								
Luomusitoumusten sitoumusala yhteensä, ha	208 867	223 515	245 353	282 704	278 489	296 794	303 715	313 892
Luomusitoumusten määrä yhteensä, kpl	3 857	4 030	4 244	4 648	4 606	4 567	4 506	4 585
Luomun eri sitoumustyyppien sitoumusmäärät								
Sitoumus luonnonmukaisesta tuotannosta, kpl	3 045	3 163	3 326	3 691	3 615	3 527	3 435	3 521
Sitoumus vain luonnonmukaisesta avomaavihannesten tuotannosta*, kpl	9	10	9	9	7	7	7	7
Sitoumus luonnonmukaisesta kotieläintuotannosta, kpl	803	857	909	948	983	1 040	1 064	1 064

* Osan tilaa kattavat sitoumukset. Myös muiden sitoumusten avomaavihannesten viljelyssä olevasta alasta maksetaan avomaavihannesten korvausta.

1.d) Taulukkoon F perustuvassa tuloskehyksessä asetettujen välitavoitteiden saavuttamista koskevat keskeisimmät tiedot

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2017, 2018

1.e) Muu maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvä tekijä [valinnainen]

1.f) Tarvittaessa toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin

Tällä ohjelmalla edistetään makroalue- ja/tai merialuestrategioita asetuksen (EU) N:o 1303/2013, 27 artiklan "Ohjelmien sisältö" 3 kohdan ja 96 artiklan "Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitteen mukaisten toimenpideohjelmien sisältö, hyväksyminen ja muuttaminen" 3 kohdan e alakohdan, 111 artiklan "Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitetta koskevat täytäntöönpanokertomukset" 3 kohdan, 111 artiklan 4 kohdan d alakohdan ja liitteessä 1 olevan 7.3 jakson "Pääohjelmien makroalue- ja merialuestrategioita edistävä vaikutus" mukaisesti:

- ☐ Itämeri-strategia (EUSBSR)
- ☐ Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia (EUSDR)
- ☐ Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR)
- ☐ Alppien aluetta koskeva EU:n strategia (EUSALP)
- ☐ Atlantin merialuestrategia (ATLSBS)

1.g) Vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa käytetty muuntokurssi (muut kuin euromaat)

2. ARVIOINTISUUNNITELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN.

2.a) Kuvaus mahdollisista muutoksista, joita on tehty maaseudun kehittämisohjelman arviointisuunnitelmaan vuoden aikana, ja perustelut

Ohjelman arviointisuunnitelmaa ja sen toteutusta määrittelevää suunnitelmaa ei muutettu vuoden 2024 aikana.

2.b) Kuvaus vuoden aikana toteutetuista arviointitoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 3 jakso)

Vuoden 2024 ei valmistunut Maaseutuohjelman arviointeja, mutta käynnistettiin useita arviointihankkeita, jotka tuottavat aineiston Maaseutuohjelman jälkiarviointikertomukseen. Viime vuonna käynnistettiin seuraavat arvioinnit:

- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistymisen arviointi
- Maaseutuohjelman maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maaseutumaisemaa koskeva jälkiarviointi
- Maaseutuohjelman vaikutuksista maatalousalan kilpailukykyyn
- Maaseutuohjelman energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä edistävien toimenpiteiden jälkiarviointi

Sekä avattiin tarjouskilpailu arvioinnista jonka tavoite on arvioida maaseutuohjelman vaikuttavuutta kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöihin, ravinnekuormitukseen ja eroosioon.

Näiden lisäksi käynnissä oleva arviointi maaseutuohjelman työllisyys- ja aluetalousvaikutuksista tuottaa tietoa jälkiarviointikertomukseen.

Ajantasainen katsaus arvioinneista löytyy täältä:

<https://arkisto.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/arviointi>

2.c) Kuvaus toimista, joita on toteutettu tietojen toimittamisen ja tiedonhallinnan osalta (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 4 jakso)

Yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseutuohjelman kansallisia vaikuttavuusindikaattoreita raportoidaan Agrikaattori-palvelussa, jota ylläpitää Luonnonvarakeskus. Palvelun tietosisältöä on päivitetty vuoden aikana.

2.d) Luettelo toteutetuista arvioinneista, myös tieto siitä, millä verkkosivustolla ne on julkaistu

Valmistuneita arviointeja ei ole määritelty

2.e) Luettelo toteutetuista arvioinneista keskittyen arviointihavaintoihin

Laadi yhteenveto vuonna 2020 päätökseen saaduissa arvioinneissa tehdyistä havainnoista YMP:n tavoitteiden (tai tarvittaessa maaseudun kehittämissuunnitelman painopisteiden) mukaan eriteltynä.

Raportti positiivisista tai negatiivisista vaikutuksista (ml. tietoja tukevat todisteet). Muista mainita havaintojen lähde.

Valtakunnallisten ja koordinaatiorahankkeiden arvioinnin (joulukuu 2017) mukaan valtakunnalliset hankkeet edistivät pääsääntöisesti Manner-Suomen maaseutuohjelman 2007–2013 tavoitteita, erityisesti teemavalintojen ja toimenpiteiden kautta. Valtakunnallisille hankkeille ei kuitenkaan ole oltu määritelty erillistä roolia tai tavoitteita ohjelmassa. Maaseutuohjelman logiikan ja tulosten varmistamiseksi valtakunnallisten hankkeiden tavoitteiden ja teemojen olisi hyvä olla tiukemmin kytketty maaseutuohjelman tavoitteisiin ja SWOT-analyysiin.

Valtakunnallisten hankkeiden tavoitteet liittyivät pääosin oman sektorinsa tietotaidon kehitykseen tai uusien työkalujen (toimintamallien ja tekniikoiden) luomiseen. Muutaman hankkeen tavoitteena oli sekä kehittää sektorin tietotaitoa että luoda uusia työkaluja ja verkostoida toimijoita. Valtaosa hankkeista saavutti omat tavoitteensa joko täysin tai likipitään. Valtakunnallisten hankkeiden tuotokset ovat suurimmalta osalta jääneet elämään, joko opetus- tai neuvontakäytössä, yritysten käytössä tai jatkohankkeissa. Suurin osa hankkeista johti verkoston luomiseen tai kehittämiseen tai uuteen yhteistyöhön toimijoiden kesken. Kuitenkin vain muutama hanke pystyi erittelemään hankkeen tuloksia yritystasolla. Tuloksellisuuden parantamiseksi tulisi hankesuunnittelussa painottaa hankkeiden toimenpidelogiikkaa, hanketarvetta ja tavoitteiden asettelua (mukaan lukien määrälliset tavoitteet sekä mittaristo). Lisäksi hankevetäjille tarvittaisiin tukea ja kolutusta seurantaan, arviointiin ja itsearviointiin liittyen sekä hankehaku- että toteutusvaiheessa.

Valtakunnallisten hankkeiden alueellinen vaikuttavuus riippui suuresti teemaan liittyvien alueellisten hankkeiden määrästä, vastaanottavan alueverkoston olemassaolosta sekä maantieteellisestä läheisyydestä hanketoimijoihin tai osatoteuttajiin. Näin ollen hankkeen suunnitteluvaiheessa tulisi kartoittaa hanketeeman alueelliset verkostot ja toimijat sekä teemaan liittyvät aluehankkeet. Lisäksi on tärkeää määritellä, miten valtakunnallinen hanke toimii alueilla, joiden verkostot ovat tiheydeltään erilaisia ja joiden alueellisten hankkeiden määrät vaihtelevat suuresti.

Koordinaatiorahankkeet ovat pystyneet vaikuttamaan hankkeiden suunnitteluun ja sitä kautta myös rajoittamaan päällekkäistä kehittämistä. Sidos- ja kohderyhmät ovat kohtalaisen tyytyväisiä koordinaatiorahankkeiden toimintaan. Koordinaatiorahankkeet ovat kaiken kaikkiaan kyenneet edistämään teemojaan koko maan laajuisesti. Niiden ansiosta toiminta eri teemoissa näyttää myös kehittyneen myönteiseen suuntaan ja verkostojen yhteistyö on koordinaatiorahankkeiden toiminnan myötä vahvistunut.

Tiedon kokoaminen ja viestintä ovat korostuneet koordinaatiorahankkeiden tekemisessä ja onnistumisissa. Hankkeet ovat onnistuneet välittämään pääsääntöisesti hyvin tietoa omille kohderyhmilleen. Lisää tietoa kaivataan kuitenkin koordinaatiorahankkeiden avulla teemaa edistävien hankkeiden toiminnasta, erityisesti tuloksista ja hyvistä käytännöistä. Lisäksi koordinaatiorahankkeiden tulisi kiinnittää huomiota teemaansa edistävien hankkeiden verkottamiseen keskenään.

Valtakunnallisten hankkeiden ja koordinaatiorahankkeiden teemojen määrittely on suurelle yleisölle epäselvää. Teemojen valintaprosessia tulisi tehdä läpinäkyvämmäksi ja osallistavammaksi. Lisäksi strategisia kytkentöjä ja synergioita tulisi kehittää linkittämällä teemat hallituksen kärkiohjelmiin, maaseutua koskettaviin strategioihin sekä muuhun valtioneuvoston tai MMM:n hallinnonalan tutkimus- ja

hankerahoitukseen.

Koordinaatiohankkeiden ja valtakunnallisten hankkeiden olisi hyvä käynnistyä heti ohjelmakauden alussa, jotta niiden strateginen vaikutus teemansa kehittämiseen olisi suurin. Hankkeiden suunnitteluvaiheessa tulisi kiinnittää aiempaa suurempaa huomiota toimenpidelogiikkaan sekä hankkeiden seurantaan.

Maatalousalan kilpailukykyarvioinnin (2019) mukaan maaseutuohjelman toimenpiteillä ei ole onnistuttu parantamaan maatilojen taloudellista suorituskykyä siinä määrin, että vaikutukset näkyisivät sektorin kokonaistasolla. Toimenpiteitä toteuttaneilla tiloilla vaikutukset kuitenkin näkyvät. Kilpailukyvyn kehittämisen kannalta keskeisiä investointeja ja sukupolvenvaihdoksia on toteutettu hyvin etenkin vahvoilla maatalousvaltaisilla alueilla. Suoraan maatalouteen kohdistuvien toimenpiteiden lisäksi ohjelma on lisännyt kannustimia elintarvikeyritysten perustamiseen. Etenkin luomualan yritysten perustaminen on ollut vauhdikasta. Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat parantaneet eläinten hyvinvointia. Lisäksi ohjelman puitteissa rahoitetut lähiruokahankkeet ovat kehittäneet lähiruuan tuotantoa.

Neuvonnan arvioinnin (2019) mukaan neuvontatoimenpide etenee hyvin, mutta eroja on aiheiden, ELY-keskusten ja tuotantosuuntien välillä. Neuvontatapahtumien määrät vaihtelevat suuresti kohdealojen ja niiden sisällä neuvonnan aiheiden välillä. Neljä kymmenestä neuvontatapahtumasta liittyy kohdealaan 4B (vesien ja maanhoidon edistäminen) ja noin neljäsosa kohdealaan 3A (ruokaketjut, paikalliset markkinat ja lähiruoka sekä eläinten hyvinvoinnin edistäminen) ja noin kahdeksasosa kohdealoihin 2A (maatilojen kilpailukyvyn parantaminen) ja 4A (maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen) kumpaankin. Siinä missä kohdealojen 2A ja 3A ohjelmakauden tavoitteet on jo ylitetty ja toisissa ollaan vahvasti matkalla kohti tavoitteita, osalla kohdealoista (5B, 5E ja 5D) tavoitteiden saavuttaminen näyttää epätodennäköiseltä.

Tammikuussa 2019 Ruokaviraston neuvojarekisterissä oli 765 neuvojaa ja 199 palveluntuottajaorganisaatiota. Neuvojista 88 % on aktiivisia eli on antanut tilaneuvontaa ainakin kerran. Eniten aktiivisia neuvojia on kohdealoilla 4B (vesien ja maanhoidon edistäminen), 3A (eläinten hyvinvointi) sekä 2A (maatilojen kilpailukyvyn parantaminen). Neuvojarekisteriin hyväksyttyjä tilaneuvojia on Manner-Suomessa eniten Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa sekä Pohjois-Pohjanmaalla. Vähiten neuvojia on Satakunnassa, Lapissa ja Kainuussa. ProAgria-keskusten osuus neuvontatapahtumista on noin 72 %. Yksityisten palveluntuottajien osuus on noin 20 % neuvontatapahtumista.

Neuvontaa on käyttänyt Manner-Suomessa 16 459 yksittäistä tilaa eli 34 % vuonna 2018 viljelijätukia saaneista tiloista. Huomattavaa on myös, että neuvonnan käyttö oli sitä yleisempää, mitä suurempi tila kyselyyn vastanneella viljelijällä oli. Yli 150 hehtaarin tilojen viljelijöistä 70 prosenttia oli käyttänyt neuvontaa, kun taas alle 40 hehtaarin tiloista vain hieman yli viidennes oli hyödyntänyt neuvontaa.

Neuvonnan hallinto sujuu enenevässä määrin hyvin, mutta tietyt toimenpiteen sisältöön ja Hyrrään liittyvät ongelmat hiertävät neuvojia ja palveluntuottajia. Neuvonnan hallinnollinen taakka on viljelijälle pieni, ja myös neuvojille karttuneen kokemuksen vuoksi aiempaa pienempi, mutta ELY-keskuksille melko suuri. Neuvonnan viestintään ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä, mutta lisää tiedottamista viljelijöille kaivataan erityisesti Neuvo2020-neuvonnan mahdollisista aiheista, erityisesti talousneuvonnan sisällöistä.

Maaseutuohjelman innovointi-, koulutus- ja yhteistyövaikutuksia koskevan arvioinnin (2019) mukaan koulutus- ja tiedonvälityshankkeiden toteutus oli pääpiirteittäin edennyt suunnitellusti ja asetettujen indikaattoreiden mukaisesti. Osaamisen lisääminen on ollut tärkeää kaikilla toimialoilla. Yhteistyöhankkeita on suunnattu runsaasti pienyritysten toiminnan kehittämiseen, maaseutualueiden paikallisen kehittämisen edistämiseen ja alkutuottajien parempaan kytkentään ruokaketjuun.

Maaseutuohjelman maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa (2019) edistävien

toimenpiteiden arvioinnin mukaan seuraavalla rahoituskaudella luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisintä on turvata ja mieluiten kasvattaa ympäristökorvauksen tärkeimpien toimenpiteiden sekä ei-tuotannollisten investointien rahoitusta. Vaikuttavuudeltaan keskeisin osa ympäristökorvausta ovat ympäristösopimukset. Niiden ohella on tärkeää turvata riittävä rahoitus erilaisia ei-tuotannollisia nurmia ylläpitäville lohkokohtaisille toimenpiteille.

Maaseutuohjelman ympäristöarvioinnissa (2019) todettiin, että useat maaseutuohjelman toimenpiteet ovat tukeneet tuottajien riskienhallinta- ja joustokykyä erilaisissa globaalimuutoksissa.

Ympäristökorvausjärjestelmä kannustaa käyttämään ravinteita hallitusti, kierrättämään orgaanisia aineita ja ravinteita, monipuolistamaan tuotantoa ja omaksumaan uusia tuotantoteknologioita esim. talviaikainen kasvipeitteisyys, kerääjäkasvien käyttö). Nämä toimet auttavat vähentämään tuotannon ympäristövaikutuksia sekä alentamaan tuotannon kustannuksia ja riskejä. Monipuolinen tuotanto, yritystalouden vakaus ja pellon kasvukunnon sekä vesitalouden hallinta ovat avainasemassa ilmastonmuutokseen sopeuduttaessa.

Ympäristöarvioinnin mukaan kerääjäkasvien viljelyn onnistumiseen vaikuttaneita tekijöitä olivat kylvösiementen määrä, kylvötekniikka ja –ajankohta sekä kasvuolot. Suurin osa kerääjäkasvustosta oli luokassa hyvä tai kohtalainen. Peltomaahan laskettiin jääneen vuosittain 240 000 tonnia kerääjäkasvien kuiva-ainetta, josta yli puolet oli juuristoissa. Typen huuhtoutuminen väheni kerääjäkasvien ansiosta ainakin 300 tonnia vuodessa.

Ympäristöarvioinnin kolmantena teemana olivat vesiensuojeluhankkeet. Hankkeet kohdistuivat maatalouteen, ravinteiden kierrätykseen, vesienkunnostukseen sekä metsätalouteen. Biokaasu on selkeästi ollut yksi kuluvan ohjelmakauden kärjistä, missä on akuutisti tarvittu tukea menetelmäosaamisen kehittämiseen. Viljelijälähtöistä ja käytännön kokeilutoimintaa sisältävää hanketoimintaa kannattaa edelleen jatkaa. Hankerahoitukseen liittyvänä haasteena nähtiin lähinnä tätä kautta muodostuvan ympäristötiedon pirstaleisuus.

Ympäristöarvioinnissa maaseutuohjelman yritysrahoitukseen todettiin liittyvän selkeitä ympäristöhyötyjä, mutta myös biotalouden kasvuun liittyviä riskitekijöitä. Elintarvikeyrittäjäyys, puun monipuolinen käyttö, uusiutuvan energian tuotanto, materiaalien kierrätys sekä luontoon liittyvät palvelualat nousivat voimakkaimmin esille tuettujen hankkeiden joukossa. Investointitukien kautta on tarjoutunut mahdollisuuksia uuden teknologian käyttöönottoon, mikä on usein ollut myös ympäristövaikutusten kannalta parempaa. Uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyy kuitenkin aina myös riskejä kasvavasta ympäristökuormituksesta, minkä vuoksi ympäristönäkökulmat kannattaa jatkossakin pitää keskeisesti mukana toimialan kehittämislinjauksissa.

Energiavaikutusten arvioinnin (2019) mukaan maatilojen kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon olivat tarkastelujaksolla 22,5 milj. euroa, josta maaseutuohjelman osuus oli puolet. Myös maaseudun yritykset ovat investoineet uusiutuvan energian tuotantoon, mutta huomattavasti pienemmässä mittakaavassa. Lisäksi polttoaineiden tuotantoketjuihin tehdyt investoinnit olivat 13,1 milj. euroa, josta maaseutuohjelman tuen osuus oli 1,6 milj. euroa. Uusiutuvan energian tuotanto kasvoi maaseutuohjelman piirissä tehtyjen investointien seurauksena tasolle 342 GWh/v vuoden 2018 loppuun mennessä. Yritysten osuus tästä tuotannon kasvusta oli 32 GWh/v. Suuruusluokaltaan uusiutuvan energiatuotannon kasvu vastaa noin 17 000 tyypillisen omakotitalon vuotuista energiakulutusta. Erityisesti hakelämpökattiloihin on investoitu, mutta myös aurinkoenergian käytön lisäys sähkötuotannossa on ollut nopeaa ja vuosittain on tehty investointeja myös biokaasun tuotantoon. Uusiutuvan energian hyödyntämistä on edistetty monipuolisesti. Tuettujen energiahankkeiden lisäksi maaseutuohjelmasta on tuettu polttoainetuotantoa, jossa erityisesti hankkeen tuotantomäärän kasvu on merkittävä valtakunnallisesti tarkasteltuna. Lisäksi erilaisissa kehittämishankkeissa on pureuduttu koko tuotantoketjun eri vaiheisiin mm. raaka-ainetuotantoon,

logistiikkaan, tuotantoteknologiaan ja liiketoimintamalleihin.

Selvitys maaseutuohjelman työllisyys- ja aluetalousvaikutuksista toi esille, että maaseutuohjelman vuoteen 2018 mennessä päättäneissä hankkeissa syntyneiden uusien työpaikkojen määrä on jäljessä tavoitteesta, mutta jos otetaan huomioon käynnissä olevien hankkeiden tulokset, ollaan lähellä tavoitetta. Manner-Suomen maaseutuohjelma-alueen kaikkien maaseutuyritysten lukumäärä on laskenut aavistuksen verran ohjelmakauden alkuun verrattuna. Työpaikkojen ja uusien yritysten syntymistä tulisi siis vauhdittaa. Sikäli kun ongelmana on vähäinen kiinnostus yritysten perustamiseen, sitä voidaan pyrkiä vahvistamaan panostamalla kehittämistoimenpiteisiin esimerkiksi paikallisen omaehtoisen kehittämisen ns. Leader-toiminnalla. Ohjelmakauden alkupuolella työpaikkoja on syntynyt erityisesti teollisuuden aloilla, joten lisäpanostus olisi paikallaan erityisesti palvelualan yrityksiin ja työpaikkoihin, sillä se tukisi elinkeinojen monipuolistamistavoitetta. Koulutustoimenpiteeseen panostaminen ja yhteistyön lisääminen maaseudun yritysten ja yleisemmän tutkimus- ja kehittämistoiminnan kanssa voisi edesauttaa kasvuyritysten lisääntymistä.

Maaseutuohjelman viestinnän arviointi (2019) korosti, että viestinnällä on suuri rooli maaseutuohjelman toimeenpanossa. Onnistunut viestintä houkuttelee maaseudun kehittäjiä, yrittäjiä ja asukkaita hakemaan rahoitusta ja kertomaan sen avulla saaduista tuloksista. Viestintä pitää maaseudun tärkeyttä esillä julkisessa keskustelussa ja vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen sekä maaseudusta että EU:n jakamasta rahoituksesta. Hyvällä sisäisellä viestinnällä varmistetaan, että maaseutuohjelman eri toteuttajat jakavat tietoa ja tekevät yhteistyötä keskenään.

Leader-periaatteiden ja hallintomallien arviointi (2020) toi tärkeimpinä havaintoina ja päätelminä seuraavat nostot: 1) Leader-toiminta on vakiintunut maaseudun kehittämisen toimintatapana Suomessa, 2) Leaderin hallintomalli toimii suhteellisen hyvin, mutta rohkeutta uudistua tarvitaan, 3) Leader-periaatteet ovat laajasti hyväksytyjä, mutta toteuttaminen vaihtelee, 4) Hallintomalli tukee periaatteiden toteutumista, mutta välillä on jännitteitä, 5) Leaderin suurin lisäarvo on sosiaalisessa pääomassa ja paikallistuntemuksessa ja 6) Tulevaisuudessa Leader-toimintatapa tulee vahvistaa.

Arvioinnin suositusten ytimessä on Leader-periaatteiden vahvistaminen ja hallintomallin uudistaminen. Leader-työn lisäarvoa kasvatetaan periaatteiden avulla. Leader-ryhmien innovatiivisuuden lisääminen vaatii sekä verkottumista että verkottamista. Leader-ryhmien yhdistyksenä toimimista tulee vahvistaa. Leader-ryhmien valinnassa tulee miettiä, kuinka paljon painotetaan hallinnollisia vaatimuksia ja kuinka paljon Leader-ryhmien roolia paikallisen kehityksen moottorina. Maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston, ELY-keskusten ja Leader-ryhmien rooleja ja vastuita tulee selkeyttää.

Maaseutuohjelman valintakriteereiden arvioinnin (2021) keskeiset viestit olivat: 1) Valintakriteerit ovat pääsääntöisesti palvelleet hyvin hankkeiden arviointia. Ohjausvaikutuksen voimakkuus riippuu käytettävissä olevien varojen niukkuudesta tai minimiehtojen tiukkuudesta. Tarkennuksia kriteereihin kannattaa kuitenkin tehdä. 2) Hakemuslomakkeessa tulisi kysyä nykyistä suoremmin juuri niitä asioita, joita päätöksentekijä pisteytyksessään käyttää. Muuten arviointiin uhkaa jäädä liikaa tulkinnanvaraisuutta, mikä on omiaan heikentämään päätösten osuvuutta ja hakijoiden yhdenvertaisuutta. 3) Kehittämishanke- ja yritysrahoituksessa ilmasto- ja ympäristötavoitteiden konkretisointi ja niiden nostaminen omiksi kriteereikseen voisi edesauttaa kyseisten näkökulmien nykyistä merkittävämpää huomioimista sekä helpottaa niiden arviointia. 4) Maaseutunäkökulma ei aina välity päätöstilanteeseen asti niin, että päätöksentekijä kokisi pystyvänsä painottamaan sitä riittävästi. Ratkaisukeinoina tähän voisivat olla opastukset maaseutuvaikutusten arviointiin sekä tarkennukset ohjelman ja alueellisen suunnitelman mukaisuuden valintakriteeriin.

2.f) Kuvaus viestintätoimista, jotka on toteutettu arviointihavaintojen julkaisemiseksi (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)

Viestintätoimia ei ole määritelty

2.g) Kuvaus arviointitulosten vuoksi toteutetuista jatkotoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)

Seurantatoimia ei ole määritelty

3. SEIKAT, JOTKA VAIKUTTAVAT OHJELMAN JA TOTEUTETTUIEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN

3.a) Kuvaus toimista, joita on toteutettu ohjelman laadukkaan ja tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi

Seurantakomitea

Seurantakomitea kokoontui vuonna 2024 yhden kerran (17.6.). Kokouksen päätösasiana oli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 vuotta 2023 koskeva raportti. Seurantakomitean kokoonpano, esityslistat ja kokousmuistiot löytyvät maaseutu.fi-sivuilta.

Ohjelmamuutos

Komissio hyväksyi vuonna 2024 yhden ohjelmamuutoksen (hyväksytty 15.2.2024). Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2022 rahoitussuunnitelmaan tehtiin muutoksia toimenpiteiden toteutuksen ja vuoden 2024 loppuun mennessä tehtävien päätösten arvioitujen sidontojen perusteella. Seurantakomitea hyväksyi muutoksen 28.11.–19.12.2023 järjestetyllä kirjallisella menettelyllä.

Tietojärjestelmät

Hyrrä-sähköinen asiointipalvelu

HYRRÄ, maaseudun kehittämistukien sähköinen asiointipalvelu. Hyrrän kautta toimeenpannaan Suomen CAP-suunnitelmastrategian mukaiset tuet sekä muut toimeenpanon kannalta tarvittavat toimet. Lisäksi Hyrrän kautta haetaan edelleen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2022 sekä siihen liittyvän siirtymäkauden ja elpymisvälineen mukaisten tukien maksuhakemuksia ja toimitetaan mm. hankkeisiin liittyviä seurantatietoja ja loppuraportteja.

Hakemustyyppinä Hyrrässä ovat yritys- ja hanketuet, maatalouden investointituet, nuorten viljelijöiden aloitustuet, neuvontakorvaukset, ei-tuotannolliset investoinnit sekä muita kansallisesti toimeenpantavia tukia. Lisäksi Leader-ryhmien toimintaraha sekä tekninen apu toimeenpannaan Hyrrän kautta. Neuvontapalvelun neuvojaksi hakeutumisen on toteutettu osaksi Hyrrää. Hyrrässä toimeenpannaan sekä Manner-Suomen että Ahvenanmaan em. tukimuodot. Hyrrän kautta haetaan ja käsitellään lisäksi Euroopan meri- ja kalatalous- sekä vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen toimintaohjelman mukaisia tukia.

Hyrrä sisältää asiointi- ja viranomaistoimintojen palvelun, Sähke2-normin mukaisen sähköisen arkiston sekä asiointipalveluiden väliset lisätietopyyntötoiminnot. Hyrrä sisältää mm. tukihakemukset ja -päätökset, maksuhakemukset ja -päätökset, seurantatietojen keräämisen ja pysyvyyden seurannan merkinnät sekä jatkotoimenpiteet. Hyrrän käyttöliittymää on uudistettu merkittävästi CAP27 rahoituskauden tukien toimeenpanemiseksi ja merkittäviä uudistuksia on tehty myös uuden toimeenpanomallin rakentamiseksi osaksi tukiprosessia. Samassa yhteydessä on huomioitu mm. järjestelmän saavutettavuusvaatimukset ja lisätty viranomaisten välistä tiedonvaihtoa.

Tukisovellus

Tukisovelluksella käsitellään suurin osa viljelijöille maksettavista EU-tuista ja kansallisista tuista Suomessa. Järjestelmän kautta kerätään myös suuri osa maatalouden perustilastoista. IACS-tietojärjestelmä koostuu Tukisovelluksesta, laskentasovelluksesta, raportointijärjestelmästä, maksukeräilyjärjestelmästä ja valvontasovelluksesta, jotka ovat yhteydessä keskitettyyn tietokantaan, IACS-keskusrekisteriin.

Tukisovelluksen kehittämisessä on huomioitu ohjelmakauden 2014–2020 seurannan tarpeet vuodesta 2015 alkaen. Tukisovelluksesta on raportoitavissa haettujen sitoumusten ja sopimusten määrät, pinta-alatiedot, valvontatiedot ja maksutiedot.

Tukisovelluksella suoritetaan hakemustietojen tallennus, tietojen validointi ja maksupäätösten tekeminen. Laskentasovelluksen avulla toteutetaan tukien laskenta, jonka sivutuotteena tietokantaan syntyy paljon muun muassa raportoinnissa tarvittavaa informaatiota. Raportointijärjestelmä on Tukisovelluksen yhteyteen rakennettu osio, jonka avulla hoidetaan päivittäinen ns. operatiivinen raportointi.

Maksukeräilyjärjestelmän avulla tuotetaan keskitetyn tukimaksujen käsittelyjärjestelmän edellyttämä data tukien maksamiseksi. Valvontasovelluksella on käsitelty täydentävien ehtojen valvontatietoja; muut valvontatiedot on käsitelty Tukisovelluksella. Myös maatilarekisteriä on ylläpidetty Tukisovelluksen avulla. IACS keskusrekisterissä on tehty myös valvontaan liittyvät ristiin tarkistukset ja riskianalyysit.

Tarkastus- ja valvontamenettelyt

Yritys-, hanke- ja rakennetukien otantatarkastukset

Maaseudun kehittämisosaston tarkastusyksikkö tekee komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 809/2014 osan IV mukaiset paikan päällä tehtävät otantatarkastukset.

Tarkastusyksikkö teki kertomusvuonna kaikkiaan 44 tarkastusta. Niistä 36 oli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman hanke- ja yritystukien, rakennetukien, LEADER-toimintarahan ja teknisen tuen tarkastuksia (ennen viimeistä maksua tehtäviä 5 prosentin tarkastuksia). Manner-Suomen ohjelmien investointien pysyvyyden seurantaan tehtiin 12 tarkastusta.

Tarkastuksissa ei havaittu järjestelmällisiä virheitä. Yksittäisiä havaintoja tehtiin joistakin tukikelvottomista kustannuksista, jotka eivät kuuluneet toimenpiteille. Tarkastustyötä on nopeuttanut sähköinen Hyrrä-asiointi. Olennaiset asiakirjat on voitu tarkastaa suoraan järjestelmästä ja tuensaajan luona tarkastuksessa käytetty aika on lyhentynyt.

Ei-tuotannolliset investoinnit (M04.4)

Ei-tuotannollisten investointien paikalla tehtävät tarkastukset ajoitetaan pääsääntöisesti ennen hakijalle myönnetyn korvauksen viimeisen erän tai kertakorvauksen maksua. Tarkastukset ulotetaan vähintään viiteen prosenttiin kaikista maaseuturahaston rahoittamista menoista. Vuonna 2024 tehtiin ELY-keskuksissa yhteensä yksi kosteikon perustamishankkeita koskeva tarkastus, jossa todettiin investoinnin toteutuneen tukipäätöksen mukaisesti.

Ympäristökorvauksen valvonta (M10)

Vuonna 2024 ei tehty valvontoja kauden 2014–2022 toimenpiteisiin.

Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen valvonta (M11)

Vuonna 2024 ei tehty valvontoja kauden 2014–2022 toimenpiteisiin.

Eläinten hyvinvointikorvauksien valvonta (M14)

Vuonna 2024 ei tehty valvontoja kauden 2014–2022 toimenpiteisiin.

Luonnonhaittakorvaukset (M13)

Vuonna 2024 ei tehty valvontoja kauden 2014–2022 toimenpiteisiin.

Takaisinperinnät

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman takaisinperintöjen EU-osuus menoilmoituksilla oli ajalla 1.1-31.12.2024 yhteensä noin 1,13 milj. euroa. Takaisinperintöjen määrä muodostuu tuensaajilta perityistä tuista sekä summakarensseihin ja keltaisiin kortteihin liittyvistä tuen vähennyksistä, joita oli yhteensä 0,03 milj. euroa (EU-osuus). Tuensaajilta perittyjen takaisinperintöjen lisäksi määrään sisältyvät myös tekniset takaisinperinnät noin 5 000 euroa. Tekniset takaisinperinnät liittyvät tietojärjestelmien sisäisiin korjauksiin eikä niitä peritä tuensaajilta.

Tuensaajilta perittiin EU-osuutta seuraavissa toimenpiteissä: investoinnit fyysiseen omaisuuteen 0,26 milj. euroa, tila- ja yritystoiminnan kehittäminen 0,22 milj. euroa, luonnonhaittakorvaukset 0,15 milj. euroa, maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimenpiteet 0,12 milj. euroa, luonnonmukainen tuotanto 0,11 milj. euroa, peruspalvelut ja kylien kunnostus maaseutualueilla 0,11 milj. euroa, eläinten hyvinvointi 0,08 milj. euroa, Leader 0,08 milj. euroa, tietämyksen siirtoa ja tiedotusta koskevat toimet noin 4.000 euroa sekä yhteistyö noin 4.000 euroa. Takaisinperinnät ovat johtuneet pääosin tukiehtojen noudattamiseen liittyvistä syistä ja virheistä.

Tekninen apu

Maaseutuohjelman teknistä apua on käytettävissä yhteensä 103,5 miljoonaa euroa julkista rahoitusta ohjelmakauden aikana, siirtymäkauden varat mukaan lukien. Teknistä apua käyttävät maa- ja metsätalousministeriö, ELY-keskukset, Ruokavirasto ja Ruokavirastossa sijaitseva maaseutuverkostopalvelut. Maaseutuverkoston osuus teknisen avun rahoituksesta on 10 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 lopussa teknisen avun kehiksestä oli maksettu noin 70 % ja sidottu 100 %. Seurantakomitea hyväksyi 5. erän käyttösuunnitelman (siirtymäkauden rahoitus) vuoden 2023 lopussa.

Maaseutuohjelman hallinnointi vaatii paljon henkilöresursseja ja teknisellä avulla on mahdollista täydentää hallinnointiin käytettävissä olevaa henkilöresurssia. Suurin osa teknisestä avusta käytetäänkin ohjelman hallinnointitehtäviin tarvittavien henkilöiden palkkauksiin ja palkkaukseen liittyviin muihin kuluihin. Teknisellä avulla on lisäksi rahoitettu muita ohjelman hallinnoinnissa syntyviä välttämättömiä kuluja, kuten viestintää ja koulutusta (erityisesti maaseutuverkosto ja Ruokavirasto), ohjelman arviointeja (MMM), seurantatietojen, seurantajärjestelmän ja indikaattoreiden kehittämistä (Ruokavirasto ja MMM) sekä seurantakomitean kokouksia (MMM). Hyrrän käyttöönotto on mahdollistanut teknisen avun tukiprosessin hallinnoinnin sähköisesti.

Neuvo 2020

Neuvonnan toteutus eteni hyvin ja sen suosio kasvoi rahoituskauden aikana. Neuvonnalla vastattiin myös loppukauden aikana korostuneeseen huoltovarmuustarpeeseen. Neuvontaa sai vuoden 2023 loppuun mennessä 25 621 tilaa eli yli puolet maataloista. Neuvonnan aihealueista suosittuja olivat ympäristöasioiden edistäminen (kohdealat 4a-c), kilpailukyvyn parantaminen (2a, 2b) ja eläinten hyvinvoinnin edistäminen (3a). Ilmasto- ja energiakysymyksiä käsitellään esim. ympäristöneuvontojen yhteydessä.

Neuvojille tarjottiin kauden aikana täydennyskoulutusta mm. tutkimuslaitosten, maatilayritysten osaamisverkosto AgriHubin, maaseutuverkoston ja Ruokaviraston toimesta. Ruokavirasto lähetti maaseutuohjelman toimeenpanon aikana suosittuja neuvojauutiskirjeitä kerran kuussa ja tarvittaessa useamminkin. Neuvojauutiskirjeillä välitettiin neuvoille tietoa erityisesti ajankohtaisista asioista kuten

toimeenpanosta sekä tulevista muutoksista, koulutuksista ja EIP-AGRIn mukaisista innovaatio- ja ympäristöteemoista.

Neuvonta on keskeinen osa ns. AKIS-järjestelmää eli maatalouden ja maaseudun tieto- ja innovaatiojärjestelmää. AgriHubi toimii Suomessa AKIS-koordinaattorina. AgriHubin verkostoalusta, www.maaseutuverkosto.fi/agrihubi/, toimii verkostotyön kokoajana sekä tietopankkina.

ELY-keskukset ovat koko kauden ajan tuoneet esille neuvonnan tarpeellisuuden. Aktiivitalat ovat käyttäneet neuvontaa tehokkaasti. Neuvonta on muodostunut tiloille tärkeäksi apuvälineeksi tilan kehittämiseen ja kannattavuuden parantamiseen sekä toiminnan sopeuttamiseen ilmastonmuutokseen. Neuvonnan avulla viljelijät kokevat saavansa lisätietoa tilan toimintaa varten, ideoita tuotannon tehostamiseen ja kustannusten alentamiseen sekä henkistä tukea ja konkreettista apua. Neuvontaa annettiin eniten maatalan kilpailukyvyn parantamisesta, ympäristöasioista, luonnonmukaisesta tuotannosta, tuotantoeläinten terveydenhoidosta ja sukupolvenvaihdoksista.

Alkuvuodesta 2023 toteutui vielä maaseutuohjelmasta rahoitettuja neuvontapalveluita ja näin varmistettiin sujuva siirtyminen rahoituskausien välillä. Neuvontaa on toteutettu vuodesta 2023 Suomen CAP-suunnitelman avulla.

Neuvonnan kohdealat		Maksettu	Neuvonta- käynnit	Neuvotut tilat
2a	Maatilojen kilpailukyvyyn parantaminen ja maatalouden monipuolistaminen	19 443 538	30 275	10 987
2b	Maanviljelijöiden ammatillisen osaamisen parantaminen ja sukupolven vaihdosten helpottaminen	2 280 524	3 923	2 864
3a	Ruokaketjut, paikalliset markkinat ja lähiruoka sekä eläinten hyvinvoinnin edistäminen	9 857 751	31 588	7 429
4a	Maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen	4 407 199	13 924	5 038
4b	Vesien ja maanhoidon edistäminen sekä vesipuitedirektiivin tavoitteisiin vastaaminen	9 604 839	34 847	13 008
4c	Eroosion estäminen ja maaperän hoidon parantaminen	625 583	2 040	1 510
5b	Maatalouden ja elintarvikejalostuksen energiatehokkuuden lisääminen	614 676	887	833
5c	Uusiutuvien energialähteiden ja biotalouden raaka-aineiden hankinnan ja käytön helpottaminen	2 012 711	3 583	2 215
5d	Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentäminen	127 537	399	326
5e	Hiilen sitomisen edistäminen maa- ja metsätaloudessa	983 974	2 798	1 973

Neuvonta

3.b) Laadun ja tehokkuuden toteutusmekanismit

Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot (SCO) ¹, epäsuora indikaattori lasketaan automaattisesti

	Maaseudun kehittämisohjelman määrärahat yhteensä [maaseuturahasto + Euroopan unionin elpymisväline]	Suunniteltu yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen osuus kaikista maaseudun kehittämisohjelman määrärahoista [%] ²	Yksinkertaistetuissa kustannusvaihtoehdoissa toteutuneet menot suhteessa maaseudun kehittämisohjelman kaikkiin määrärahoihin (kumulatiivinen) [%] ³
Erityiset rahastokohtaiset menetelmät, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan e alakohhta	3 347 900 757,24	79,01	78,31

¹ Yksinkertaistetuilla kustannusvaihtoehdoilla tarkoitetaan yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan mukaisia yksikkökustannuksia / kiinteitä määriä / kertakorvauksia, mukaan lukien kyseisen artiklan e alakohdan mukaiset maaseuturahaston erityiset menetelmät kuten yrityksen perustamiseen myönnettävät kertakorvaukset, kiinteämääräiset maksut tuottajaorganisaatioille sekä pinta-aloihin ja eläimiin liittyvät yksikkökustannukset

² Lasketaan automaattisesti ohjelmaversion toimenpiteistä 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

³ Lasketaan automaattisesti menoilmoitusten toimenpiteistä 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot (SCO), jäsenvaltioiden yksityiskohtaisten erityistietojen perusteella [valinnainen]

	Maaseudun kehittämisohjelman määrärahat yhteensä [maaseuturahasto + Euroopan unionin elpymisväline]	Suunniteltu yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen osuus kaikista maaseudun kehittämisohjelman määrärahoista [%]	Yksinkertaistetuissa kustannusvaihtoehdoissa toteutuneet menot suhteessa maaseudun kehittämisohjelman kaikkiin määrärahoihin (kumulatiivinen) [%]
Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 1 kohdan b, c ja d alakohdan + 67 artiklan 5 kohdan e alakohdan mukaiset yhteensä	3 347 900 757,24		
Erityiset rahastokohtaiset menetelmät, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan e alakohhta	3 347 900 757,24		

Tuensaajien sähköinen hallinta [valinnainen]

	[%] Maaseuturahaston + Euroopan unionin elpymisvälineen rahoitus	Asianomaiset toimet [%]
Tukihakemus		
Maksuhakemukset		
Valvonta ja noudattaminen		
Seuranta ja raportointi hallintoviranomaiselle/maksajavirastolle		

Keskimääräiset aikarajat, jonka kuluessa maksut tulevat tuensaajille [valinnainen]

[päivää] Tarvittaessa jäsenvaltion määräaika maksujen suorittamiselle tuensaajille	[päivää] Tuensaajille maksamisen keskimääräinen aika	Huomautukset

4. TEKNISEN AVUN JA OHJELMAN JULKISUUSVAATIMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOA VARTEN SUORITETUT TOIMET

4.a) Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon suoritettut toimet ja sitä koskeva tilannekatsaus

4.a1) Toteutettut toimet ja nykytilanne kansallisen maaseutuverkoston perustamisen suhteen (hallintorakenne ja verkoston tukiyksikkö)

Suomen Maaseutuverkosto on Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämistä edistävä verkosto, joka mahdollistaa laajan tiedon-, kokemuksen- ja menetelmien vaihdon sekä lisää vuoropuhelua paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Maaseutuverkoston tehtävänä on toimintansa kautta edistää Suomen maaseutuohjelmien (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma) toimia lisäämällä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa verkoston toimijoiden kesken. Keskeistä on, että potentiaaliset tuensaajat ja suuri yleisö ovat tietoisia kehittämisohjelmien mahdollisuuksista ja tuloksista. Maaseutuverkostotoiminta edesauttaa myös hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen leviämistä toimijoiden keskuudessa. Toiminnan koordinoijana ja mahdollistajana toimii Ruokavirastoon sijoitettu maaseutuverkostoyksikkö.

Maaseutuverkostotoiminnan kaksi tärkeää painopistettä ovat viestintä ja maaseutuverkostossa tapahtuvan alueellisen ja temaattisen verkostotoiminnan kehittäminen. Ohjelman mahdollisuuksien esiin tuominen maaseutualueiden kehittämisessä sekä hyvien käytäntöjen välittäminen konkreettisten esimerkkien kautta on entistä tärkeämpää.

Viestintäverkoston rakenteita kehitetään niin, että verkosto rakentuu alueellisten toimijoiden verkostoista kansalliseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi maaseutuverkostopalvelut yhdessä muiden jäsenmaiden maaseutuverkostojen ja näiden verkostoyksikköjen kanssa laajentavat verkoston myös Euroopan laajuiseksi. Tämänkaltaisella verkostolla mahdollistetaan tiedonkulku paikalliselta tasolta kansalliselle ja Euroopan tasolle ja päinvastoin.

Maaseutuverkoston toimintaa kehitetään ja luodaan toimivia rakenteita alueellisella, maakunnallisella, kansallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Kansallisen maaseutuverkoston rakenteita tuetaan toimintaa palvelevilla työkaluilla ja tapahtumilla.

Suomen maaseutuverkoston tehtävänä on Manner-Suomen ja Ahvenanmaan yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman mahdollisuuksien ja tulosten esille tuominen. Tämä tehdään viestinnän ja koulutuksen keinoin, levittämällä hyviä esimerkkejä sekä lisäämällä yhteistyön hyötyjä verkostoitumalla kansallisesti ja kansainvälisesti.

Maaseutuverkostoyksikössä työskenteli 10 henkilöä vuonna 2024.

4.a2) Toteutettut toimet ja nykytilanne toimintasuunnitelman toteuttamisen suhteen

Rahoituskauden 2014–2022 maaseutuverkoston ohjausryhmätöiminta päättyi 31.12.2022. Uuden rahoituskauden maaseutuverkoston ohjausryhmä valittiin ja nimitettiin maa- ja metsätalousministeriön toimesta alkuvuodesta 2023 ja se aloitti toiminnan järjestäytymiskokouksen myötä maaliskuussa 2023. Maaseutuverkoston ohjausryhmä kokoontui 4 kertaa vuoden 2024 aikana.

Maaseutuverkoston vuosikelloon kuuluvat ELY-keskusten kehittämisasiantuntijoiden, yritysasiantuntijoiden-, Leader- ja maksatusasiantuntijoiden tapaamiset Ajankohtaispäivien painopiste on vertaisoppimisessa, toimeenpanon laadun ja yhteistyön parantamisessa sekä hallintovirkahenkilöiden osaamisen lisäämisessä. Lisäksi vuosikelloon sisältyvät rakennetukien kesäpäivät sekä neuvojien aamukahvit.

Maaseutuohjelman tuloksia hyödynnettiin viestinnässä jakamalla esimerkiksi parhaita esimerkkejä ARIA-kilpailussa ja teettämällä niistä uutta materiaalia. Maaseutu.fi-sivustolle koottiin myös maaseutuohjelman vaikutukset yhdelle sivulle: <https://maaseutu.fi/nakokulmia/vaikutukset/>.

Yksi maaseutuverkoston tavoitteista on edistää seuranta- ja arviointivalmiuksia.

Verkostoamujen sarjaa jatkettiin tutulla konseptilla. Kerran kuussa kokoonnuttiin koko maaseutuverkoston voimin ajankohtaisten ja yllättävienkin asioiden äärelle. Aiheet vaihtelivat tekoälystä metsäsektorin uusiin innovaatioihin.

Verkostoamut ovat maaseutuverkostoyksikön järjestämiä kuukausittaisia virtuaalituokioita, jotka kokoavat laajasti yhteen maaseudun kehittämisestä kiinnostuneita ihmisiä kuulemaan ajankohtaisista, maaseutualueisiin liittyvistä aiheista, rennossa hengessä aamukahvien ohessa. Verkostoamujen tavoitteena on nostaa esiin kiinnostavia näkökulmia ja puhujia sekä herätellä maaseutuverkoston jäseniä uusiin aiheisiin.

Suomen maaseutuverkoston aloitteesta ja organisoimana ovat Itämeren alueen maaseutuverkostopalvelujen asiantuntijat kohdanneet kuukausittain virtuaalisissa kahvihetkissä. **Nordic Baltic -kahvihetkiin** osallistuu yleensä noin 20–25 henkilöä. Mukana ovat kaikki Itämeren alueen EU-jäsenmaiden maaseutuverkostot Saksaa lukuun ottamatta. Myös Euroopan maaseutuverkostoyksikön ENRD:n edustajia on säännönmukaisesti mukana.

Vapaamuotoiset keskusteluhetket ovat oivallinen tapa kuulla, mitä muualla tapahtuu, suunnitella yhteistä tekemistä ja oppia toinen toisiltamme. Euroopan maaseutuverkostoyksikkö on lanseerannut Itämeren alueen kahvihetkimallin myös muille Euroopan maaseutuverkoston suuralueille.

Maaseutuverkosto ja valtion kestävän kehityksen yhtiö Motiva toteuttivat **alkutuotannon vaikuttavuuskiihdyttämön**, jonka tavoitteena oli tukea maaseutuohjelmasta rahoitettujen hankkeiden tulosten levittämistä ja skaalaamista sekä jatkotoimenpiteiden suunnittelua. Mukaan valituissa hankkeissa on kehitetty ratkaisuja koskien esimerkiksi eläinten hyvinvointia ja terveyttä, maitosektorilla työskentelevien ja opiskelevien kouluttamista sekä alkutuotannossa syntyvän datan hyödyntämistä. Alkutuotannon innovaatioita kehittäneet tiimit saivat vaikuttavuuskiihdyttämössä apuja ratkaisujensa hyötyjen kiteyttämiseen, kumppaniyritysten kartoittamiseen sekä rahoittajien lähestymiseen. Hankkeet saivat myös tietoa erilaisista jatkorahoitusmahdollisuuksista sekä kiihdyttämön päätöstilaisuudessa esittämistään myyntipuheistaan eli pitcheistään palautetta asiantuntijaraadilta.

Innovaatiotori järjestettiin tänä vuonna neljännen kerran kooten toimijoita yhteen Suomesta, Virosta ja kansainvälisistä Horisontti-hankkeista. Helsingin Maatalouskonemessuille järjestetty kokonaisuus sisälsi yli 20 innovaatiohanketta sekä joukon innovaatioiden parissa työskenteleviä tahoja. Toimijoiden välistä verkostoitumista edistettiin ensimmäisen messupäivän iltana Location Innovation Hubin ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa järjestetyssä verkostoitumistilaisuudessa, johon osallistui myös laaja joukko alan yritystoimijoita ja sidosryhmiä.

4.b) Toteutetut toimet sen varmistamiseksi, että ohjelma julkistetaan (komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 808/2014 13 artikla)

Vaikuttavuusviestinnälle on luotu toimivia malleja myös vuonna 2024

Vuonna 2024 toteutettiin kolme vaikuttavuuskampanjaa, joiden keskiöön nostettiin kauden 2014–2020 luvut.

EU-päättäjät lähelläsi -kampanja oli osa Leaderin vaikuttavuustyötä. Eurooppa-päivän aikaan toteutetussa kampanjassa kerrottiin Leader-hallitusten päättäjistä eurovaalien hengessä. Päättäjät nostettiin kasvoillaan some-julkaisuihin ja he pääsivät kertomaan Leader-hallitustyöskentelyn kokemuksistaan. Kohderyhmänä oli suuri yleisö.

Kuntoporraskisa oli myös osa Leader-vaikuttavuustyötä. Kuntoporraskisassa tartuttiin yhteiskunnallisesti merkittävään aiheeseen, toimintakyvyn ylläpitoon, sillä monivuotisten tulosten perusteella maaseutualueilla asuvat lapset ja nuoret liikkuvat vähemmän kuin kaupungeissa asuvat ikäisensä. Kuntoporraskisassa kuljettiin kesän aikana 18 eri EU:n maaseuturahoituksen saaneita kaudelta 2014–2020 kisaportaita lähes puoli miljoonaa kertaa, ja some-viestinnässä nostettiin esille rahoituksen vaikutuksia. Voittajaksi selviytyi Lempäälässä sijaitsevat portaat, joita kuljettiin reilut 80 000 kertaa. Kisa herätti myös alueellisen median mielenkiinnon. Kohderyhmänä oli suuri yleisö.

ELY-vaikuttavuutta tuotiin esille yrittäjyyden vaikuttavuuskampanjalla. Kampanjassa nostettiin esille EU:n maaseuturahoituksen mahdollistamaa yrittäjyyttä kaudelta 2014–2020 esimerkiksi media- ja sidosryhmäretkellä joulukuun alussa. Lisäksi yrittäjyyden vaikuttavuusdataa tuotiin esille somessa sekä kansliapäällikön mielipidekirjoituksin muun muassa Kauppalehdessä. Kohderyhmänä oli päättäjät, yrittäjät ja yrittäjäjärjestöt.

Keväällä 2024 valmistui lisäksi tunnettuustutkimus, jossa tutkittiin EU:n maatalous- ja maaseuturahoituksen tunnettuutta. Reilut 60 prosenttia suomalaisista tunnisti tutkimuksen mukaan EU:n maaseutu- ja maatalousrahoituksen ja sen mahdollisuudet.

Vaikuttavuussivustoa päivitettiin Maaseutu.fi:hin suomeksi sekä englanniksi. Sivustolle on koottu kattavasti tuloksia ja lukuja kaudesta 2014–2022. Lue lisää: <https://maaseutu.fi/vaikutukset/> Englanninkielisellä sivustolla kerromme lisäksi Suomesta maana, jossa 95 % pinta-alasta on maaseutua. Lue lisää: <https://maaseutu.fi/en/rural-vision-in-finland/>

Kauden 2014–2022 viestintä

Kaudella 2014–2020 viestintää tehtiin varsin monikanavaisesti erilaisin viestinnällisin keinoin; tavattiin messuilla, kuulutettiin radiossa, kerrottiin mahdollisuuksista TV-mainoksessa ja mainostettiin myös lehdissä sekä erilaisin liitelehdin. Mediaviestintää rikastettiin erilaisin blogikirjoituksin sekä mielipidekirjoituksin. Sosiaalinen media ja sen mainonta sekä vaikuttajamarkkinointi tuli mukaan puolivälissä kautta. Verkkosivu maaseutu.fi pysyi koko kauden ja kasvatti suosiotaan tasaisesti.

Erilaiset teemapäivät otettiin huomioon viestinnässä. Esimerkiksi yrittäjän päivä ja Eurooppa-päivä oli tärkeitä viestinnän tehopäiviä. Näiden lisäksi myös erilaiset viestinnän tehoviikot otettiin käyttöön, jolloin keskityttiin erilaisiin teemoihin maaseutuohjelman viestinnässä.

Kautta värittivät erilaiset kampanjat, joiden avulla tuotiin eri kohderyhmille esille maaseutuohjelman moninaisia rahoitusmahdollisuuksia. Kausi 2014–2022 aloitettiin suurella Päivitä maaseutusi -kampanjalla, jossa kerrottiin rahoituksen mahdollisuuksista. Kampanja oli suuri, ja siihen oli mahdollista törmätä niin

TV-mainoksissa kuin myös lehdissä ja verkkosivuilla. Kauden aikana toteutettiin lisäksi lukuisia muita kampanjoita, kuten maaseutuohjelman rahoitusta saaneita matkailukohteita esittelevä Tee se Suomessa -some- ja verkkosivukampanja useana kesänä, viljelijä- ja ympäristötoimia esittelevä Puhdas valintakysymys -kampanja sekä Maaseutu on suljettu -radiokampanja juhannuksen aikaan, jossa kerrottiin maaseutuohjelman vaikutuksista.

Viestintäverkosto oli viestintää rikastuttava voimavara, joka tapasi läpi kauden sekä kasvokkain erilaisten työpajojen ja leirien merkeissä sekä myös viestintäverkoston kokousten merkeissä. Viestintäverkoston kanssa vierailtiin myös Brysselissä vuonna 2019.

Lisäksi kauden aikana viestinnästä tehtiin kaksi eri tunnettuustutkimusta vuosina 2015 ja 2019. Viestintää myös arvioitiin vuonna 2019.

Verkkoviestinnän otteita vuosilta 2014–2020

Rahoituskaudella 2014–2022 Maaseutu.fi:ssä vieraili 570 000 kävijää ja istuntoja kertyi lähes miljoona. Esimerkiksi Hankerekisteri sekä kampanjasivut, Tee se Suomessa sekä Laajakaistainfo ovat olleet suosittuja sivuja koko kauden.

Myös sosiaalisen median kanavat toimivat keskeisenä kanavana viestien jakamisessa läpi kauden. Sosiaalisen median vaikuttajamarkkinointi nousi yhdeksi merkittävimmäksi tavaksi viestiä kauden aikana – se on kustannustehokkaampaa lehti- tai televisiomainontaan verrattuna.

- Instagram toimi keskeisenä välineenä tulostiedon levittämisessä. Instagramissa seuraajia on reilu 1 600.
- Facebookin Maaseutu – Tilaa elämälle -sivusta on muodostunut keskeinen kanava tavoittaa yleisöä maaseudun kehittäjien ydinpiirin ulkopuolelta. Facebookissa toimivaksi on todettu kevyet, tulevaisuudenuskoiset menestys- ja yrittäjäyystarinat. Facebookin seuraajamäärä on noin 10 000 seuraajaa.
- Twitterissä Maaseutu.fi-tili keskittyi jakamaan tietoa – ei niinkään hakeutunut keskusteluihin. Maaseutu.fi-tili keräsi reilut 3 000 seuraajaa. (Imperfektissä, koska luovuimme X:n käytöstä 2025 keväällä)

5. TOIMET, JOTKA ON TOTEUTETTU ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2015, 2016

6. KUVAUS ALAOHJELMIEN TOTEUTTAMISESTA

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

7. TIETOJEN JA OHJELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA TAPAHTUNEEN EDISTYMISEN ARVIOINTI

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

8. ASETUKSEN (EU) N:o 1303/2013 5, 7 JA 8 ARTIKLAN MUKAISTEN PERIAATTEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI TÄYTÄNTÖÖNPANNUT TOIMET

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

9. EDISTYMINEN INTEGROIDUN LÄHESTYMISTAVAN VARMISTAMISESSA MAASEUTURAHASTON JA MUIDEN UNIONIN RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2018

10. RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS (ASETUKSEN (EU) N:o 1303/2013 46 ARTIKLA)

30A. Onko ennakkoarviointi aloitettu?	Ei
30B. Onko ennakkoarviointi valmistunut?	Ei
30. Ennakkoarvioinnin valmistumispäivä	-
31.1. Onko valinta- tai nimeämismenettely jo käynnistetty?	Ei
13A. Onko rahoitussopimus allekirjoitettu?	Ei
13. Päivä, jona rahoitussopimus rahoitusvälineen täytäntöönpanosta vastaavan elimen kanssa on allekirjoitettu	-

11. YHTEISTEN JA OHJELMAKOHTAISTEN INDIKAATTOREIDEN SEKÄ MÄÄRÄLLISTEN TAVOITEARVOJEN KOODITAUUKOT

Katso seurantaliite

Liite II

Yksityiskohtainen taulukko, jossa esitetään toteutustaso kohdealoittain, mukaan lukien tuotosindikaattorit

Kohdeala 1A							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
1A	T1: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14, 15 ja 35 artiklan mukaisten menojen prosenttiosuus suhteessa maaseudun kehittämisohjelman kokonaismenoihin (kohdeala 1A)	2014-2024			2,11	75,31	2,80
		2014-2023			1,99	71,03	
		2014-2022			1,78	63,53	
		2014-2021			1,52	54,25	
		2014-2020			1,66	59,25	
		2014-2019			1,25	44,61	
		2014-2018			0,83	29,62	
		2014-2017			0,13	4,64	
		2014-2016			0,06	2,14	
		2014-2015			0,01	0,36	

Kohdeala 1B							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
1B	T2: yhteistyötoimenpiteistä tuettujen yhteistyötoimien kokonaismäärä (asetuksen (EU) N:o 1305/2013 35 artikla) (ryhmät, verkostot/klusterit, pilottihankkeet...) (kohdeala 1B)	2014-2024			914,00	110,12	830,00
		2014-2023			905,00	109,04	
		2014-2022			844,00	101,69	
		2014-2021			729,00	87,83	
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Kohdeala 1C							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
1C	T3: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14 artiklan mukaisesti koulutettujen osallistujien kokonaismäärä (kohdeala 1C)	2014-2024			63 495,00	162,39	39 100,00
		2014-2023			59 422,00	151,97	
		2014-2022			53 486,00	136,79	
		2014-2021			46 636,00	119,27	
		2014-2020			34 095,00	87,20	
		2014-2019			27 916,00	71,40	
		2014-2018			14 064,00	35,97	
		2014-2017			107,00	0,27	
		2014-2016					
		2014-2015					

Kohdeala 2A							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
2A	T4: niiden maatalojen prosenttiosuus, jotka saavat maaseudun kehittämisohjelmasta tukea rakenneuudistukseen tai nykyaikaistamiseen tehtäviin investointeihin (kohdeala 2A)	2014-2024	10,87	69,93	10,87	69,93	15,54
		2014-2023	10,66	68,58	10,66	68,58	
		2014-2022	10,19	65,55	10,19	65,55	
		2014-2021	9,40	60,47	9,40	60,47	
		2014-2020	8,19	52,69	8,19	52,69	
		2014-2019	7,31	47,03	7,31	47,03	
		2014-2018	5,71	36,73	5,71	36,73	
		2014-2017	2,68	17,24	3,04	19,56	
		2014-2016	0,99	6,37	0,99	6,37	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
2A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	879 410 499,26	78,22	648 866 139,00	57,72	1 124 212 381,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	17 207 624,82	107,20	15 628 643,00	97,36	16 052 381,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			7 818 905,00	240,41	3 252 381,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			17 677,00	141,42	12 500,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	17 471 862,34	89,92	19 434 624,00	100,02	19 430 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			30 280,00	393,25	7 700,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	844 731 012,10	77,59	613 802 872,00	56,38	1 088 730 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			929 251 741,00	45,60	2 037 930 000,00
M04.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			613 802 872,00	56,38	1 088 730 000,00
M04.1	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2024			11 340,00	124,48	9 110,00

Kohdeala 2B							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
2B	T5: niiden maatalojen prosenttiosuus, joilla on maaseudun kehittämissuunnitelma / tuettuja investointeja nuorille viljelijöille (kohdeala 2B)	2014-2024	3,58	77,71	3,71	80,53	4,61
		2014-2023	3,59	77,93	3,72	80,75	
		2014-2022	3,44	74,67	3,56	77,27	
		2014-2021	3,19	69,24	3,19	69,24	
		2014-2020	2,76	59,91	2,76	59,91	
		2014-2019	2,31	50,14	2,31	50,14	
		2014-2018	1,55	33,64	1,55	33,64	
		2014-2017	0,37	8,03	0,37	8,03	
		2014-2016	0,03	0,65	0,03	0,65	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
2B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	111 016 756,62	70,86	81 981 324,00	52,32	156 680 952,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	15 315 452,16	103,48	14 252 624,00	96,30	14 800 952,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			9 234 056,00	290,29	3 180 952,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			18 081,00	226,01	8 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 022 738,21	88,72	2 278 633,00	99,94	2 280 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			3 932,00	393,20	1 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	93 678 566,25	67,10	65 450 067,00	46,88	139 600 000,00
M06	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			0,00	0,00	321 600 000,00
M06.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			65 450 067,00	46,88	139 600 000,00
M06.1	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2024			2 177,00	80,63	2 700,00

Kohdeala 3A							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
3A	T6: niiden maatalojen prosenttiosuus, joita tuetaan laatujärjestelmien, paikallismarkkinoiden ja lyhyiden jakeluketjujen sekä tuottajaryhmien ja -organisaatioiden avulla (kohdeala 3A)	2014-2024	3,40	199,26	3,40	199,26	1,71
		2014-2023	2,99	175,23	2,99	175,23	
		2014-2022	2,82	165,27	2,82	165,27	
		2014-2021	3,28	192,23	3,28	192,23	
		2014-2020	1,90	111,35	1,90	111,35	
		2014-2019	1,29	75,60	1,29	75,60	
		2014-2018	0,80	46,89	0,80	46,89	
		2014-2017	0,02	1,17	0,02	1,17	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
3A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	613 916 625,77	86,60	681 096 912,38	96,07	708 930 429,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	8 544 017,32	101,71	8 407 917,00	100,09	8 400 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			1 630 932,00	163,09	1 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			2 849,00	284,90	1 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	9 317 569,93	94,57	9 854 278,00	100,01	9 853 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			31 627,00	410,74	7 700,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	107 041 902,40	109,74	89 639 797,00	91,90	97 540 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			347 255 841,00	154,38	224 940 000,00
M04.1 M04.2	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			676,00	96,57	700,00
M14	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	438 654 997,33	80,34	546 313 679,38	100,06	546 001 429,00
M14	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2024			5 717,00	93,72	6 100,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	50 358 138,79	106,84	26 881 241,00	57,03	47 136 000,00
M16.4	O9 - Tuettuihin järjestelmiin osallistuvien maatalojen lukumäärä	2014-2024			1 994,00	199,40	1 000,00

Painopiste P4							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
P4	T12: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus maaperän hoidon parantamiseksi ja/tai maaperän eroosion torjumiseksi (kohdeala 4C)	2014-2024			71,15	131,92	53,93
		2014-2023			71,15	131,92	
		2014-2022			71,15	131,92	
		2014-2021			71,11	131,85	
		2014-2020			70,81	131,29	
		2014-2019			70,96	131,57	
		2014-2018			70,30	130,35	
		2014-2017			63,64	118,00	
		2014-2016			63,18	117,15	
		2014-2015			62,21	115,35	
	T10: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus vesienhoidon parantamiseksi (kohdeala 4B)	2014-2024			83,21	104,17	79,88
		2014-2023			83,21	104,17	
		2014-2022			83,21	104,17	
		2014-2021			83,37	104,37	
		2014-2020			83,20	104,15	
		2014-2019			83,43	104,44	
		2014-2018			82,81	103,67	
		2014-2017			82,83	103,69	
		2014-2016			82,29	103,01	
		2014-2015			82,44	103,20	
	T9: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty luonnon monimuotoisuutta tukeva hoitosopimus (kohdeala 4A)	2014-2024			14,99	85,16	17,60
		2014-2023			14,99	85,16	
		2014-2022			14,99	85,16	
		2014-2021			14,72	83,63	
		2014-2020			14,30	81,24	
		2014-2019			13,55	76,98	
		2014-2018			13,44	76,36	
		2014-2017			11,94	67,83	
		2014-2016			10,94	62,15	
		2014-2015			9,59	54,48	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
P4	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	7 539 795 981,17	98,35	7 630 211 957,86	99,53	7 666 406 720,60
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	6 141 881,06	105,89	5 849 579,00	100,85	5 800 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			133 203,00	4,16	3 200 000,00

M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			90,00	4,50	2 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	13 732 000,39	93,84	14 634 405,00	100,00	14 634 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			50 887,00	118,34	43 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	10 703 084,34	152,90	5 824 068,00	83,20	7 000 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			5 824 068,00	83,20	7 000 000,00
M04.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimie n lukumäärä	2014-2024			460,00	56,17	819,00
M10	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 229 695 678,25	99,28	2 260 185 281,55	100,63	2 245 939 965,00
M10.1	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2024			4 465 335,60	235,02	1 900 000,00
M11	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	451 675 695,76	95,94	467 179 264,14	99,23	470 804 025,60
M11.2	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2024					355 000,00
M13	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	4 814 870 451,02	98,06	4 866 001 110,17	99,10	4 910 325 873,00
M13.1	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2024			1 138 640,10	97,49	1 168 000,00
M13.2	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2024			1 016 116,46	97,99	1 037 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	12 977 190,35	109,03	10 538 250,00	88,54	11 902 857,00

Kohdeala 5B							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
5B	Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)	2014-2024					2 000,00
		2014-2023					
		2014-2022			846,00	42,30	
		2014-2021			718,00	35,90	
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			221,00	11,05	
		2014-2015			18,00	0,90	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	3 580 081,06	91,15	3 447 029,00	87,76	3 927 619,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	34 836,50	8,71	320 431,00	80,11	400 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024					400 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024					400,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	563 420,97	89,43	613 505,00	97,38	630 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			882,00	44,10	2 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 981 823,59	102,91	2 513 093,00	86,73	2 897 619,00

Kohdeala 5C							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
5C	T16: kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (euroa) (kohdeala 5C)	2014-2024	87 620 392,00	63,84	87 620 392,00	63,84	137 245 000,00
		2014-2023	85 032 199,79	61,96	85 032 199,79	61,96	
		2014-2022	75 143 155,10	54,75	75 143 155,10	54,75	
		2014-2021	71 067 254,33	51,78	71 067 254,33	51,78	
		2014-2020	50 962 949,92	37,13	50 962 949,92	37,13	
		2014-2019	35 088 750,94	25,57	35 088 750,94	25,57	
		2014-2018	22 471 513,38	16,37	22 471 513,38	16,37	
		2014-2017	9 186 406,25	6,69	9 186 406,25	6,69	
		2014-2016			2 539 138,00	1,85	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5C	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	127 548 576,34	138,70	58 309 866,00	63,41	91 957 619,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	3 751 611,15	98,73	3 602 994,00	94,82	3 800 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			490 085,00	163,36	300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			1 279,00	213,17	600,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	1 587 081,90	78,76	2 012 270,00	99,86	2 015 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			3 586,00	179,30	2 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	110 596 724,39	145,24	45 619 448,00	59,91	76 145 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			87 620 392,00	63,84	137 245 000,00
M04.1 M04.3	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			1 396,00	116,33	1 200,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	11 613 158,90	116,16	7 075 154,00	70,77	9 997 619,00

Kohdeala 5D							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
5D	T17: niiden eläinyksiköiden (ey) prosenttiosuus, joita koskevat investoinnit kasvihuonekaasujen päästöjen ja/tai ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi karjanhoidossa (kohdeala 5D)	2014-2024			3,35	31,09	10,77
		2014-2023			2,70	25,06	
		2014-2022			2,70	25,06	
		2014-2021			2,68	24,88	
		2014-2020			2,25	20,88	
		2014-2019			1,42	13,18	
		2014-2018			1,34	12,44	
		2014-2017			0,76	7,05	
		2014-2016			0,42	3,90	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5D	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	21 938 199,45	74,77	12 551 085,00	42,78	29 340 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	1 017 694,88	92,52	1 017 376,00	92,49	1 100 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024					300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024					300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	99 978,87	71,41	126 975,00	90,70	140 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			399,00	99,75	400,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	18 632 594,36	70,58	10 329 059,00	39,13	26 400 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			21 706 133,00	24,81	87 500 000,00
M04.1 M04.3 M04.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			527,00	104,36	505,00
M04.1 M04.3 M04.4	O8 - Tuettujen eläinyksiköiden (ey) lukumäärä	2014-2024			37 279,00	31,07	120 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 187 931,34	128,70	1 077 675,00	63,39	1 700 000,00

Kohdeala 5E							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
5E	Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)	2014-2024					2 000,00
		2014-2023					
		2014-2022			2 533,00	126,65	
		2014-2021			1 970,00	98,50	
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			161,00	8,05	
		2014-2015			245,00	12,25	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5E	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	9 226 597,01	110,44	8 345 962,00	99,90	8 354 667,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	3 080 989,24	107,48	2 604 026,00	90,84	2 866 667,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			1 083 843,00	258,06	420 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			5 698,00	1 899,33	300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	934 366,49	94,57	982 902,00	99,48	988 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2024			2 803,00	140,15	2 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	5 211 241,28	115,81	4 759 034,00	105,76	4 500 000,00

Kohdeala 6A							
FA/M	Tavoiteindikaattori in nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
6A	T20: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (kohdeala 6A)	2014-2024			7 712,00	171,38	4 500,00
		2014-2023			7 251,61	161,15	
		2014-2022			6 602,37	146,72	
		2014-2021			4 882,36	108,50	
		2014-2020			3 042,41	67,61	
		2014-2019			2 948,15	65,51	
		2014-2018			1 815,20	40,34	
		2014-2017			600,81	13,35	
		2014-2016			15,30	0,34	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	407 599 700,26	113,38	276 135 344,00	76,81	359 500 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	18 918 634,90	101,17	17 788 861,00	95,13	18 700 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			4 472 546,00	47,08	9 500 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			11 488,00	135,15	8 500,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	295 122 944,82	118,03	214 690 771,00	85,86	250 038 095,00
M06	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2024			893 063 713,00	102,35	872 578 095,00
M06.2 M06.4	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2024			3 476,00	69,52	5 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	93 558 120,54	103,08	43 655 712,00	48,10	90 761 905,00

Kohdeala 6B							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
6B	T23: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (Leader) (kohdeala 6B)	2014-2024			3 832,00	153,28	2 500,00
		2014-2023			4 168,23	166,73	
		2014-2022			3 779,52	151,18	
		2014-2021			3 219,12	128,76	
		2014-2020			2 286,61	91,46	
		2014-2019			1 739,73	69,59	
		2014-2018			1 064,46	42,58	
		2014-2017			322,14	12,89	
		2014-2016			2,15	0,09	
		2014-2015					
	T22: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuureista (kohdeala 6B)	2014-2024			92,66	196,84	47,07
		2014-2023			92,66	196,84	
		2014-2022			92,66	196,84	
		2014-2021			92,53	196,57	
		2014-2020			91,46	194,29	
		2014-2019			106,42	226,07	
		2014-2018			121,55	258,22	
		2014-2017			110,18	234,06	
		2014-2016			29,32	62,29	
		2014-2015					
	T21: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka kuuluu paikallisten kehittämisstrategioiden piiriin (kohdeala 6B)	2014-2024			70,41	149,58	47,07
		2014-2023			70,41	149,58	
		2014-2022			70,41	149,58	
		2014-2021			70,41	149,58	
		2014-2020			70,41	149,58	
		2014-2019			70,41	149,58	
		2014-2018			70,41	149,58	
		2014-2017			70,41	149,58	
		2014-2016			70,41	149,58	
		2014-2015			70,41	149,58	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	453 281 634,71	94,53	448 456 919,00	93,52	479 530 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	8 538 825,94	103,13	8 180 558,00	98,80	8 280 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024					500 000,00

M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024			6 333,00	126,66	5 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	96 158 316,27	103,56	92 097 234,00	99,19	92 850 000,00
M07.1	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			45,00	56,25	80,00
M07.1 M07.2 M07.4 M07.5 M07.6 M07.7 M07.8	O15 - Parannetuista palveluista/infrastruktuureista (IT tai muut) hyötyvä väestö	2014-2024			11 237 109,00	624,28	1 800 000,00
M07.2	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			34,00	22,67	150,00
M07.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			203,00	81,20	250,00
M07.5	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			128,00	88,28	145,00
M07.6	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			35,00	70,00	50,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	1 356 124,44	96,87	1 310 026,00	93,57	1 400 000,00
M19	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	347 228 368,06	92,10	346 869 101,00	92,01	377 000 000,00
M19	O18 - Paikallisten toimintaryhmien kattama väestö	2014-2024			2 692 334,00	149,57	1 800 000,00
M19	O19 - Valittujen paikallisten toimintaryhmien lukumäärä	2014-2024			54,00	100,00	54,00
M19.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024					2 600 000,00
M19.2	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			258 621 773,00	93,03	278 000 000,00
M19.3	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			23 941 131,00	94,26	25 400 000,00
M19.4	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024			64 306 197,00	90,57	71 000 000,00

Kohdeala 6C							
FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksyttyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite (2025)
6C	T24: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy uusista tai parannetuista palveluista/infrastruktureista (TVT) (kohdeala 6C)	2014-2024			35,67	71,03	50,22
		2014-2023			34,79	69,28	
		2014-2022			32,40	64,52	
		2014-2021			31,37	62,47	
		2014-2020			29,07	57,89	
		2014-2019			27,13	54,03	
		2014-2018			26,53	52,83	
		2014-2017			1,22	2,43	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6C	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	69 053 979,31	121,43	39 544 011,00	69,54	56 865 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	2 638 929,07	107,71	2 421 849,00	98,85	2 450 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024					500 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2024					500,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2024	66 415 050,24	122,05	37 122 162,00	68,22	54 415 000,00
M07.3	O15 - Parannetuista palveluista/infrastruktureista (IT tai muut) hyötyvä väestö	2014-2024			3 237 880,00	170,41	1 900 000,00
M07.3	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2024			123,00	87,86	140,00

Asiakirjat

Asiakirjan otsikko	Asiakirjan tyyppi	Asiakirjan päivämäärä	Paikallinen viite	Komission viite	Tarkistussumma	Tiedostot	Lähetyspäivämäärä	Lähetäjä
Tiivistelmä_Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 raportti vuodelta 2024	Yleistajuinen tiivistelmä	24-04-2025		Ares(2025)4315061	1407596567	Tiivistelmä	28-05-2025	nterhovi
AIR Financial Annex 2014FI06RDRP001	Talousliite (Järjestelmä)	31-03-2025		Ares(2025)4315061	619709975	AIRfinancialAnnex2014FI06RDRP001_fi.pdf	28-05-2025	nterhovi

